

REPORTAŽA

ZAGREB AV SHOW 2019

Donosimo prikaz s tradicionalnog zagrebačkog AV sajma održanog ovog proljeća u organizaciji našeg časopisa

MUSICSTYLE

David Gray, Damien Jurado, Vampire Weekend, Lambchop, Steve Gunn, Sharon Van Etten, Rival Sons, Glen Hansard, Todd Snider, The Coathangers, Yola, Branford Marsalis Quartet, The Bodhisattwa Trio, Bill Frisell / Thomas Morgan, Joe Lovano

Elton John, Dr. John, Mercury Rev, Bobbie Gentry, Branford Marsalis

MARANTZ

SR8012

Najjači Marantz AV receiver s ukupno 11 ugrađenih pojačala

AUDIOVECTOR

QR 5

Poslušali smo najveći model iz QR serije

TESTIRALI SMO

Pioneer A-40AE, Grado Prestige Gold2, Bose Lifestyle 650, McIntosh RS200, Focal Elegia, Cyrus ONElinear, Sonus Faber Pryma 01, Marshal Acton i Stanmore, Audeze Mobius, Q Acoustics 3020i

FILM

Portret: Peter Dinklage, 40 godina od prvog Aliena, DVD/BD recenzije: Creed 2, Tyrel, Green Book, If Beale Street Could Talk, Post, Ben Is Back, The Miseducation of Cameron The Favourite

Veliki korak u realnost

QLED 8K

UREDNIK / IZDAVAČ

Andrija Ćurković - andrija@hifimedia.hr

TEHNIČKI UREDNIK

Danko Šušar - danko@hifimedia.hr

SURADNICI

Dario Bojanjac, Tomislav Brezičević,
Matko Brusač, Krunoslav Ćosić,
Josip Crnićki, Jagor Ćakmak,
SMS Deutsch, Ivan Dobranović,
Emil Dobrijević, Branimir Farkaš,
Gordan Gaži, Davor Hrvoj, Igor Jadan,
Neven Kos, Luka Kostić, Denis Leskovar,
Dubravko Majnarić, Mario Mlakar,
Sven Popović, Dubravko Toplak,
Juraj Vrdoljak

ADRESA REDAKCIJE

Slavonska avenija 2,
10000 Zagreb
Tel. 01/6191 287
Fax: 01/244 55 27
e-mail: info@hifimedia.hr
www.hifimedia.hr
www.facebook.com/hifimedia
https://twitter.com/hifimedia1
www.instagram.com/hifimedia
https://issuu.com/hifi

TISAK

Grafički zavod Hrvatske d.o.o.
Mičevečka ulica 7
10000 Zagreb
tel. 01/2499 000
fax. 01/2407 166

NAKLADNIK

Audio centar d.o.o.,
Gajšćak 33, 10000 Zagreb

Sva prava pridržana. Niti jedan dio ovog časopisa ne
smije biti reproduciran u bilo kojem obliku ili zbog bilo koje
namjene bez prethodne pismene suglasnosti izdavača.

LEŽERNO

U idealno vrijeme, neposredno pred ljetne godišnje odmore, objavljujemo novi broj časopisa pa vjerujemo da će mnogi provesti s njim ugodno vrijeme opušajući se u hladovini, što preporučuje i medicinska struka. Naime, duže izlaganje suncu i velikim vrućinama nije baš poželjno.

Za takve okolnosti smo i ovaj broj pripremili u ponešto ležernijem obliku, s manje high-end uređaja na testu, čime smo dali prednost pristupačnijim Hi-Fi proizvodima.

Osim zanimljivog izbora uređaja, donosimo i reportažu sa zagrebačkog AV sajma koji je ove godine održan 24. put, ali u proljetnom terminu. Svjedočili smo izuzetno dobro posjećenom sajmu i odobravajućim komentarima posjetitelja i izlagača o ovoj promjeni termina te se još jednom ovim putem zahvaljujemo na vašoj podršci. Također, najavljujemo održavanje Sajma za početak travnja 2020. godine, uz pokroviteljstvo našeg časopisa.

U glazbenom prilogu časopisa ističemo prikaz o jedinstvenom glazbeniku Eltonu Johnu koji je trenutno na svjetskoj turneji i čiji biografski film "Rocketman" od nedavno možete pogledati u klimatiziranim kino dvoranama. Donosimo također i ekskluzivni razgovor s jazz glazbenikom Branfordom Marsalisom, kojeg je vodio naš jazz kritičar Davor Hrvoj.

Od ovog broja imamo i novog suradnika u filmskom dijelu časopisa - Branimira Farkaša, novinara i urednika Hrvatske televizije, a filmske kritike piše od početka devedesetih prošlog stoljeća. U ovom izdanju donosimo njegov osvrt na glumca Petera Dinklangea, domaćim gledateljima najpoznatijeg po ulozi u seriji "Igre prijestolja" u kojoj je utjelovio lik patuljka Tyriona Lannistera.

Više o ostalom sadržaju ovog broja, možete otkriti prelistavajući njegove stranice, opušteni u debelom hladu.

Želim vam ugodno čitanje,

Andrija Ćurković
Urednik

SADRŽAJ

20

Vijesti

Audio / Video **6**

TEHNO **86**

Testovi

Pioneer A-40AE **20**

Nastavak tradicije
dobrih stereo pojačala

Audiovector QR 5 **22**

Najveći model iz QR
serije opravdava svoju
vođuću poziciju

Grado Prestige Gold2 **26**

Stari Grado favorit u
poboljšanom izdanju

Marantz SR8012 **30**

Vrhunski i moćan

Bose Lifestyle 650 **34**

Spoj visoke tehnologije i
minimalističkog dizajna

McIntosh RS200 **38**

Mnogo pitanja i jedan
odgovor

Focal Elegia **40**

Fokalno žarište zvuka

Cyrus ONElinear **42**

Kompaktan i muzikalan

Sonus Faber Pryma 01 **44**

Korak do sna

Marshall Acton
i Stanmore **46**

Marshall Bluetooth i
multi-room zvučnici

Audeze Mobius **48**

3D revolucija

Q Acoustics 3020i **50**

Vitamin Q

34

30

22

MusicStyle

Prikaz:
Elton John **52**

Zaslužena mirovina
velikog pop radnika

In Memoriam:
Dr. John (1940-2019) **56**

Pijanički čarobnjak iz
New Orleansa

Prikaz:
Mercury Rev vs.
Bobbie Gentry **60**

Drama s Dubokog juga

Razgovor:
Branford Marsalis **68**

Uvijek sviramo kao da
nam je to zadnji koncert
u životu

Rock recenzije **62**

Jazz recenzije **72**

Film

Portret:
Peter Dinklage **76**

Gluma iz drugačije
perspektive

Obljetnica **76**

40 godina
od prvog Aliena

DVD/BD recenzije **82**

Kolumna: New York **90**

Rudy Van Gelder Studio

52

76

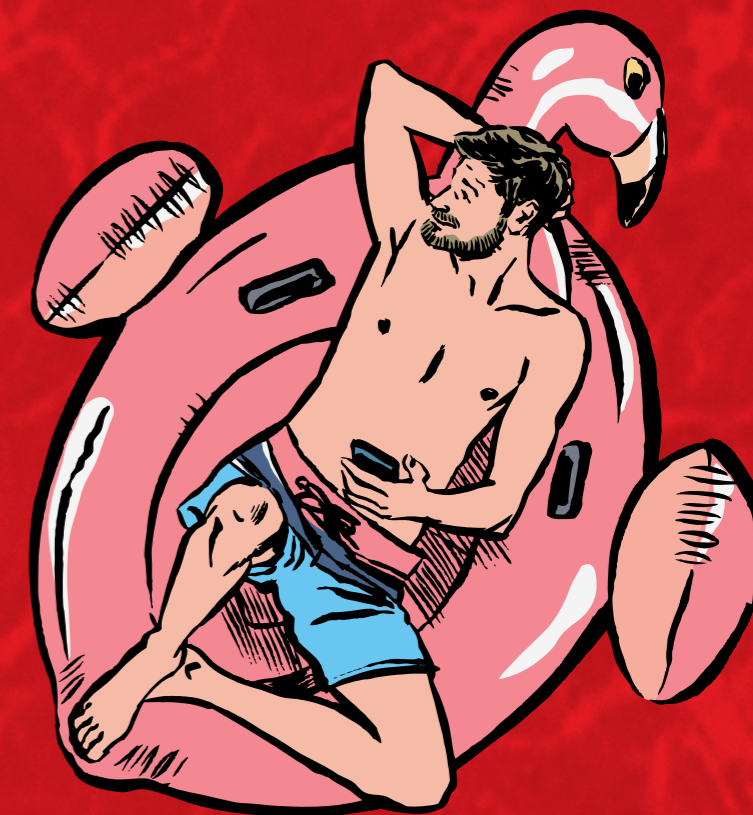
aaaaaa!

Banka iz bazena.

Gubite vrijeme čekajući u banci?

S HPB-om poslušajte s mjesta koje vi birate.

Ugovaranje računa, kartice, štednja, paketi proizvoda,
digitalni proizvodi, trajni nalozi, sve na jednom
mjestu – ePoslovnica.

HPB
HRVATSKA POŠTANSKA BANKA

Moja banka.

ePoslovnica

24.

ZAGREB
AV SHOW6.-7.4.2019.
SHERATON ZAGREB HOTEL

Tradicionalni zagrebački AV sajam U NOVOM TERMINU

piše: **Neven Kos**

Ovogodišnji sajam "Zagreb AV Show" u organizaciji časopisa hifimedia, održan je 24. put početkom mjeseca travnja i okupio je na jednom mjestu, u Hotelu Sheraton Zagreb, dvadeset i pet izlagača iz Slovenije, Slovačke, Srbije i Hrvatske na površini od 496 m².

Ujedno, ovo je i prva godina kako se tradicionalni zagrebački AV sajam održava u proljetnom terminu u odnosu na prethodne, uvijek krajem listopada. Organizator je ovu odluku donio zbog prezasićenosti sličnih događanja u Europi tijekom jesenskog perioda (rujan/listopad), što ograničava moguć-

nost izlaganja Hi-Fi proizvođača iz nama bližih zemalja.

Nažalost, zbog radova na rekonstrukciji u hotelu nisu bile dostupne sve potrebne prostorije u vrijeme održavanja sajma, pa je pri rezervaciji soba organizator morao ograničiti njihovu dostupnost. Stoga su neka od poznatih imena u domaćoj i regionalnoj AV industriji propustili nastup na ovogodišnjem izdanju zagrebačkog sajma. Ipak, unatoč ovom ograničenju i novom terminu, atmosfera među posjetiteljima je bila pozitivna, a povratne informacije izlagača i posjetitelja su vrlo dobre.

Iako je na izložbi bilo podosta vrhunskih televizora i audio uređaja namijenjenih intimnom slušanju glazbe putem slušalica

i pripadajuće elektronike, osim te, i mnoga teška artiljerija vrhunskog svjetskog audija našla se na ovogodišnjem sajmu.

Ne samo da su se domaći i inozemni distributeri i proizvođači odvažili pokazati vrhunske audio uređaje, već su bili vrijedni i posvetili su dužnu pažnju prilikom postavljanja i ugađanja sustava u ne tako idealnim hotelskim uvjetima.

To je, dragi moji, možda najupečatljivija značajka i postignuće ovogodišnjeg Sajma. Naime, ni u jednoj sobi nisam čuo loš zvuk, za razliku od onoga što uobičajeno vidamo i čujemo na sličnim manifestacijama. Doista je bilo zaista dojmljivih i fascinantnih trenutaka čime su se trud i znanje ljudi koji su sustave postavili isplatili.

Magico, PS Audio, Ayre

Sonus Faber, McIntosh

Marantz, Dynaudio

Zaslugom tvrtke **Media audio**, hrvatsku premijeru imali su **Magico** zvučnici. Velika zvižda sajava bili su Magico M3 pogonjeni **PS Audio** BHK Signature 300 Mono pojačalima (€18.000 /par) i BHK Signature pretpojačalom (€7.000). Izvor zvuka činili su **Ayre** QX-5 Twenty DAC (€11.500) i **Roon Nucleus+** server (€2.500), a za analogni zvuk zaduženi su bili **Clearaudio** Innovation gramofon (€8.750) s Universal ručkom (od €4.400 naviše) i da Vinci V2 MC zvučnicom (€4.700). **Audioquest** Niagara 7000 (€8.995) i **PS Audio** DirectStream Power Plant 12 (€5.850) čistili su napon, a **Cardas Audio** Clear Beyond XL (od €9.000 /2m) i Clear Beyond interkonekt (€4.200 /1m), **Audioquest** Firebird i **Hurricane** te **PS Audio** AC12 činila su ožičenje sustava.

Na demonstraciji su se također našli i Magico A3 (€12.650) zvučnici pogonjeni PS audio BHK stereo 250 izlaznim pojačalom, BHK Signature pretpojačalom i opet, DirectStream Power Plantom 12.

U predstavljanju ove sobe naišli smo na **Audiovector** QR5 (prikaz možete pročitati u ovom broju časopisa) s Gold Leaf AMT 2 visokotoncem. QR5 (€3.000) je najveći zvučnik u seriji. Podršku zvučnicima davali su Ayre DX-5 DSD i **Prima Luna** elektronika.

Domaći distributer

McIntosha, Sonus Fabera, dCS-a i Shunyate, Rotary Audio u relativno velikoj sobi predstavio je digitalni sustav dCS Vivaldi, s McIntosh amplifikacijom koja se sastojala od C2600 pretpojačala (€9.000) i MC1.25KW monobloka (€31.500), dok je zvučnički sustav bio **Sonus faber** Serafino (cijena: nešto manje od €20.000). Tlaku u sobi pomogao je i REL subwoofer serije S. U sobi smo sreli i Liama Davisona, šefa zaduženog u dCS-u za izvozne operacije, koji nam je objasnio par značajki Vivaldija kao najboljeg sustava u katalogu dCS-a, dostupnog za 85.000 funti, a kojeg čine SACD/CD transport, Upsampler, DAC i Master Clock. Kao izvor čiste struje poslužila je **Shunyata** Denali Hydra.

U istoj sobi prikazan je McIntosh RS 200 glazbeni centar čiji test možete pročitati u ovom izdanju časopisa. U predstavljanju ovog izlagača, u suradnji s tvrtkom Dacco, prikazan je "skromniji sustav" sazdan oko **Vincent, Emotiva, Furutech** i **Parasound** elektronike i **Focal** Kanta No. 2 zvučnika.

Audio Dream predstavio je "jednostavan" sistem koji je zauzeo malu površinu, ali po cijeni od cca 700 tisuća kuna. Sustav su činili **Bryston** 28B3 monobloкови (oko €27.000) i **PMC**-ov monumentalni zvučnik naziva Fact Fenestria (riječ je o regionalnoj premijeri ovog zvuč-

Audiovector

dCS, Kuzma, McIntosh

SM Audio Design

Holbo

Grado, Exposure

Cedeterija

CD Roxy shop

Bose i DJ Matthew Bee

Focal Kanta

ATC, Audiolab, Quad

nika za slovensko i hrvatsko tržište. Cijena €54,000)

Kao izvor zvuka poslužio je **Naim** NAC N-272 (€4.600) preuzevši na sebe nekoliko uloga – pretpojačala, mrežnog reproduktora i internetskog radija. Ožičenje: **Atlas** Mavros i Atlas Ascent.

Također su, kao primjer skromnijeg sustava, prikazani i **Harbeth** P3ESR 40th Anniversary zvučnici te **Naim** Uniti Atom, a uz njih i pristupačni **Cyrus One** integrirac, **Cyrus ONE** linear zvučnik i **Rega 2** gramofon.

U **Intekvoj** sobi vidjeli smo dva "Brexit" sustava. **Brexit I** (tvrdi Brexit?) činili su **Aurender** A10, **ATC** CDA2 izvor zvuka i pretpojačalo (€3.300), 150W izlazno stereo pojačalo, P1 model (€3.000), **ATC** P19 zvučnici (€3.000) i **RELT7i** sub system. Osim **Shunyata** Denali 6000S, i ruski **Powergrip** mrežni filter pročišćavao je hotelsku struju.

Mogućnosti "mekog" Brexita za malu cijenu (€3.000) predstavljali su **Audiolab** 6000CDT CD plejer (€500) i 6000A pojačalo (€800) u suradnji s pravim trosistemskim, samostojećim zvučnikom **Quad** S5 (€1.700). Za ljubitelje slušalice, prikazani su bili **Meze** Classic slušalice i **NuPrime** DAC 10H preamp/DAC.

Nakon hrvatske premijere 2017. godine na Zagreb AV Showu, slovenski **Holbo** (www.holbo.si), proizvođač gramofona s tangencijalnom ručkom i zračnim ležajem prikazao je unaprijednu verziju gramofona s poboljšanom pumpom (€6.500). U razgovoru s konstruktorom, g. **Boštjanom Holcom**, saznali smo kako je posebna pažnja posvećena smanjenju vibracija i buke zračne pumpe. Gramofon je odlično radio u sustavu kojeg

su činili **MIR** fono sekcija iz Srbije, odlična talijanska elektronika **Lector** ZAX 70 (test u prethodnim brojevima hi-fimedia) i Sendor Classic 2/3 zvučnici, povezani **Oyaide** kabelima i konektorima, u distribuciji slovenske tvrtke **Canyon Audio**.

Slovenski **Ubiq Audio Lab** prikazao je dva sustava, a oba su sadržavala Ubiqove zvučnike.

Prvi sustav činili su **SM Audio Design** Nimis gramofon s Helius Omega ručkom i LPS Benz zvučnicom. Iza gramofona stoji konstruktor **Mirko Smolić**. Impresivna elektronika je iz produkcije srpskog **NAT Audia** (NAT Phono Signature, NAT Symmetrical Preamp i jedinstveni monoblockovi Transmitter), a spomenut ćemo posebnost izlaznih pojačala – visoka izlazna snaga od 100-njak vata iz single-ended cijevnog ustroja.

Ubiq Ubiquitous monitor, ožičen **Wireworld** Eclipse 8 kabelima bio je odličan partner ovim pojačalima. Konstruktor **Igor Kante** kazao je kako ovi trosistemski zvučnici imaju vrhunske Mundorf AMT Heil visokotonce i papirne srednjotonce čija je maloprodajna cijena €860. Prema tome, ne čudi očekivana maloprodajna cijena zvučnika od oko €18.000, nakon premijere na minhenskom sajmu u svibnju 2019. godine.

Drugi sustav u ovoj sobi činio je **Metrum** Adagio DAC, **Ubiq** izlazno pojačalo i Ubiquitous EX monitor, uz ožičenje **Wireworld** Silver Eclipse 8.

Velika soba, malen i pristupačan sustav – to je bila prezentacija **TD Elektronike**. Poslušati smo mogli Marantz nagradene (EISA) uređaje – ND8006 (€1.200) mrežni CD plejer i PM8006 (€1.200) inte-

grirano pojačalo, uz **Dynaudio** Evoke (€1.400) zvučnike. Ostali predstavljeni uređaji bili su iz raznih produkcija: **Marantz** CD & Amp serije 10, **Astell&Kern** SP 1000M, **Pathos** InPol Ear, odabir **Denon & Audio-Technica** slušalice, **V-Moda** Crossfade BT CodexEdition i **Polk** Signature E Series zvučnici.

Američki **Grado Labs**, zahvaljujući zagrebačkom distributeru **Audio centru**, predstavio je najpopularnije modele slušalice (SR60e, SR125e, SR325e i RS1e), a partner slušalicama činilo je pojačalo britanskog **Exposure Electronics**-a putem XM HP pojačala za slušalice i pretpojačala (€1.460), koje uključuje i USB DAC i MM gramofonski stupanj.

Prikazani su i 2010S2 CD plejer (€1.150 EUR) i Exposure integrirano pojačalo 3010S2D (€2.150) s transparentnim pokrovom i ugrađenim USB DAC modulom.

Slovenski premium proizvođač **Erzetich Audio** predstavio se slušalicama Phobos i Mania – dinamičkim i magnetostatnim modelima. U ovoj sobi mogli smo vidjeti i opipati i slovačke kabele cable4.eu serije Greyline, Blackline, Clearline i Superblack.

Suradnji **Philipsa** (TP Vision) i **Bowers & Wilkinsa** svjedočili smo gledanjem televizora Philips OLED903 koji je osim odlične 4K slike pružao i impresivan zvuk iz integriranog B&W soundbar zvučnika.

Samsung je predstavio 8K televizor Samsung 8K QE65Q900RAT u partnerstvu s novim 7.1.4 kanalnim soundbarom HW-Q90R s Dolby Atmos i DTS: X specifikacijom, postavljenom od strane Harman Kardona.

Loewe kao predstavnik premium proizvođača televizora prikazao je novu generaciju OLED TV-a. Domaći distributer **Plug & Play** izložio je Loewe UHD TV-e oznaka Bild 7, Bild 5 i Bild 3, a isti distributer pokazao je Hi-Fi portfelj kojeg su predstavljali Canton Reference 9 dvosistemski bookshelf

uz potporu AVM elektroničke – **AVM** CS 8.2 (11,990 EUR) all-in-one AVM top modela i CS 2.2 (4,250 EUR), kompaktnog strimera, receivera i CD-a, zapravo početnog modela u AVM hijerarhiji. U alternaciji s Cantonom, čuli smo i američke zvučnike **Vandersteen** 1Ci.

U sobi **SE-Marka** prikazan je cijeli program **Bosea** – Home Cinema i Stereo slušalice, bežični i Bluetooth zvučnici te profesionalna oprema. „Powered by Bose“ u sobi je bio i svirao DJ Matthew Bee.

Tvrtka **Ronis**, kao zastupnik proizvoda pod brendom **Marshall**, predstavio je liniju Bluetooth zvučnika inspiriranih legendarnim gitarskim pojačalima istog naziva.

Za veliki izbor vinila koji su bili dostupni posjetiteljima pobrinuli su se web shop **cedeterija.com** i **CD Shop Roxy**. Potonji je na nekoliko stolova ponudio originalna japanska izdanja najpoznatijih albuma u povijesti rock i jazz glazbe, a neka od imena čiji su se nosači zvuka mogli pronaći u kutijama su: Beatles, Brian Ferry, Bruce Springsteen, Chuck Berry, Cream, David Bowie, Deep Purple, Elton John, Elvis, Clapton, Hendrix, Coltrane, Led Zeppelin, Miles Davis, Pink Floyd, Queen, Rolling Stones...

Točku na "i" ovogodišnjeg sajma stavila je živa izvedba kantautora **The Gentleman**, o kojemu više možete pročitati na: <https://intekmusic.bandcamp.com>.

The Gentleman

Samsung

Ubiq Audio Lab

PMC, Briston, Rega

Marshall

Erzetich Phobos

JUBILEJ FRANCUSKOG FOCAL-A

Focal obilježava 40 godina postojanja i tom su prilikom predstavili jubilarnu verziju zvučnika Scala. Obilježavanje ove obljetnice u Focalu s pravom shvaćaju vrlo ozbiljno, tako da je njihov katalog značajno obogaćen ne samo spomenutom Scalom 40, ponosno minuciozno i u potpunosti izrađenom u Francuskoj, već i drugim modelima. Tako su npr. potpuno novim odabirom vrhunskih finiša od tamnog ili svijetlog hrasta osvježeni modeli Sopra No2 i Sopra No3, koji i dalje ostaju uvjerljiv izbor za srednje velike i velike sobe. I u seriji Utopia III Evo modeli Scala Utopia Evo i Maestro Utopia Evo oplemenjeni su novim finišima, tzv. Noyer Naturel i Noyer Foncé. Karakteristično i jedinstveno za sve nove i luksuzne finiše jest da su izrađeni u specijaliziranoj radionici zvučničkih kutija pod nazivom FEB - Focal Ébénisterie Bourgogne, u kojoj se svakom komadu drva pristupa s pažnjom i uvažavanjem. Ova serija zvučnika je njihova top ponuda pa možete očekivati i takvu cijenu. Najmanji model od navedenih zvučnika, Sopra No2, košta 48.999 kuna, ali komad. **INFO:** Dacco, Tel. 01 245 6666, www.dacco.hr

DAVIS ACOUSTICS MIA SERIJA ZVUČNIKA

Francuska tvrtka Davis Acoustics ima novu seriju zvučnika pod nazivom Discovery. Serija se nalazi u jeftinijoj ponudi Davisa i obuhvaća 6 modela – četiri modela MIA, od kojih jedan centralni zvučnik (MIA 10, 2.100 kn/kom) i jedan subwoofer (Basson 77, 3.700 kn / kom) te model EVA. Model MIA 20 (3.440 kn/par) i EVA (1.830 kn / par) su predviđeni za smještaj na policu ili stalak i bazirani su na 13cm bas/srednjetoncu s membranom

od fiberglasa i 25mm visokotoncu meke kupole. Zvučnici su praktički identični po dimenzijama, a model Eva je nekih 25% masivniji. Oba mogu reproducirati frekvencije od 55-20.000 Hz. Broj veći I jedini samostojeći model MIA 60 (4.960 kn/par) već spomenutim driverima dodaje i papirnati 17-cm bas, što ovaj zvučnik čini pravim trosistemcem osjetljivosti 91 dB i frekvencijskim rasponom koji kreće od 45Hz. Zanimljiv je model MIA 40 (3.440 kn / par) zbog svog bipolarnog ustroja. Možemo reći kako je MIA 40 sijamski model MIA-e 20 te je širokim poljem

isijavanja zvuka pogodan za kućno kino. Uz respektabilnu masu od 10 kg, spomenimo i frekvencijski opseg od 55-20.000Hz. Ova serija zvučnika je ekskluzivno dostupna u maloprodajnim dućanima trgovine RONIS kao i na njihovom web shopu (Tel. 01 6620 705, www.ronis.hr). **INFO:** Audio Centar, +385 91 500 2535, www.audiocentar.hr

MAGICO IMA NOVE ZVUČNIKE U PONUDI

High-end proizvođač zvučnika Magico ima tri nova modela – bookshelf i centralni zvučnik te subwoofer. Bookshelf model nosi oznaku A1 i temeljen je na većem modelu A3. Kabinet mase oko 20 kg izrađen je od 10 mm debelog 6061 T6 avionskog aluminija, dodatno je učvršćen upornicama i u sebi sadrži 28-mm berilijski visokotonac preuzet iz A3. Novorazvijen je bas/srednjetonac promjera karbonske membrane od 16,5 cm sa slojem XG Nanographena i zavojnicom promjera 39 mm. Driveri su međusobno akustički i električki povezani skretnicom u Magicu nazvanom Elliptical Symmetry Crossover, u kojoj su korišteni samo najbolji Mundorf dijelovi. Strmina reza je 24dB/okt, uz zadržanu faznu linearnost. Zvučnik je dimenzija 40x30x21,5 cm. Osjetljivost je 85 dB, nominalna impedancija 4 Ohma. Očekivana cijena: 7.400 USD/par, kada se pojavi na jesen 2019. Partner A1 u okruženju kućnog kina lako može biti ACC centralni zvučnik. Kabinet je izrađen od identičnog materijala kao i A1, a ustroj mu je trosistemski. Visokotonac je i ovdje jednak onome u A1, dok su srednjetonac promjera 15 cm i dva basa od 18

cm preuzeti iz modela A3. Ovako sazdan zvučnik ima i nemalu masu od 43,5 kg. Naravno, i u modelu ACC nalazimo jednako elaboriranu i kvalitetnu skretnicu kao u većih, jačih i skupljih modela. Osjetljivost je 88 dB, a cijena 6.800 USD/kom. Točka na i sustavu kućnog kina predstavlja subwoofer. ASUB novost je u ponudi Magica i namijenjen je proširivanju mogućnosti i sposobnosti modela poput A1 i A3. Kabinet je i ovdje od 6061 T6 aluminija debljine 10 mm i potpuno je interno dodatno učvršćen, a u sebi nosi driver, pojačalo, skretnicu i DSP. Sam bas driver promjera je 25 cm, s ultračvrstom aluminijskom membranom s optimalnim odnosno čvrstoće i mase. Supersnažni magnet i 55 mm zavojnica od čistog titana jamče velike ekscurzije i niska izobličenja, čak i kod zvučnog tlaka od 110 dB pri 50Hz. Za pogon drivera namijenjeno je pojačalo od 500W, koje u zvučnik isporučuje signal korigiran DSP-om, kako bi se prilagodio okruženju. Sub može prenijeti frekvencije od 20-120Hz, a spajanje su namijenjeni linijski ulazi impedancije 54 kOhm (RCA) i 44 kOhm (XLR). Uz relativno male dimenzije 46x45x37 cm i relativno veliku masu od 49 kg, manevriranje ipak ne bi trebalo predstavljati velik problem, za razliku od cijene koja će iznositi 6.500 USD/kom, kada se sub pojavi kod trgovaca, u jesen 2019. **INFO:** Media audio, Tel. 21 323 550, www.mediaaudio.hr

MCINTOSH C49 PRETPOJAČALO

Novo pretpojačalo iz McIntosha, inventivne oznake C49, dolazi s izmjenjivim Digitalnim Audio Modulom. Time je moguće uređaj unaprijediti novim i poboljšanim tehnologijama. Ne samo to, C49 već sad je spreman reproducirati brojne digitalne audio formate zahvaljujući najmodernijem 8 kanalnom, 32-bitnom D/A pretvaraču, s brojnim digitalnim ulazima – dva koaksijalna, dva optička, jedan USB i jedan namjenski McIntoshev MCT, za upotrebu i spajanje s McIntosh SACD/CD transportima. DAC podržava DSD signale do DSD256 formata

i DXD 384kHz. Ugrađena su i dva balansirana analogna i tri nebalansirana ulaza, kao i ulaz za MC i MM zvučnice. Spajanje s vanjskim svijetom McIntosh je predvidio putem dva varijabilna balansirana i dva nebalansirana izlaza, radi lakšeg biampinga, kao i putem fiksnog nebalansiranog izlaza. McIntosh C49 je moguće i relativno lako integrirati u sustav kućnog kina, s obzorom na prolazni signal za kućno kino – Home Theater Pass Through. Očekivana cijena u Americi je oko 5.000 dolara. **INFO:** Rotary Audio, Tel. 01 55 12 705, rotaryaudio.com

AUDIO TECHNICA AT-LP120XUSB, NOVI MODEL DJ GRAMOFONA NOVE GENERACIJE

Japanske tvrtka Audio Technica predstavila je nasljednika gramofona AT-LP120USB, popularnog modela među DJ-evima. Novi model nosi oznaku AT-LP120XUSB, a radi se o profesionalni gramofon s izravnim pogonom. Novi model ima osvježeni dizajn, novi DC servo direct motor, nadograđenu dinamičku kontrolu protiv klizanja i ugrađeno poboljšano phono pretpojačalo. Zadržan je izvorni izgled, a posebna pozornost posvećena je dizajnu koji je kompaktniji nego u prijašnjem modelu. Ovaj model gramofona ima ugrađeno poboljšano pretpojačalo s promjenjivim phono izlazom omogućujući izravnu vezu s aktivnim zvučnicima ili pojačalom koje nema phono izlaz. Kao što se i može očekivati

od profesionalnog gramofona, AT-LP120XUSB se može pohvaliti DJ značajkama uključujući odvojivu gramofonsku iglu s LED svjetlom s kojim je omogućeno lakše snimanje u tamnim prostorijama klubova, kao i praktični aluminijski stroboskopski tanjur s kontrolom brzine. Gramofon je opremljen i gramofonskom zvučnicom AT-VM95E iz nove serije zvučnica. **INFO:** Sonus art, Tel. 01 4813 025, www.sonusart.hr

HARMAN CITATION PAMETNI ZVUČNICI

Harman grupa koja u sebi sadrži mnoštvo audio tvrtki predstavila je novi brand u sklopu Harman/Kardon linije proizvoda. Serija pametnih zvučnika Harman Citation predstavlja njihov iskorak prema integraciji pametnih uređaja i audio sustava. Jednostavno upravljanje glasom omogućava vam uživanje u glazbi u svim prostorijama vašeg doma ili ureda, uz višekanalnu reprodukciju i surround.

Tehnologija je upakirana u jednostavan i privlačan skandinavski dizajn, što je rezultat suradnje Harman Kardona i danske tvrtke Kvadrat. Kućište s aluminijskim dijelovima i obloženo vunenom tkaninom ima poznate h/k elemente, a za sada su zvučnici dostupni u dvije verzije finiša: Winter Grey i Classic Black. Serija se sastoji od dvije vrste modela, Core i Premium, a raspon snage aktivnih zvučnika je od 40W do 2x200W. Ovisno o modelu, zvučnici sadrže pasivne radijatore, podržavaju 2.4 i 5GHz dual-band, streaming do 24bita/96kHz, imaju ugrađeni Chromecast, mogu upravljati IoT uređajima i koriste WiSA tehnologiju za bežičnu višekanalnu reprodukciju. Za sad u ponudi imaju sedam modela zvučnika čije se cijene kreću od 1.599 kn/par (Citation One) do 19.989 kn/par za model Citation Tower. **INFO:** Media audio, Tel. 21 323 550, www.mediaaudio.hr

PRIMA LUNA EVO SERIJA

Nakon gotovo jednog desetljeća od zadnjeg predstavljanja PrimaLuna serije cijevnih uređaja stiže na tržište njihova EVO linija proizvoda. Uređaji iz nove serije sadrže poboljšane transformatore, sitne estetske izmjene i cijeli niz novih mogućnosti: pojačalo za slušalice u svim integriranim pojačalima, pravi balansirani XLR ulazni/izlazni sa spregom na transformator na boljim modelima.

Jednako je važno ono što se nije promijenilo, uključujući pažljivo ručno sklapanje uređaja, point-to-point ožičenje, vrhunsku kvalitetu izrade i Adaptive Auto-Bias sklopove po kojima je PrimaLuna i poznata. EVO serija sastoji se od podserija 100, 200, 300 i 400, a svaka podserija sastoji se od integriranog pojačala, pretpojačala i strujnog pojačala. Novost u seriji je EVO 100 cijevni digitalno-analogni pretvarač. Informacije o cijenama i njihovoj dobavlivosti potražite kod domaćeg distributera. **INFO:** Media audio, Tel. 021 323 550, www.mediaaudio.hr

SPENDOR

Celovška 172, Ljubljana, Slovenija
tel.: +386 41 775 119, www.canyonaudio.si

Enjoy the Music.com®

Reviews
News
Show Reports
And More...

Single

In A Relationship

It's Complicated

ONKYO A-9130 INTEGRIRANO POJAČALO

Kao nasljednika svojih hvaljenih i pristupačnih integriranih pojačala, Onkyo je predstavio novi model. Radi se o modelu A-9130 koji je nadogradnja prethodnog modela A-9010 kojeg smo imali priliku testirati u časopisu (hifimedia br. 101). Novi model se također bazira na Onkyo patentiranoj tehnologiji nazvanoj Wide Range Amplification Technology (WRAT). A-9130 je model s ugrađenim digitalno analognim pretvaračem te je moguće spojiti vanjske izvore signala putem optičkog ili koaksijalnog kabla. Ugrađen je Wolfson WM8718 DAC koji podržava 24bit/192kHz zapise. Zanimljivo je kako su uveli sustav koji automatski gasi

digitalni sekciju kada dođe signal na analogne ulaze, to je napravljeno kako bi se smanjile interferencije tog sklopa na analogni dio. Snaga koju je uređaj sposoban isporučiti je 60W pri 4 Ohma, proizvođač u promotivnim materijalima ne navodi snagu pri 8 Ohma. Kako bi dodatno uklonili smetnje Onkyo je dodatno očvrsnuo kućište naspram starijeg modela, a cijena mu je 2.399 kuna. **INFO:** Chipoteka, Tel. 01 233 88 44, www.chipoteka.hr

NOVA SERIJA PRO-JECT GRAMOFONA

Premijerno predstavljena na sajmu High End Munich 2019., nova serija gramofona T1 predstavlja novu okosnicu tvrtke u jeftinijem segmentu tržišta. Pro-Ject kao osnovne značajke ističe kvalitetni materijali, elegantni izgled te bogat i dinamičan zvuk. Baza gramofona je obrađena CNC strojem i ne sadrži plastične dijelove ni šupljine koje bi mogle dovesti do neželjenih vibracija. Tanjur je izrađen od staklenog materijala koji ima dodatnu težinu i eliminira rezonancije. Remenski pogon spojen je na novi pod-tanjur, postavljen na isto tako novi

glavni ležaj pomoću čelične osovine i mjedene blazinice, slična konstrukcija je korištena u modelu Essential III. Za T1 je konstruirana nova ručka, duljine 8.6". Serija se sastoji od tri modela: T1 (Ortofon OM5e, cijena: 2.149 kn), T1 BT s ugrađenim fono pretpojačalom i Bluetooth prijenosnikom (Cijena: 2.539 kn), T1 Phono SB s ugrađenim fono pretpojačalom i automatskim mijenjanjem brzina (Cijena: 2.539 kn). Gramofoni su izrađeni u EU i dolaze u tri verzije finiša: mat orah, sjajno crna i mat bijela. **INFO:** Media audio, Tel. 21 323 550, www.mediaaudio.hr

PRO-JECT CD BOX RS2 T

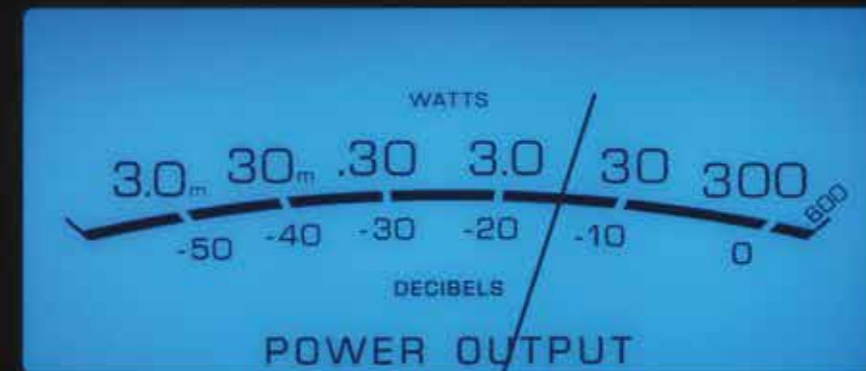
Pro-Ject se (digitalno) "raspištoljio". Relativno nedavno predstavili su glazbeni streamer Stream Box S2 Ultra, a sad su odlučili na tržište plasirati i ultimativni CD transport. Ne baš očekivani potez, uzevši u obzir kako tržište virtualne glazbe i svega oko nje cvjeta. Ok, kad se svijet okretao CD plejerima, Pro-Ject se posvetio gramofonima, danas kad je streaming glavna atrakcija. Austrijanci rade konačno rješenje u vezi CD transporta. Kao misao koja ih je pokrenula jest spoznaja kako među ljubiteljima glazbe i danas ima onih koji s nosačem zvuka preferiraju fizički kontakt a radije ih i pogled na police ispunjene kompaktnim diskovima. Takvima je ovaj uređaj i namijenjen. Međutim, jedna od najvećih prepreka bila je sami transportni mehanizam, koji više praktički nije dobavljen, barem ne u potrebnoj kvaliteti. Postojeći mehanizmi snažno se oslanjaju na sustave za korekciju grešaka i interpolaciju podataka, tako da o konačnoj kvaliteti zvuka nije potrebno mnogo pričati. Izazov za konstruktore je tu, sad je trebalo pronaći rješenje. Kako su ljudi iz Philipsa

koji su nekoć radili na razvoju CD standarda pa i samih mehanizama još tu, bili su voljni pomoći Pro-Jectu u konstrukciji transporta pa je tako odličan poznavatelj mehanike CD playera Michael Jirousek iz tvrtke StreamUnlimited., sudjelovao u projektu Pro-Jectovog CD playera, nazvanog CD Box RS2 T (mogli su naći i nekoga tko bi im pomogao oko imena uređaja). Bazu čini CD mehanizam Stream Unlimiteda CD-Pro 8 i servo sustav CD-84, smješten unutar aluminijskog kućišta, zajedno s transportom, a sve je ovješeno na vlastiti antivibracijski sustav. Čvrsta šasija od karbonskih vlakana dodatno izolira cijeli ansambl. Kako je riječ o transportu, prisutni su samo digitalni izlazi – optički, koaksijalni SPDIF i AES/EBU preko XLR konektora za još bolju digitalnu reprodukciju. Tu je i HDMI izlaz putem kojega je moguće s vanjskim pretvaračem spojiti i I²S & Masterclock izlaz, što ovaj uređaj čini idealnim partnerom njihovom pretpojačalu Pre Box RS2. Cijena CD transporta je 2.499 eura. **INFO:** Media audio, Tel. 21 323 550, www.mediaaudio.hr

RotaryAudio

For your listening pleasure.

audio research

McIntosh
LEGENDARY PERFORMANCE™

dCS
ONLY THE MUSIC

Sonus faber

KUZMA

BLUMENHOFER ACOUSTICS

STS
DIGITAL

DEVIALET

風雅
Phono Moving Coil Phono Cartridge

SUMIKO

SUMIC AUDIO

PRYMA

trafomatic
audio

konus audio

MARANTZ NR 1510 I 1710 – NOVI SLIM AV RECEIVERI

Kod novih AV receivera NR1510 i NR1710 performanse i najnovije tehnologije upakirane su kompaktno kućište. Marantz NR1710 korisnicima omogućuje nadogradnju i doživljaj kućnog kina uz podršku višedimenzionalnih audio formata uključujući Dolby Atmos, Dolby Atmos Virtual Height, DTS: X i DTS Virtual: X. Tehnologija Dolby Atmos Virtual Height korisnicima pruža 3D iskustvo slušanja bez potrebe za dodatnim surround zvučnicima. Moguće je konfigurirati do 5 kanala za 5.1 postavljanje, a spomenuta tehnologija dodaje virtualne visinske i surround efekte. Također postoji mogućnost korištenja svih 7 kanala u 7.1 postavci, dok Dolby Atmos Virtual Height pruža virtualne efekte visine za upečatljivije iskustvo bez velikih zvučnika. Pojačala osiguravaju jednaku snagu na svim kanalima (90 W na NR1710 i 85 W na NR1510 modelu) s mogućnošću korištenja zvučnika niske impedancije. Model

NR1710 sadrži čak 8 HDMI ulaza od kojih se jedan nalazi na prednjoj ploči te služi za brzu povezivost. Svaki ulaz podržava najnovije video formate uključujući HDCP 2.3, 4K Ultra HD, Dolby Vision, HLG, High Dynamic Range (HDR10). Uz eARC podršku (enhanced Audio Return Channel) koja omogućuje prijenos bez gubitaka i audio prijenose kao što su Dolby True HD i Dolby Atmos iz TV aplikacija, NR1710 receiver korisnicima pruža mogućnost uživanja u potpunom televizijskom surround zvuku. Uz ugrađenu HEOS tehnologiju receiver NR1710 omogućuje rad s vodećim glasovnim kontrolama: Amazon Alexom, Google Assistant-om i Apple Siri. Pomoću HEOS aplikacije korisnici mogu streamati glazbu s raznih online glazbenih servisa koristeći vlastiti glas. Ostale komande uključuju mogućnost prebacivanja između povezanih komponenti, podešavanje glasnoće, pauziranje, isključivanje zvuka, prebacivanje na sljedeći audiozapis i brojne druge. Oba modela dolaze u elegantnoj crnoj i klasičnoj silver-gold te će biti dostupni u prodaji krajem lipnja 2019. **INFO:** Sonus art, Tel. 01 4813 025, www.sonusart.hr

NOVA DVA ONKYO AV RECEIVERA

Japanski proizvođač AV opreme Onkyo ponudio je tržištu dva nova receivera u nižem cjenovnom razredu oznaka TX-SR393 i TX-SR494. Model TX-SR393 ima snagu od 155 W po kanalu i može poslužiti za 3.2.2-kanalni set zvučnika za izvornu Dolby Atmos ili DTS: X reprodukciju, dok model TX-SR494 ima 160 W po kanalu, te podržava do 5.2.2-kanalni Atmos / DTS: X reprodukciju surround zvuka. Oba receivera imaju dvije ključne značajke Dolby Atmos Height Virtualiser (omogućeno putem budućeg ažuriranja firmvera) i DTS Virtual: X, koji stvaraju 3D virtualni surround, te daju „visinski“ zvučni efekt (daju zvuk koji dolazi sa stropa prema slušatelju), za sve kućne zvučničke sustave kojima nedostaju višestruki zvučnici. Receiveri podržavaju sve najnovije audio formate Dolby Atmos i DTS-X, ali i starije formate kao što su Dolby True HD, DTS-HD Master Audio, DTS-ES, itd.. Dolby Atmos Height Virtualizer i DTS Virtual: X tehnologije ugrađene u receivere emuliraju surround zvuk i Atmos efekte s 2.1-kanalnim sustavom kućnog kina bez potrebe za instaliranjem zvučnika iza slušatelja ili na stropu. Tu je i tehnologija Onkyo

AccuEQ Room Acoustic Calibration, koji optimizira zvuka zvučnika i položaja slušatelja u prostoriji u kojoj je smješten receiver. Receiveri su opremljeni s četiri HDMI ulaza i jednim ARC-kompatibilnim izlazom s prolazom za 4K / 50p i različitim HDR formatima, uključujući Dolby Vision, HDR10 i HLG. Nekoliko novih značajki omogućuje TX-SR393 i TX-SR494 receiverima, način rada koji pojačavaju glasa u zvučnom spektru, (povećanje ili smanjenje glasovnih frekvencija dolazi se do takvih rezultata). Izlaz za Zone B, omogućuje prijenos ulaznog zvuka na bilo koju komponentu s analognim RCA audio ulazom, itd.. Konačno, Onkyo TX-SR393 i TX-SR394 A / V prijemnici imaju Bluetooth prijemnik za jednostavnu reprodukciju glazbe s pametnog telefona, tableta ili računala. Oba receivera kupci mogu kupiti kod domaćeg zastupnika u Chipoteki u crnoj boji, a imaju cijenu od 3.199 kuna za Onkyo TX-SR393, dok TX-SR494 ima cijenu od 3.399 kuna. **INFO:** Chipoteka, Tel. 01 233 88 44, www.chipoteka.hr

NOVO IZ DENONA – RECEIVERI IZ AVR-S SERIJE

Tehnologija Dolby Atmos Virtual Height, poboljšani načini povezivosti i napredne multiroom mogućnosti predstavljaju novitete koje su u Denonu koncipirali i ugradili u novu AVR-S seriju AV receivera. Serija se sastoji od 3 modela: AVR-S650H, AVR-S750H i AVR-S950H. Osim dobro poznatih Denon pojačala i kvalitete zvuka te povezivosti, serija

sadrži novu Dolby Atmos tehnologiju Virtual Height, ugrađenu HEOS integraciju za bežični multirroom glazbeni streaming, upravljanje putem glasovnih kontrola i poboljšane načine postavljanja. Sva tri modela receivera u ovoj seriji podržavaju eARC (Enhanced Audio Return Channel) i ALLM (Audio Low Latency Mode za videoigre), značajke najnovijih HDMI

2.1 specifikacija. Model AVR-S650H je jedini 5.2-kanalni receiver u seriji i nudi 5.1 sustav kućnog kina, a poboljšana je i jednostavnost korištenja. Ugrađena HEOS tehnologija nudi mogućnost multirroom slušanja glazbe uz odgovarajuću glasovnu kontrolu. Svi receiveri u seriji pružaju bežični streaming glazbe putem kompatibilnih HEOS uređaja iz različitih besplatnih i premium streaming servisa kao što su Spotify, Deezer, Amazon Music, Tunes, Tidal i drugi. Korisnici mogu, uz bežično povezivanje u bilo kojoj prostoriji u kući, putem Amazon Alexa izgovarati razne naredbe uključujući prebacivanje ulaza za različite media playere, dok se Google Assistant i Apple Siri mogu koristiti za prilagodbu glasnoće, prebacivanje na sljedeći audiozapis i još mnogo toga. Model AVR-S650H posjeduje i automatsku kalibraciju prostora tvrtke Audyssey za automatsko optimiziranje prema specifičnim akustičkim karakteristikama prostorije. Ljubiteljima vinila omogućeno je spajanje na receivere jer svi imaju ugrađen gramofonski ulaz. Za cijene uređaja i njihovu dobavljalivost kontaktirajte domaćeg distributera. INFO: Sonus art, Tel. 01 4813 025, www.sonusart.hr

NOVA GENERACIJA LG OLED TELEVIZORA

Nedavno je tvrtka LG predstavila svoju novu generaciju OLED televizora namijenjenu za 2019. godinu. Predstavljeni modeli nose oznake W9, E9 i C9 i dolaze s drugom generacijom LG-evog inteligentnog procesora Alpha9 Gen 2 te algoritmom tzv. dubokog učenja. Zahvaljujući njima LG-evi OLED televizori pružaju unaprijedenu sliku i zvuk tako da nakon analize izvornog signala slijedi optimizacija audiovizualnog sadržaja uzimajući u obzir uvjete iz okoline. Rezultat takvog pristupa obradi podataka je poboljšani prikaz slike i pokreta, iznimna točnost boja te smanjenje šuma. Procesor Alpha9 Gen 2 s umjetnom inteligencijom (AI) može dodatno poboljšati i HDR sadržaj namještanjem svjetline kako bi se čak i najmračnije scene transformirale u one s nevjerovatnim kontrastom, detaljima i dubinom boje – čak i u jako osvijetljenim prostorijama. LG-evi OLED televizori za 2019. godinu omogućavaju pristup širokom izboru popularnih usluga umjetne inteligencije i prepoznavanja govora putem različitih platformi – uz već ranije prisutnog Google Assistanta, tu je sad i Amazon Alexa koja se pokreće dugim pritiskom na gumb Amazon Prime koji se nalazi na daljinskom upravljaču Magic Remote. Usluge Google Assistant i Amazon Alexa dostupne su od ove godine u 140 zemalja svijeta među kojima je i Hrvatska. No, treba se koristiti jedam od 7 „najvećih“ jezika: engleski, španjolski, francuski, njemački, talijanski,

portugalski ili ruski. Ažuriranje softvera omogućit će i podršku za AirPlay 2 tvrtke Apple pa će korisnici uređaja s operacijskim sustavom iOS moći reproducirati videozapise s aplikacije iTunes te druge audio i video zapise te fotografije izravno na LG-evim OLED televizorima za 2019. godinu. Kvaliteta zvuka je unaprijedena inteligentnim algoritmom koji može pretvoriti dvokanalni zvuk u uvjerljivi virtualni 5.1 surround audio. Korisnici mogu podesiti postavke zvuka kako bi odgovarale uvjetima prostorije ili jednostavno pustiti da LG-evi televizori automatski podesi postavke zvuka. Osim toga, LG-evi flagship televizori ponovno podržavaju Dolby Atmos zvuk. Zahvaljujući novom ulazu s podrškom za HDMI 2.1, svi ovogodišnji OLED televizori podržavaju HFR (High Frame Rate), što pridonosi profinjenijem i jasnijim prikazom pokreta uz 120 sličina u sekundi (čak i kod

4K prikaza). Nadalje, podrška za eARC (enhanced Audio Return Channel) omogućava svim ljubiteljima kućnog kina da bez ikakvih problema koriste HDMI povezivost i uživaju u audio formatima najviše kvalitete (Dolby Atmos, Dolby TrueHD, DTS-HD). Odlična opcija za gamere je to što su novi LG-evi OLED televizori kompatibilni s promjenjivom frekvencijom osvježavanja (VRR – Variable Refresh Rate), kao i automatskim načinom rada s malim kašnjenjem (ALLM – Automatic Low Latency Mode) za sliku bez trzanja ili trganja. LG-evi novi modeli OLED televizora dostupni su ili uskoro dolaze na hrvatsko tržište (npr. modeli početne serije B očekuju se krajem lipnja). Cijene će se kretati u rasponu od 17.499 kuna (OLED55C9PLA) pa sve do 91.999 kuna za OLED77W9PLA za top model i dijagonalu ekrana od 77 inča. INFO: LG Hrvatska, www.lge.com/hr

TX-RZ840
FILMSKI ZVUK BEZ GRANICA

Nastavak tradicije dobrih stereo pojačala

Pioneer A-40AE je po mogućnostima i cijeni odlično upakirano integrirano pojačalo

piše: **Jagor Čakmak**

Pioneer je jedna od onih kompanija koja je uvijek prisutna i popularna kod širokog spektra korisnika. Neovisno da li treba te DVD player, streamer ili mini liniju Pioneer uvijek ima nešto u ponudi što bi moglo odgovarati zadanoj cjenovnoj kategoriji i prohtjevima korisnika. Zanimljivo je kako Japanske tvrtke često svojim proizvodima daju kodove za imena dok Europske tvrtke će puno prije dati ime koje se sastoji od riječi. Zbog toga je ponekad teško prisjetiti se nekog dobrog proizvoda iz ponude kompanija poput Pioneer ili Onkyo, ali uvijek postoji i neka iznimka koja potvrđuje pravilo. Uz malu pomoć internet pretraživača na našoj web stranici prisjetili smo se jednog Pioneer pojačala koje nam se iznimno svidjelo na testu prije kojih desetak godi-

na (hifimedia broj 84 / 2010). To je bio neobičan pothvat kojom je Pioneer želio dokazati da još uvijek zna raditi uređaje po ukusu ljubitelja dobrog zvuka. Ime je, naravno poštivajući gore navedeno pravilo, bilo prilično kriptično, A-A6. Radilo se o pristupačnom, vrlo lije-po dizajniranom i vrlo promišljenom uređaju kada se govori o sposobnosti reprodukcije zvuka. Za ovo izdanje časopisa dobili smo na test Pioneer uređaj pristupačne cijene i promi-

šljenog ustroja, a ostaje vidjeti je li i zvuk u skladu s očekivanjima.

Pioneer A-40AE je vrlo klasične vanjšine i podsjeća na neka starija vremena. S prednje strane dominira veliki potencijometar za glasnoću, a pokraj njega se nalazi preklopnik za izbor izvora zvuka, tonske kontrole i nekoliko tipka za odabir načina rada. Jedna od njih je i tipka iznad koje piše i Loudness, nešto što nismo vidjeli na uređajima već barem

petnaestak godina. Za one nešto mlađe loudness izdiže donji dio srednjeg spektra i bas područje kako bi zvuk bio puniji što nekad i zna biti ugodno pri tihom slušanju glazbe, prema vrlo upitno sa strane ispravno sti reprodukcije.

Stražnja strana nudi pregršt priključaka. Dva seta priključaka za zvučnike, pet linijskih ulaza, phono (MM) te optički i koaksijalni digitalni ulaz. Digitalni ulazi su postali obavezni dio opreme modernog poja-

hifimedia
PREPORUKA

čala, a svakako omogućuju jednostavnije povezivanje digitalnih izvora signala.

Unutrašnjost ovog pojačala je prema proizvođaču napravljena na temelju jačeg modela, sličnog imena A-70AE. Pioneer se hvali svojim posebno dizajniranim sklopovima za napajanje i vrlo kvalitetnim ELNA kondenzatorima izrađenih po vlastitim specifikacijama, što si mogu priuštiti samo stvarno velike kompanije poput Pioneer. A-40AE je sposoban isporučiti 30 W pri 8 Ohma, odnosno 60 W pri 4 Ohma. Snaga nije velika ali objektivno to je dovoljno za većinu današnjim zvučnika koji se smještaju na stalke u pripadnoj cjenovnoj kategoriji. Digitalna sekcija je klasična i može obraditi signal do 192kHz i do 24 bita po uzorku.

Zvuk

Slušni test je započet preko analognih ulaza korištenjem vanjskog digitalno analognog pretvarača. Prvi glazbeni materijal je bio koncertna snimka izvođača koji nastupa pod imenom Woodkid. Ovaj zanimljivi spoj klasičnog orkestra i moderne izvedbe je zvučao zapravo jako dobro. Zanimljivo je kako smo tek naknadno pogledali tehničke specifikacije uređaja te smo se nemalo iznenadili kada smo vidjeli kolika je maksimalna snaga uređaja. Snage na normalnim glasnoćama i sa zvučnicima koji su cjenovno u skladu s pojačalom stvarno ne nedostaje.

Pjevačke dionice su prikazale izvođača vrlo dobro definirano u prostoru s dobrim volumenom. Ukupni prostor pozornice je zapravo bio jako velik za ovu klasu uređaja. Kada se orkestar uključio u skladbu dinamika koju je A-40AE mogao reproducirati je jako dobra čak i pri većim glasnoćama. Rock skladbe su imale dovoljno živosti i dinamike. Grupe The Kills i njihova pjesma "DNA" je zvučala odlič-

no, malo grublji zvuk snimke reproduciran je uvjerljivo ali ne i naporno. Detalja ima dovoljno i puno u srednjem dijelu spektra te nešto malo manje u visokom. Jako dobra strana ovog pojačala je jako ugodni visokotonski dio spektra, koji je mekan i nikada zrnat. Zvuk preko ugrađenog digitalno analognog pretvarača je bio ipak nešto lošiji, odnosno svi parametri koje opažamo su bili lošiji za jedan određeni manji posto-

PIONEER A-40AE

Izlazna snaga:

30W / 8 Ohma

Izlazna snaga:

60W / 4 Ohma

Ulazi (analogni):

5x RCA linijska / MM

Ulazi (digitalni):

1x koaksijalni / 1x optički

Izlazi:

1x pre out, 1x slušalice

Dimenzije (ŠxVxD):

435 x 129 x 323 mm

Masa:

8,2 kg

Cijena:

2.999 kn

INFO:

Helikop, tel. 01 4876 053, www.helikop.hr

Korištena glazba

Samuel Yirga: Habasha Sessions (Society Of Sound 2011)
• Peter Gabriel: Scratch My Back, (Society Of Sound 2010)
• Kraftwerk: Minimum-Maximum (EMI 2005) • Melody Gardot: Worrysome Heart (Verve 2008) • Arild Andersen: Electra (ECM Records 2005) • Tord Gustavsen: The Ground (ECM Records 2005) • Gustav Mahler: Symphonie No. 2, Gilber Kaplan (Deutsche Grammophon 2003) • Peter Tchaikovsky: Klavierkonzert No. 1, Ivo Pogorelich, London Symphony Orchestra, Claudio Abbado (Deutsche Grammophon 1986) • Johannes Brahms: Symphonie No. 1, Münchner Philharmoniker, Christian Thielemann (Deutsche Grammophon 2007)

Sustav

Zvučnici: Sonus Faber Concertino Domus, Audiovector QR3, Davis Acoustics Balthus 50, **Izvori:** Arcam CD73, Exposure 2010S DAC, Raspberry Pi 3 + HiFiBerry Digi+ board, **Pojačala:** Prima Luna Prologue Two, NAD C320, **Ožičenje:** Wireworld Equinox 6 zvučnici, Wireworld Equinox 7 interkonekt, Wireworld Aurora 5 strujni, Wireworld Matrix 2 strujni filter, Wireworld Chroma 5 digitalni koaksijalni.

tak. Zvučna slika je bila manja i uz manje detalja, ali ako se uzme ukupna cijena ovog integriranog pojačala sa svim ugrađenim mogućnostima i nije ozbiljni prigovor. Sve u svemu jedan vrlo ugodan i kvalitetan Hi-Fi paket.

Zaključak

Pioneer A-40AE je po mogućnostima i cijeni odlično upakirano integrirano pojačalo. Kvalitetni izlazi stupanj i korektni digitalno analogni pretvarač omogućit će korisniku puno ugodnih sati slušanja glazbe za vrlo razumne novce. Konkurencija je jaka u ovom segmentu ali smatramo da se Pioneer jako dobro drži. Za kraj ipak samo je šteta što nisu nastavili s dizajnom kućišta A-A6 jer nam se ono iznimno svidjelo, ali što se tiče zvučnih mogućnosti A-40AE slijedi dobru tradiciju. 📺

Najveći model iz QR serije opravdava svoju vodeću poziciju

Kao i kod ostalih modela ove danske tvrtke, i QR 5 nudi najnapredniju tehnologiju u savršeno obrađenom i kompaktnom high-end paketu

piše: **Neven Kos**

Audiovector (tada pod nazivom F3/LYD) je još 1979. godine u potrazi za zvučnikom koji će ispuniti njegova očekivanja, osnovao Ole Klifoth, danas partner i glavni čovjek razvoja u AV-u (glavni šef i vlasnik je Mads Klifoth, dakle, riječ je o obiteljskom biznisu).

Audiovector QR5, kao najveći u seriji, pred sobom ima ozbiljne zadatke. Kao i kod ostalih modela ove danske tvrtke, i u QR5 vidljiva je glavna misao vodilja koju danski Audiovector inkorporira u svoje proizvode - ponuditi najnapredniju tehnologiju u savršeno obrađenom i kompaktnom high-end paketu. Prema danskom viđenju, zvuk takvog paketa treba biti snažan i istančan, dinamičan, ugodan i detaljan, prilagođen svim glazbenim žanrovima. U Audiovectoru su uvjereni kako se QR 5 samostojeći zvučnik filozofijom odlično uklapa u ova nastojanja, dok će se vanjštinom uklopiti u bilo koji interijer, bez obzira na stil. QR 5 je trenutno najveći zvučnik QR serije i vodeći model.

QR 5 savršeno se slaže s drugim modelima iz serije: ako dodate QR Sub, detaljni

QR Center i praktični QR Wall, možete sastaviti moćno kućno kino.

Posvećenost detaljima vidljiva je na svakom koraku. Npr. u odlično izvedenu i finiširanu kutiju (naš primjerak je bio crni) ugrađena je prednja ploča visokotonca od posebno obrađenog aluminijska koja u sebi krije i zlatnu mrežicu, a iza koje je smješten trakasti (Heil) driver. Ta mrežica zapravo je svojevrsni tzv. S-Stop filter, ovdje namijenjen smanjenju šuškanja sibilanata, s obzirom na visoku razlučivost visokotonca.

Bas srednjetonac koristi troslojnu sendvič membranu

Što se bas srednjetonaca tiče, ove nove jedinice imaju savršeno klipno gibanje širom nekoliko oktava bez izobličenja koja obično nalazimo u aluminijskim/dijamantnim pogonskim jedinicama. Razvijene za serije SR i R, nove su sendvič membrane koje kombiniraju snagu avio aluminijska s izvrsnim unutarnjim prigušnim svojstvima mekših materijala. Rezultat je troslojna sendvič membrana bez vlastitog zvuka i vrlo niskih izobličenja, s klipnim gibanjem zadržanim i izvan radnog područja.

Driveri su, kao i obično u Audiovectoru, proračunati u vlastitim razvojno-istraživačkim odjelima, a izrađeni su također u Danskoj, ali u Scan-

Speaku. Susretne frekvencije među njima smještene su na 400 i 3.000 Hz.

Ovaj trosistemac, osim što lijepo izgleda te će predstavljati ukras, a ne smetnju u prostoru, može se pohvaliti i zavidnim tehničkim karakteristikama. Impresivan je deklarirani frekvencijski opseg od 25 Hz do 45 kHz i osjetljivost od 91 dB (2,83V/1m), uz impedanciju od 4 Ohma. Dimenzije pojedine kutije su 105,7 x 21 x 27, a masa 22,9 kg.

Osim toga, što se tiče smještaja u prostoru, život i interakciju s okolinom može olakšati bas-refleks otvor smješten na donjoj strani kutije. Posljednji takav zvučnik koji se našao u mojoj slušaonici bio je ProAc Response D20R, demonstrirajući dubok i kontroliran bas.

Zvuk

Nakon smještaja u slušaonicu, temeljem nekoliko kratkih proba, zvučnike smo međusobno razmaknuli dobra 3 metra, čime je slušna pozornica dobila ne samo na širini, već i na slojevitosti. Sustav su činili NON OS DAC, Chord 2Qute DAC (povezani s Allo DigiOne streamerom WW Gold Eclipse III digitalnim kabelom), Schiit Saga i Exposure XM HP pretpojačalo, Exposure 3010s2 monoblokovi (cca 230W/4 Ohma), Wireworld Eclipse 7 interkonekti, Xindak FS1 zvučnički kabeli i Magneplanar

MG12 zvučnici/RELT5i subwoofer.

Slušanje smo započeli s Bahovim koncertima za obou (Naxos).

Nakon Megija, opet slušajući, barem djelomično, trakaste izvore zvuka, na domaćem smo terenu. S time da je Audiovectorova interpretacija Heilove trakaste teme izuzetno brza i detaljna, ugodna. Takav je i cjelokupni zvuk QR5 - detaljan, kristalno čist i dinamičan. Zanimljivo je kao cijeli Kelnski komorni orkestar bez problema i "guranja" stane u relativno kompaktnu kutiju. Želim reći kako zvučnik bez problema i naprezanja, s lakoćom definira i razdvaja pojedini instrument bez

suvišnog dojma da se ansambl (svirački i zvučeći) muči, dajući priliku genijalnosti Bachovog djela da pronade svoj put prema slušatelju.

Također, za ovu cijenu zvučnika zapanjujuća je količina nenametljivo isporučenih detalja, čemu posebno doprinosi odličan visokotonac i možda još bolji srednjetonac. Naime, glavni dogaćanj pokriva ova dva drivera i svojim doprinosom dodatno uveličavaju ionako veličanstvenu izvedbu uzvišenog baroknog djela. Vjerujem da bi čak i onima kojima barok u životu ne predstavlja mnogo,

Bas-refleks otvor smješten je na donjoj strani kutije

sjedenje pred ovim sustavom uljepšalo dan. Izostanak kutijastog zvuka, relativno dubok bas iako ne toliko dubok koliko očekujemo od kutija ovih dimenzija (na primjer Dynaudio X38 i ProAc Response D20R, također s ribon vosokotoncem, su u tom pogledu u mojoj slušaonici bili upečatljiviji), stvaraju značajnu osnovu za uživanje u glazbi. Na sreću, u sobi imam i subwoofer pa ćemo kasnije pokušati i s njim. Karakter zvuka QR5 nikako ne možemo nazvati sterilnim, ravnim, nezanimljivim. Naprotiv, dinamički raspon i ocrtavanje zvučne slike zapravo cijelo vrijeme traže pozitivan angažman slušatelja. Doduše, kabeli nešto toplijeg karaktera mogu

dobro doći (VdH CS122), ali smanjena rezolucija u odnosu na Xindak vraća nas na početne pozicije. Jednako tako, zvučnik odlično prenosi delikatnu i detaljnu prezentaciju osebujnog Chordovog DAC-a 2Qute, baš kao i naglašenu muzikalnost Exposureovog pretpojačala s DAC-om - XM HP. U svim ovim kombinacijama međutim, više ili manje bila je razvidna ne baš raskošna dubina zvučne pozornice ovog zvučnika. Dok lateralna dimenzija, posebice ako zvučnike dosta razmaknemo, nagovještuje sposobnosti da zvučnik stvori široku i posto-

janu zvučnu sliku, dubinska dimenzija, iako slojevita, ograničava se na relativno plitak prostor iza zvučnika. Također, nakon Megija, visinsko ocrtavanje čini se ponešto reduciranim, ali u kontekstu dinamičkih zvučnika ove veličine i cijene, domet je više nego odličan, jer niti neki skuplji zvučnici ne mogu u ovom pogledu parirati jeftinim planarnim zvučnicima. I dalje slušajući Bacha, preludij za orgulje dubokim basom otkriva ograničenja i prednosti ovog zvučnika. Konkretno, iako bas nije ultimativno dubok, ne trese sobu i ne provocira zrak oko sebe, pokazuje se kako je QR5 u stvari odlično osmišljen, dizajniran i izveden zvučnik. Naime ono što reproducira radi odlično i ne ulazi u teritorij u kojem gubi bitke unaprijed. To znači da je najdonja oktava basa čujna tek u naznakama, taman toliko da bez opterećenja ocrtava glazbeno djelo. Istovremeno, zvučnik ne poseže za umjetnim načinima ostvarenja koja uglavnom završavaju loše u vidu prenapuhanog, uglavnom i neslušljivog, zaglušujućeg basa. Naprotiv, QR5 je kontroliran, razuman u očekivanjima i eksportu basa, zategnut, čvrst. Skloniji sam uvijek žrtvovati poneki Hertz dubine, uz zadržavanje kontrole i razumljivosti basa. Ipak, kod zahtjevnog Marcusa Millera na albumu Silver Rain bas donekle izbezumljuje kutiju i cjelokupni

AUDIOVECTOR QR5
Tip zvučnika:
 Trosistemski / bas-refleks
Frekvencijski raspon:
 25 Hz - 45 kHz
Susretne frekvencije:
 400 / 3.000 Hz
Osjetljivost:
 91 dB (2,83V/1m)
Impedancija:
 4 Ohma
Dimenzije (Š x V x D):
 210 x 1.057 x 270 mm
Masa:
 22,9 kg
Cijena:
 22.490 kn / par
INFO:
 Media audio, Tel. +385 21 323 550, www.mediaaudio.hr

Korištena glazba
 Ralph Towner / Gary Peacock "A Closer View" (ECM Records, 531 623-2) • Bach Toccata & Fugue (Deutsche Gramophone, 477-7521) • Eric Bibb "Booker's Guitar" (Telarc) • Doug MacLeod "There's A Time" (RR-130HDCD) • The Kenny Burrell Trio "A Night at the Vanguard" (Verve Records, 0602517613539) • Pat Metheny Trio "Live" (Warner Bros, 9362-47907-2) • Charlie Haden & Pat Metheny "Beyond the Missouri Sky", Copland: Appalachian Spring Rodeo, Fanfare for the Common Man, (Telarc, CD-80078) • Eric Clapton "Unplugged" (Reprise, 45024-2) • Lars Erstrand "Two Sides of Lars Erstrand" (Opus 3, CD8302) • Stanley Clarke Trio with Hiroshi and Lenny White "Jazz in the Garden" (Heads Up HUCD 3155) • Melody Gardot "My One and Only Thrill" (Verve Records, B0012563-02) • Melody Gardot "Worrisome Heart" (Verve Records, B0010468-02) • Matija Dedić, Jeff Ballard, Larry Grenadier "From the Beginning" (Dallas Records, 570) • Chris Thomas King "The Roots" (21st Century Blues Records, CD-2107) • Christian McBride, "Gettin' to It" (Verve Records, 523 989-2) • Bela Fleck "Flight of the Cosmic Hippo" (Warner Bros, 26562-2) • Michael Hedges "Beyond Boundaries" (Windham Hill Records, 01934 11612 2).

ansambl, ali s druge strane kod mekših i fluidnijih bas dionica, zvučnik se drži svog puta i ne posustaje, lijepo reproducirajući harmonike bas instrumenata, što zadržava vjerodostojnost nagoviještenu pri reprodukciji ostalog glazbenog materijala. Uključivši i podešivši REL subwoofer, većina uočene mana nestaje, te sad možemo u potpunosti uživati u onome što je kod QR5 dobro, uz dodatnu težinu i informacije u donjim oktavama. Da ne bismo samo ostali pri mogućnostima reprodukcije fundamenata, navedimo kako se zvučnik odlično snalazi s vokalnog i instrumentalnom glazbom. Npr. repro-

dukcija klavira, ali i cjelokupnog trija Billa Charlapa (uzmite koji god od njegovih albuma u posljednje vrijeme, svi su izvrsni) dovodi nas do zaključka kako dobro izveden trosistemac često nekako točnije i prirodnije reproducira dinamičke fine-se i timbar klavira u odnosu na (posebice malene) dvosistemске zvučnike. Kod Audiovectora tome nesumnjivo doprinose moderne i super čvrste i lagane membrane, baš kao i konstrukcija cijelog zvučnika. Harmonike instrumenata odlično preuzima visokotonac koji, koliko je informativan i točan, toliko je i mekan, nježan i delikatan. Slično je i ostalom glazbom

bogatom tranzijentima (pada mi na pamet npr. živa snimka Nilsa Lofgrene – Acoustic Live), kod koje zvučnik vješto balansirajući na granici, istu nikada ne prelazi.

Zaključak
 Nemam dojam da je Audiovector QR5 još jedan od lijepih, trosistemskih, samostojećih zvučnika na tržištu. Kao važna obilježja kojima vješto izbjegava ovu kategoriju nalazimo trakasti visokotonac, izvrsne ostale drive-re, odlično osmišljen ustroj i konstrukciju te, kao posljedicu svega navedenog, odličan zvuk. Za nešto manje od 22,500 kn kupac dobiva zvučnik koji ga neće na prvu loptu oboriti s nogu, niti će ga oduševiti na kratak rok. Iako je dobar

Sustav
CD plejer: Exposure 3010s (transport), DAC NON-OS, **Pojačalo:** monoblokovi Exposure 3010s2; Schiit Saga, **Zvučnici:** MG12SE, RELT5i subwoofer; **Interkonekcijski kabeli:** Wireworld Eclipse 7, Kimber PBJ, Wireworld Atlantis III, Mundorf Silver/gold, **Zvučnički kabeli:** VdH CS122, Anticable, Furutech u-2T, **Strujni filter:** PS Audio Quintet; **Mrežni kabeli:** Wireworld Electra 5-2, Aurora 5-2, Stratus 3, Supra LoRad 2.5, XLO PRO AC, Rondo stalak.

dio njegovih karakteristika lako vidljiv ili čujan na prvi pogled, za otkrivanje onog najboljeg u QR5 trebat će malo vremena i strpljenja, ali će time zadovoljstvo na duži rok biti veće. Ja mogu samo reći da sam uživao u zvuku Audiovectora i da ih nije trebalo vratiti distributeru radi demonstracije na proljetnom sajmu "Zagreb AV Show 2019" u Sheraton Zagreb Hotelu, ne bi tako brzo otišli iz moje slušaonice. ☑

SPOJ MODERNOG I RETRO AUDIOFILSKOG ZVUKA

**Audio Technica
 AT-LPW30TK**

Poznati prirodan zvuk i drvena baza za nevjerojatnu vjerodostojnost audio izvedbe!

Sonus Art Šarengradska 1,
 10 000 Zagreb
 www.sonusart.hr

audio-technica.

STARI GRADO FAVORIT U POBOLJŠANOM IZDANJU

piše: Danko Šuvar

Grado Labs, osnovan 1953. godine, jedan je od najstarijih proizvođača gramofonskih zvučnica koji je još aktivan (Shure se službeno povukao prošle godine), i svakako najkarizmatičniji proizvođač po svojoj povijesti, jedinstvenom pristupu MM (Moving Magnet) tehnologiji (Grado Flux-Bridge) i upornom ostajanju izvan pomodnih struja na tržištu, uključujući MC zvučnice, koje je, paradoksalno, upravo Joseph Grado patentirao i prvi put proizveo 1962 godine, ali uskoro oduštao od njih jer se nisu u to vrijeme pokazale kao optimalno rješenje. Grado Gold2 najnovije je izdanje vodećeg modela Grado Prestige linije, standardne Grado linije čije plastično kućište izgleda praktično nepromijenjeno od 1968. (uz

Grado Gold2 je odlično tonski izbalansirana i uravnotežena zvučnica, zvuči mirno i kontrolirano, ali istovremeno jako dobro prati ritmičke i dinamičke promjene u glazbi, bez (bespotrebnog) isticanja visokih tonova s ciljem postizanja veće otvorenosti zvuka

manje promjene u boji i skraćene dijela u kojem su zavojnice 1978. godine, da bi se omogućila i P-mount verzija). Većina promjena dogodila se unutra, ali i dalje će sve nove Grado igle pasati u sve stare Grado zvučnice od kada je sadašnji Prestige dizajn formiran krajem 60-tih. Gold model je najbolji model Prestige linije i svakako najvažniji u kontekstu tržišta, u rangu cijene gdje je velika konkurencija i gdje zvučnice već postižu određenu kvalitetu zvuka koja može zadovoljiti veliku većinu audiofila koji žele ostati na razumnoj i rela-

tivno pristupačnoj cijeni svojeg sistema. To je ujedno i najbolja Grado zvučnica na kojoj korisnik može sam promijeniti iglu, Reference i Statement serije drvenog kućišta imaju igle koje su čvrsto pričvršćene, u korist kontrole vibracija, manjih tolerancija u izradi i konačno boljeg zvuka (iako su i dalje MM zvučnice po principu rada).

Da je Grado Gold2 jako dobra zvučnica postalo mi je jasno još prije testa, kad sam vrlo zahtjevnom klijentu (Creed Taylor, osnivač CTI records, producent koji je bio u studiju s

mnogim velikanima jazz glazbe i sa snimateljem Rudy Van Gelderom direktno stvarao krajnju zvučnu sliku koja će biti na albumima) instalirao Grado Gold2 na njegovom gramofonu, i vidio njegovu reakciju, slušajući njegove CTI ploče. Toliko je bio oduševljen prirodnim i muzikalnim zvukom, s mnoštvom detalja (odlika Grado zvučnica, i glavni razlog zašto sam u njegovom slučaju predložio Grado), da je ustao i rekao "pa ovo je kao da je Rudy tu, u kontrolnoj sobi sa mnom". Vidjevši koliko dobro je zvučala u njegovom sistemu, možda bi je treba-

lo formalno testirati.

Na test je Grado Gold2 došla nerazrađena, obično Grado Labs pošalje test zvučnice sa 72 sata razrade, ali da pojednostavim stvari rekao sam da ću je ja razraditi, a zanimalo me i kolika je promjena nakon razrade. Razrada je izvršena s Hi-Fi News & Record Review test pločom, nekom od beskonačnih brazdi na ploči (Grado Labs slično razrađuje, samo John Grado sam nožem modificira brazdu na kraju neke ploče tako da se stalno ponavlja i igla nikad ne može doći do naljepnice na sredini ploče). Ista ploča korištena je za fino podešavanje gazne sile i anti-skatinga, optimalni rezultati postignuti su na 1,75 grama i relativno umjerenom skatingu (oko trećina na lateralnom balans utegu). Tako podešena igla prošla je bez problema tracking test na početku, sredini i kraju ploče (300Hz, L+R, +15 dB), i isto tako Bias (anti-skating), na +12, +14 i +16 dB signalu, a prošla je i "torture track", 300 Hz rezano na +18 dB. Razlika u razradi uglavnom se odnosila na tracking, ne toliko na zvuk, zvučnica zvuči dosta dobro od početka, ali tracking dođe do optimalnog (i vrlo visokog) nivoa nakon razrade. Na Hi-Fi News ploči provjerio sam i frekvenciju vertikalne rezonancije kombinacije ručka/Gold2 zvučnica na mom gramofonu, nalazila se na 10-11 Hz, optimalna je vrijednost bilo gdje između 8-15 Hz, u praksi to znači manje problema oko slušanja blago valovitih i loše odštampanih ploča, i zaista na testu nisam naišao na problem oko iskakanja igle iz brazde zbog rezonancije, ili podrhtavanja zvuka zbog oscilacija kantilevera igle uslijed poklapanja frekvencije neravnina na ploči i frekvencije rezonancije kombinacije ručka/zvučnica. Budući da je ovo parametar koji se mijenja u odnosu na gramofon i ručku u upotrebi, a poznate su i priče o "underdamped" Grado iglama koje vole plesati u brazdi, montirao sam Gold2 u još nekoliko gramofona, čak i jefti-

nih plastičnjaka, i nisam nikad naišao na taj problem. Gold2 mi izgleda kao vrlo kompatibilna zvučnica koje će dobro raditi s većinom ručki, s izuzetkom gramofona koji koriste AC motore, gdje se može čuti tiho brujanje pri kraju ploče, kad se zvučnica približi motoru. Zbog korištenja četiri zavojnice umjesto dvije (Grado Flux Bridge) Grado zvučnice osjetljivije su na elektromagnetsko polje motora (iako Grado sad stavlja specijalnu izolacijsku metalnu boju koja prekriva cijeli sklop zavojnice unutar kućišta). Vraćajući se na tracking, idući test bila je stara, ali vrlo kvalitetno otisnuta i dobro koncipirana ploča, Shure Obstacle Course

Era III (iz vremena V15 III), gdje je Gold2 superlativno prošla sve testove, od stupnja 1 do stupnja 5 (iako nije Shure, kako su zlobnici tada tvrdili da je Shure ploča dizajnirana da samo Shure zvučnice prođu test). Testovi su bili "musical bells" (vrlo jaki fundamentalni tonovi i harmonici u visokim

tonovima, na stupnju 5 brzina igle treba biti ludačkih 25 cm u sekundi na 10 kHz da bi se izbjegao miss-tracking), zatim sibilanti (Mais Que Nada od Sergio Mendez i Brasil 66), čak i taj obično težak test za Grado zvučnice Gold2 je prošla odlično. Idući test je violin test (glasno snimljene violine, tortura u srednjim tonovima), prošla je stupanj 5 bez izobličenja, i bass bubanj, na +15 dB koncertni bas bubanj čuo se čisto, bez harmoničkih prizvuka koje proizvode igle koje se muče da ne iskoče iz brazde. Može se reći da Gold2 po mojim testovima ima odličan tracking, na nivou Shure V15 VxMR koju imam za usporedbu.

Slušni test, slušanjem raznih ploča, pokazao je da je Gold2 prvenstveno dobro tonski izbalansirana i uravnotežena zvučnica, zvuči mirno i kontrolirano, ali još uvijek dinamično, i jako dobro prati ritmičke i dinamičke promjene u glazbi, sve to bez (bespotrebnog) isticanja visokih tonova s ciljem posti-

zanja veće otvorenosti zvuka. Bas je čvrst i dobro definiran, s dobrom ekstenzijom u najdublje tonove, srednji su detaljni, dobro definirani i lako je pratiti pojedine instrumente u kompleksnijim snimkama. Visoki su suptilni, jasni i nenametljivi, sve dok ne iznenadi neki jači udarac u činelu ili slično, i istakne se u zvučnoj slici kao na svirci uživo. Vokalni zvuče uglavnom besprijeekorno, a zvučna pozornica je malo povučena unazad, uz dobar prikaz dubine i širine zvučne slike. Zvučnica je neutralno balansirana, i u tome je možda jedina njena mana, ne prati tokove na tržištu (u modi su visoki tonovi), nekima će se učiniti previše zatvorenom, bez dovoljno visokih, ali u kontekstu njene cijene, mislim da je to opravdana odluka. U zvučnoj usporedbi sa Gold1 ima nešto malo manje basova, koji su pritom bolje definirani, ali razlike nisu velike. Najveća je razlika suptilno bolja kontrola visokih tonova, koji su bolje fokusirani, a srednji su također nešto bolje fokusirani i jasnije ocrtani u prostoru, zvučni karakter je sada općenito sličniji Reference i Statement serijama, ima naznake one nenametljive,

Grado Prestige Gold2 ispred kolekcije zvučnica za usporedbu

sofisticirane i suptilne čistoće i prirodnosti, osobine koje toliko vole korisnici Grado zvučnica s drvenim kućištem. Koliko će se čuti te razlike u odnosu na Gold1 ovisi o rezoluciji sistema, na prvi pogled razlika nije velika, ali većina korisnika osjetit će poboljšanje u trackingu, koje se najbolje vidi na kontroli sibilanata i preciznosti u visokim tonovima. I dalje je to "Grado zvuk", ali poboljšan iskustvom proizvođača stečenom u razvoju serija s drvenim kućištem, s poboljšanjima u načinu mota-nju zavojnica, i kontrolirane disipacije rezonancije u pla-

stičnom kućištu. Montiranjem Gold2 igle na neke od mojih starih zvučnica iz kolekcije vrhunskih Grado zvučnica iz perioda 1974 do danas (F1+, G1+, TLZ, 8MX, Prestige Reference prototip iz 2007), potvrdio je moju sumnju da je sama Gold2 igla zaslužna za dobar dio poboljšanja, radi se o odličnoj igli, koja je posebno dobra u dampiranju površinskog šuma

Vokali zvuče uglavnom besprijeckorno, a zvučna pozornica je malo povučena unazad, uz dobar prikaz dubine i širine zvučne slike

vinila i prljavštine s ploče. Po riječima John Grada, cilj profila igle je ne upasti duboko u brazdu i tamo detektirati sve smeće na dnu brazde (što penekad čine super egzotični profile igle), već ostati na površini gdje se nalazi muzički signal. Da li stavljanje Gold2 igle u Gold1 zvučnicu pretvara Gold1 u Gold2? Ne u potpunosti, Gold2 je još uvijek bolja, ali razlika se nešto smanjila, posebno u visokim tonovima. Isprobao sam i obrnuto, montirao sam najbolju Prestige iglu (XTZ, \$450) koju Grado još proizvodi za korisnike starih Joe Grado Signature zvučnica, na Gold2 zvučnicu. To je "twin-tip", ili super elipsoid igla, i zvuk sa Gold2 se kvalitativno podigao na višu razinu, bolja zvučna pozornica, otvoreniji i detaljniji visoki, veća atraktivnost, ali je izgubio nešto na balansiranosti i kompatibilnosti, ovo bi radilo samo u dobrim sistemima visoke rezolucije koji nisu već oštri sami po sebi. Ali, dokazuje da je Gold2 odlično napravljena zvučnica, koja se može usporediti s vrhunskim, klasičnim Grado zvučnicama iz 70-tih i 80-tih godina, koje su

GRADO GOLD2

Frekvencijski raspon:
10 Hz - 60 kHz
Princip rada:
MI (Moving Iron)
Odvajanje kanala:
35 @1kHz
Ulazni otpor:
47 kOhm
Izlazni napon:
5mV @1kHz 5CM/sec.
Preporučena gazna sila:
1,5 grama
Tip igle:
E
Montiranje:
S/P
Masa:
5,5 grama
Cijena:
2.090 kuna
INFO:
Audio centar, tel. 091 500 2535, www.audiocentar.hr

Korištena glazba

Joe Sample "Spellbound", • Dire Straits "Communicue", "Making Movies", • Yello "Stellar", • Antonio Carlos Jobim "Tide" (CTI), • Hebert Laws "Then There Was Light" (CTI), • Freddie Hubbard "First Light" (CTI), • Jack DeJohnette/Miroslav Vitous/Terje Rypdøl (ECM 1-1125), Abercrombie Quartet "M" (ECM 1-1191), • Pat Metheny Group "Letter From Home", • Weather Report "Sportin' Life", • Doobie Brothers "The Captain And Me" (WB, Nautilus half speed master)

Sustav

Gramofon: Sansui SR-636, s dodatno dampiranim tanjurrom i ručkom, montiran na Audio Technica AT-605 izolatorima, Marquies (Mexico) i Music Hall gramotonski matovi. Grado Decouplers montirani ispod svake zvučnice.
Phono pretpojačalo: Grado PH-1 (glavno), Music Hall Pa1.2, Sansui Au-717, Carver C-2, **Integrirano pojačalo:** Accuphase E-202 (glavno), Exposure 2010S, Sansui Au-717, **Zvučnici:** Rogers Studio 1a, Rogers stalci, Totem Beaks na zvučnicima (po jedan), **Interkonekcijski kabeli:** Totem Sinew (glavno), Joseph Grado Signature, Kimber PSB, **Zvučnički kabeli:** Totem Tress (glavno) bi-wired, Wireworld Equinox 7, Kimber 8TC bi-wired, **Zvučnice za usporedbu:** Grado: Gold1, G1+, F1+, Signature TLZ, Signature 8MX, Prestige Reference Prototype, Statement Statement, Shure: V15 VxMR, V15 V RS, M95ED

tada bilo puno skuplje u odnosu na Gold2 danas.

Na kraju, za koga je namijenjena Grado Gold2? Prvenstveno, za ljubitelje glazbe, koji najviše vole prirodan zvuk kakav se može čuti uživo, koji znaju kako instrumenti stvarno zvuče, i kojima je stalo imati nešto slično kod kuće u svojem sistemu. To je osobina dobro znana većini korisnika koji u prvom redu odaberu Grado zvučnicu, ali Gold2 je kvalitetama dodao i još bolji tracking, nešto veću koheziju i preciznost zvuka (za Prestige seriju) i još veću kompatibilnost sa sistemima svih cjenovnih razreda.

SERIJA QUANTUM 720

QUANTUM 727 6.699. ⁰⁰ kn/par	QUANTUM 725 5.399. ⁰⁰ kn/par	QUANTUM 723 2.999. ⁰⁰ kn/par	QUANTUM 72 1.999. ⁰⁰ kn	QUANTUM 7230 A 3.999. ⁰⁰ kn

VRHUNSKI I MOĆAN

piše: **Dubravko Toplak**

Tvrka Marantz nalazi se već dugi niz godina na svjetskom tržištu, proizvođači vrlo kvalitetne AV proizvode. Nije potrebno posebno isticati da se svi proizvođači surround opreme (receiveri, AV procesori, višekanalna pojačala, itd.) u svojim prestižnim modelima trude da isporuka surround zvuka bude na istoj razini kvalitete kao i stereo zvuk klasičnih Hi-Fi komponenti. Za sada je to uspjelo samo nekim proizvođačima, a Marantzov odgovor na to je model SR 8012, kojeg smo dobili na test. Ovo nije klasičan receiver, iako ima sva njegova obilježja, ali mu nedostaje ugrađeni radijski prijemnik, pa ga možemo slobodno svrstati u rubriku "hibridnog" AV receivera (u tekstu ćemo ipak koristiti riječ receiver). Prema izjavama iz Marantza, SR8012 je njihov najsnažniji AV surround

Sa svojih jedanaest izlaza za zvučnike, korisnici mogu izgraditi surround sustav u postavkama 7.2.4 ili 9.2.2 za opsežni Dolby Atmos, Auro 3D ili DTS: X zvuk

receiver do sada, a ima ugrađenih 11 pojačala snage od 205 W po kanalu (6 ohm, 1 kHz, 1%).

Već pri prvom pogledu na uređaj, čak i neiskusnim korisnicima bit će jasno da se radi o Marantzovom receiveru, s obzirom na specifičan dizajn. Bočne prednje stranice blago su zaobljene, čineći ga vrlo moćnim na izgled, a središte prednje ploče zauzima specifičan mali okrugli displej. Informacije

prikazane na displeju su minimalne, a prikazuju izlaznu snagu receivera i odabrani ulaz, dok okrugli obrub oko displeja svijetli diskretnom plavom bojom (displej se može prema potrebi isključiti, ali plavičasta svjetlost oko displeja uvijek svijetli). Dva velika okrugla gumba kontrola (na desnoj strani izlazna kontrola zvuka, a na lijevoj kontrola ulaza), samo dodatno ističu eleganciju i jednostavnost prednjeg izgleda receivera. Ispod malog okruglog displeja, velikim preklopnim vratima skrivene je mnoštvo funkcija i priklju-

čaka. Tu se nalazi i drugi, ali veliki matični displej (dvorednog prikaza) na kojem se mogu pratiti sve kontrole podešavanja i zbivanja s receiverom, te puno malih osnovnih funkcijskih tipki. Tu su i prednji ulazni AV priključci: 1 HDMI, 1 USB, 1 kompozitni video, 1 RCA analogni stereo, 1 ulaz za slušalice i ulaz za kalibracijski mikrofonski uređaj. S donje strane kućišta, umjesto uobičajene neugledne metalne ploče, stavljena je bakrena ploča, a svi vijci koji drže ploču i elemente u kućištu su bakreni. Čak su i svi vijci koji drže gornju stranu metalne ploče kućišta bakreni. Tu su i visokokvalitetne nožice na kojem receiver stoji, a sve kako bi se osigurala stabilna struktura, ublažavajući tako neželjene vibracije, te izbjegao bilo koji štetan utjecaj na isporučenu kvalitetu audio zvuka. Koliko je Marantz posvetio pažnje poboljšanju zvuka, vidljivo je i po tome što su u unutrašnjosti strogo odabrane elektroničke komponente, a koje su se ranije koristile samo u njihovim vrhunskim stereo

komponentama. U središtu kućišta nalazi se ogroman oklopljeni toroidni transformator s mnogo rezervne snage, dok su s desne i lijeve strane ugrađena snažna pojačala s velikim hladnjacima. Marantz već dugi niz godina koristi isprobane i testirane HDAM module (Hyper Dynamic Amplifier Modules), te ih je još jednom fino prilagodio za SR8012 receiver, kako bi dobio vrhunski surround i stereo zvuk.

Na zadnjoj strani receivera je stvarno impresivna skupina AV priključaka, a svi su pozlaćeni uključujući 8 HDMI 2.0 / HDCP 2.2 HDMI ulaza i 3 izlaza (u potpunosti podržavaju HDCP2.2 za 4K / Ultra HD sadržaj pri 50/60 Hz, 4 : 4 : 4 Pure Color 4K proces prolaska, HDR - HDR10, Dolby Vision i HLG), 3 komponentna video ulaza/1 izlaz za povezivanje sa starijim uređajima, 11 pari zvučničkih izlaza, 11,2-kanalne pred izlaze (u slučaju da korisnik želi koristiti neko vanjsko pojačanje za sve kanale) itd.. Za korisnike koji su se vratili vinilu, a takvih je sve više u zadnje vrijeme, tu je MM priključak za gramofon. Kako bi se omogućila kompatibilnost s daljinskim upravljačima drugih komponenti korisnikovog sustava kućnog kina, SR8012 ima stražnji infracrveni port. Osim toga, postoje dva 12 V preklopna izlaza, te RS-232C serijski priključak za izravnu vezu s vanjskom tehnologijom automatizacije. Marantz SR8012 također ima i Crestron Connected certifikat za brzu i jednostavnu integraciju sa Crestron tehnologijom kućne automatizacije. Neizostavni dio svakog modernog receivera je podrška za WiFi / Bluetooth

(2.4 GHz i 5 GHz), a na receiver se mogu montirati dvije stražnje antene za poboljšanje prijama i slanja (dobivaju se u kompletu s uređajem), koje su također pozlaćene. Wi-Fi podržava dvostruko pojačanu 802.11n standard, a Bluetooth podržava samo osnovni stereo kodek (SBC).

U Marantz SR8012 su ugrađeni svi najnoviji surround audio dekoderi. Tu je Dolby Atmos, DTS: X, pa čak i Auro-3D, koji je sada uključen kao standard (u prijašnjim serijama korisnik je morao naknadno platiti naknadu za dodavanje Auro-3D), uz već sve uobičajene standardne surround dekodere. Sa svojih jedanaest izlaza

za zvučnike, korisnici mogu ići u različitim smjerovima sa SR8012, te tako izgraditi surround sustav u postavkama 7.2.4 ili 9.2.2 za opsežni Dolby Atmos, Auro 3D ili DTS: X zvuk ili se mogu odlučiti za skromniju surround instalaciju u kombinaciji s drugom ili trećom zonom zvuka u svome domu. Tako na primjer korisnik može izgraditi 5.1 postavku

Za korisnike vinila ugrađen je MM priključak za gramofon

koja je bi-amped na svim kanalima ili 9.1 s bi-amping za stereo kanale, itd.. Marantz SR8012 je predviđen i za novi IMAX Enhanced zvučni standard koji miješa kanale malo drugačije, pri čemu svaki kanal dobiva puni frekvencijski raspon. Nismo u trenutku testiranja

imali takav audio materijal pa nismo mogli isprobati uživo kako to stvarno zvuči.

Kao i uvijek, prije bilo kojeg podešavanja ili rukovođenja funkcijama receivera, obavezno ga treba nadograditi zadnjim firmwareom. Ažuriranje je trajalo oko 15 minuta. On screen grafički izgled Marantz SR8012 bit će poznati korisnicima koji su se već imali prilike sresti s Marantz (i Denon) receiverima. Izbornika ima puno ali vrlo su pregledni i dobro razumljivi. Najopsežniji su izbornici za podešavanje surround sustava Marantz na SR8012 koristi visoko provjerenu Audyssey MultEQ-XT32 kalibraciju zvuka, koja uključuje Dynamic Volume i Dynamic EQ, kako bi postavke zvučnika i optimizacija akustike u prostoru bili maksimalno podešeni. Marantz Audyssey LFC (Low Frequency Containment) nadzire dinamiku audio sadržaja i uklanja niske frekvencije koje prolaze kroz zidove, podove i stropove, zajedno s Audyssey Dynamic Volumeom, koji izgladuje neugodne skokove u izlaznoj razini zvuka, a Audyssey Dynamic EQ omogućuje uravnoteženje tonova na bilo kojoj razini glasnoće. Potrebno je oko 5-20 minuta za kalibraciju ovisno o konfiguraciji zvučnika priključenih u sustavu i o tome na koliko mjestima se postavlja mikrofonski (maksimalno je moguće mikrofonski postaviti na 8 različitim mjestima u prostoru). U paketu s uređajem uključen je i tronožac od kartona, koji se može podešavati po visini kako bi se kalibracijski mikrofonski mogao postaviti na željenu visinu, te tako korisniku pojednostavili postupak kalibracije. U slučaju da korisnik ima dva subwoofera u sustavu, oba će se mjeriti, a njihove razine i udaljenosti bit će pojedinačno podešene, što je odlično. Za daljnje fino ugadanje za 20 eura dostupna je smartphone ili tablet aplikacija «Audyssey MultEQ Editor App», s brojnim načinima prilagodbe zvuka i preciznijim vlastitim preferencijama. Aplikacija Audyssey MultEQ Editor App daje neke dodatne mogućnosti, koje ne možete podesiti na samom receiveru, npr. podesiti ukupni EQ fre-

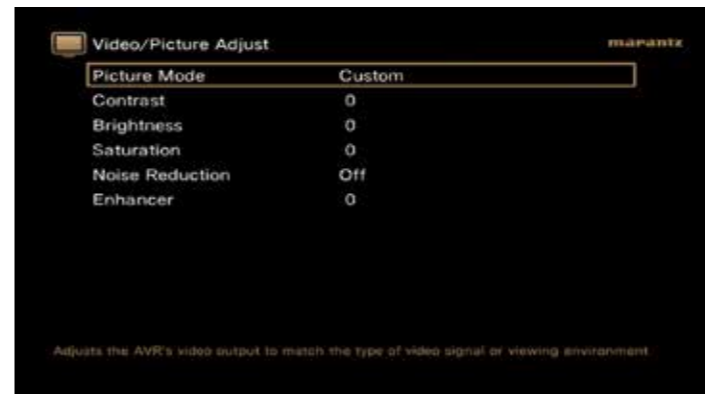

Izgled glavnog On screen grafičkog prikaza izbornika

Audyssey automatsko podešavanje kalibracije zvuka

Dodatno podešavanje slikovnih parametara slike

Izgled AV priključaka za svaki pojedini ulaz

kvencijski za svaki kanal posebno, ukupan pregled prije i poslije rezultata Audyssey kalibracije, olakšavajući identifikiranje prostornog problema u kojem je smješten sustav, omogućiti/one-mogućiti kompenzaciju širine srednjeg zvučnog spektra kako bi zvuk bio svjetliji ili čišći prema osobnom željama, itd.

Od ove godine dostupna je HEOS funkcija na Marantz uređajima pa je tako i ovaj prestižni surround receiver opremljen njome. HEOS nudi 'multiroom' opciju što znači da korisnik može te slušati glazbu na prijemniku i na bežičnim HEOS zvučnicima ako ih ima. Preko HEOS aplikacije mogu se odabrati osobne glazbene datoteke (na USB memoriji ili NAS-u), ili putem internetskog radija. U trenutku testa nismo imali niti jedan HEOS zvučnik tako da nismo mogli provjeriti sve funkcije koje nudi HEOS sustav. SR8012 također podržava preuzimanje sadržaja putem AirPlaya ili Bluetootha i usluga u oblaku kao što su Spotify Connect, Amazon Music, Deezer, itd., uključujući i internetski radio. Tu je i DLNA 1.5 certifikat i media player koji nudi podršku za DSD, ALAC, FLAC i WAV do 24-bit / 192 kHz datoteka preko povezanih mreža ili putem USB-a, ili reprodukciju WMA, MP3, WAV, AAC i AIFF audio datoteka. Receiver podržava i Amazon Alexa integraciju pa će korisnik pomoću glasa moći upravljati nekim funkcijama receivera (uključiti/isključiti receiver, podesiti izlaznu razinu glasnoće, odabir ulaznih priključaka, itd.). Daljinski upravljač je goto-

vo isti kao što je bio i na modelu Marantz SR 7005 kojeg smo testirali u časopisu broj 87 iz 2011. godine. Tanak i duguljast daljinski upravljač ima mnoštvo malih funkcijskih tipki (67), koje između sebe imaju dovoljan razmak, pa neće biti nenamjernih pritisaka na funkcijsku tipku koju korisnik nije želio pritisnuti. Na samom vrhu se nalazi maleni i čitljivi LCD displej, na kojem se ispisuju samo najosnovnije funkcije (npr. Blu-ray, DVD, itd.). Na desnom rubu daljinskog upravljača i dalje je ostala tipka kojom se uključuje pozadinsko osvjetljenje, koje osvjetljuje gotovo sve funkcijske tipke i sam LCD, što treba pohvaliti. U slučaju da korisnik želi njime upravljati i ostalim uređajima u sustavu (npr. Blu-ray), a koji nisu Marantzove proizvodnje, ponuđene su dvije opcije. Korisnik može potražiti u bazi podataka kodove za daljinski upravljač određene tvrtke ili će pomoću učeće funkcije prenositi svaku pojedinu funkcijsku tipku iz vanjskog daljinskog upravljača u Marantzov daljinski upravljač.

Receiver je opremljen HEOS multiroom funkcijom upravljanja

Kao alternativu, korisnik može koristiti i Marantzovu aplikaciju koja je slobodno dostupna za iOS i za Android putem Interneta. Ova aplikacija je izvrсна i pruža potpunu kontrolu nad SR8012, ali i radi u skladu s besplatnom udaljenom aplikacijom HEOS, omogućujući da se neprimjetno pomiče između njih. Ove dvije aplikacije su izvršne i ako se koristi receiver kao dio HEOS multiroom sustava, jednostavno se prebacite u HEOS aplikaciju, a zatim kontrolirajte sve online funkcije, kao i sve uređaje povezane s HEOS mrežom.

Receiver je opremljen HEOS multiroom funkcijom upravljanja

Slika i zvuk
Oni koji neće biti zadovoljni prikazom slika na svojem TV-u, Marantz SR8012 nudi video procesor koji ima mogućnost kodiranja i poboljšavanja standardne i visoke razlučivosti analognih i digitalnih video sadržaja na 4K Ultra HD. Receiver je certificiran od strane Imaging Science Foundation (ISF) i sadrži cijeli niz kontrola za kalibraciju videozapisa (za upotrebu od strane ISF teh-

ničara), zajedno s ISF Day i ISF Night video načinima. Korisnik sam može pristupiti nekim podešavanjima slike: kontrast, svjetlina, jačina boje, DNR redukcija šuma u slici i "Enhancer", te još dodatno poboljšati prikaz slike na TV-u. Napominjemo još jednom da se s tim podešavanjima mogu dodatno poboljšati svi video signali (analogni i digitalni) preko ulaznih priključaka, koji prolaze kroz receiver.

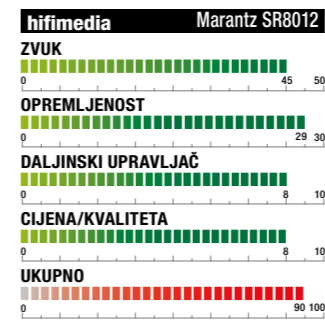
Zvučni test započeli smo s materijalima u stereo modu i tu se odmah vidio Hi-Fi pristup zvuku. Reprodukcijska glazba imala je vrlo prirodni i izvrsni zvuk, kao da se sluša neko Hi-Fi pojačalo, a ne zvuk iz receivera. Cijeli zvučni spektar zvukova bio je odlično prezentiran, bez imalo "ispada" ili naznake na iskakanje pojedinog zvučnog spektra, neovisno o kojem se materijalu radilo. Snimke koncerata uživo su uvjerljivo žive, a instrumenti zvuče izravno i prirodno, baš kao da se stvarno prisustvuje koncertu. Bas je posebno dojmiv, jer kontrola i direktnost bas frekvencija je bila zaista iznimna. Očekivali smo nešto veću prostornu dubinu zvučne pozornice, ali u Marantz-u su odlučili da receiver daje izravan, točan i prirodni zvuk, s odličnim stereo odnosom lijevo/desno. Ne treba posebno isticati da osim stereo moda, receiver nudi "Direct" mod i "Pure direct" mod, te tako zadovoljava sve audiofilske zahtjeve za reprodukciju stereo materijala (još kontroliraniji i čišći, prirodniji ukupan zvuk).

U surround modu, dijalozi su bili jasno naznačeni, kao da dolaze iz samog TV ekrana, a prednji

kanali su dobro ocrtavali prednju zvučnu scenu, ostajući uvijek jasni i definirani. Zadnji surround kanali također su precizno i točno prenosili svaki zvuk, ne propuštajući dati korisniku svaku informaciju koja dolazi iz njih. Kao i u stereo modu, i u surroundu modu bila je primjetna prostorno nešto uža zvučna scena, ali sve je to nadoknađeno reprodukcijom jasnih i preciznih zvukova iz svakog pojedinog kanala. Kontrola bas frekvencija je stvarno izuzetna i niti u jednom trenutku nismo primijetili bilo koje odstupanje basa čak i u zahtjevnim scenama. Posebno nas je oduševila odlična dinamika između najtiših i najjačih zvukova, a koji su jednostavno na Marantzovom receiveru briljirali. Također treba spomenuti da su i u surroundu, zvukovi ostali vrlo prirodni i izravni, što će svakom korisniku Marantzovog receivera dati poseban ugođaj prilikom gledanja filmskih naslova.

Zaključak
Teško je Marantz SR8012 receiveru naći neku ozbiljniju manu, obzirom da je u svakom pogledu vrhunski surround i stereo receiver, koji će korisniku ponuditi pregršt odličnih karakteristika. Jedanaest (11) snažnih pojačala, sve postojeće surround dekodere, bežični WiFi / Bluetooth povezivanje, HEOS, ugrađene kvalitetne audio komponente, profinjen i elegantan izgled, itd., samo su neke od mogućnosti s kojima će njegovi korisnici biti prezadovoljni. Međutim, njegova najveća kvaliteta leži u isporučenom zvuku.

- Marantz SR8012**
- ↑ Atraktivan dizajn
 - ↑ Vrhunska kvaliteta izrade
 - ↑ Podržava sve najnovije formate surround zvuka
 - ↑ 11 ugrađenih kanala pojačanja
 - ↑ Fino ugađanje zvuka putem programa Audyssey MultEQ Editor
 - ↑ Nema potreba za dodatnim vanjskim pojačalima za Dolby Atmos, Auro 3D ili DTS: X zvuk
 - ↑ Jednostavan za postavljanje i uporabu
 - ↑ HEOS integracija za Multiroom & Streaming
 - ↑ Vrhunska kvaliteta zvuka
 - ↑ Odlična kontrola zvuk na svim kanalima
 - ↑ Odlična dinamika
 - ↓ On screen izbornik nije u 4K rezoluciji
 - ↓ Nema podrške za Bluetooth slušalice
 - ↓ HEOS zvučnici se ne mogu koristiti za surround

Ovo je definitivno jedan od rijetkih AV receivera na tržištu koji je podmirio razlike u kvaliteti stereo i surround zvuka. Prirodnost reprodukcije zvuka, s nevjerovatnom kontrolom bas frekvencija i velikom dinamikom, daju Marantzovom receiveru veliku prednost u odnosu na ostale receivere koji se trenutno nalaze na tržištu. Želite li vrhunski AV receiver, kojemu je zvuk na prvom mjestu, Marantz SR8012 je odličan odabir.

Model	Marantz SR8012
Surround modovi	
DTS, DTS-ES, DTS 96/24, DTSHD High Resolution Audio, DTS-HD Master Audio, DTS Neural:X, DTS Express, Neo:6 Cinema Dolby Digital, Dolby Digital Plus, Dolby Surround, Dolby TrueHD, Dolby Atmos Auro-3D	●/●/●/●/●/●/●
Automatska kalibracija surround zvuka	Audyssey - MultEQ XT32
Prednji AV	●
USB	●
Mikrofonski kalibracijski ulaz	●
HDMI	●
Slušalice	●
AV RCA	●
Zadnji video	
Kompozitni ulaz/izlaz	4+1 / 2
Komponentni (Pr, Pb,Y) ulaz/izlaz	3 / 1
HDMI ulaz/izlaz	7+1 / 3 (2 main + 1 zone)
Zadnji audio	
Analogni stereo audio ulaz/izlaz	6+1 / 0
Digitalni optički Toslink ulaz /izlaz	2 / -
Digitalni koaksijalni ulaz /izlaz	2 / -
Gramofonski ulaz	●
Oslali priključci	
Subwoofer izlaz	2
Višekanalni ulaz/izlaz	11,2/7.1
Zvučnički priključci (par)	11
Vrsta zvučničkih priključaka	crno/crvena - pozlaćene
mrežni priključak	●
USB	-
Wi-Fi antena	2 - pozlaćene
RS-232 kontrola	●
Phono	●
Daljinska kontrola	●
DC izlazni okidač	● (2)
Posebnosti	
DSP - Digital Signal Processing	196-kHz/24-bit
Broj ugrađenih pojačala	11
Ostalo	
On Screen grafika	●
Osvjetljenje - zatamljenje displeja	●
Pure Audio	●
EQ	●
Dimenzije (širina x visina x dubina)	440 x 460 x 185 mm
Masa (kg)	17.4
Info	www.sonusart.hr, 01 4813 025
CIJENA	23.100,00 kn

Spoj visoke tehnologije i minimalističkog dizajna

piše: **Dubravko Toplak**

Tvrka Bose poznata je po raznim inovacijama na AV uređajima (npr. sprečavanje vanjske buke u slušalicama, minimalistički zvučnici "velikog" zvuka u AV surround sustavima, itd.), koje i danas ne samo da "žive" u njihovim uređajima, nego su unaprijeđene i poboljšane. Tako današnji korisnici Bose uređaja dobivaju još bolju kvalitetu nego što su to dobivali u prošlosti. Davne 2002. godine u Hi-Fi Media testirali smo Bose surround sustav oznaka Lifestyle 28, a od tada se mnogo toga promijenilo, ali neke stvari su ipak ostale iste. U Bose-ovom novom surround sustavu oznake Lifestyle 650, kojeg smo zaprimili na test, ostali su vjerni zacrtanim ciljevima iz prošlosti: zvučnici ekstremno malih dimenzija upareni sa subwooferom, koji daju nevjerovatan kvalitetan surround zvuk! Boseov Lifestyle 650 surround komplet sadrži: Acoustimass bas zvučnik, četiri satelitska zvučnika OmniJewel (isporučuju zvuk prednjih lijevo/desno kanala i stražnjih surround kanala) i jedan OmniJewel centralni zvučnik. Treba naglasiti da se u kompletu dobivaju svi potrebni kabeli i priključci. Dok su prednji OmniJewel (D+C+L) zvučnici spojeni kabelima, stražnji zvučnici se spajaju bežično putem Bluetooth veze. Na žalost, korisnik neće moći sam zamijeniti ili nadograditi sustav nekim drugim "boljim" zvučničkim kabelima prema osobnoj želji jer su priključci na centralnoj jedinici nestandardni i priključeni su u poseban konektor na kraju kabela (konektor je sličan modularnim krajevima koje srećemo na računalnim napaja-

OmniJewel su najmanji zvučnici koje je Bose ikada dizajnirao i ekskluzivni su za sustav Lifestyle 650. Oni imaju čak 50% manje volumena od njihovog tradicionalnog satelita

njima). Na test smo dobili i Bose OmniJewel zvučnice stalke (20 x 20 x 90 cm / Š x D x V), kako bi estetski i zvučno cijeli sustav bio u najboljem izdanju (1 par stalaka ima cijenu od 1.540,00 kuna). Baza stalaka je izrađena od kaljenog stakla crne boje i malog središnjeg metalnog stupa s kojima se OmniJewel zvučnici savršeno uklapaju. Bose Lifestyle 650 centralna jedinica ima elegantan i moderan izgled minimalističkog dizajna. Spoj crnog kaljenog stakla i zaobljenih linija kućišta daje Bose Lifestyle 650 futuristički izgled, a izrađuje se u crnoj ili bijeloj boji. Nikakve

funkcijske tipke nisu vidljive na samom uređaju, a ispod poklopca na prednjoj strani dostupne su samo tipka uključivanja uređaja, odabir izvora AV signala s vanjskog uređaja, te odabir On screen prikaza izbornika na TV ekranu. Od priključaka tu se nalaze: ulaz za slušalice (služi i za priključivanje kalibracijskog mikrofona) i 1 HDMI priključak. Stražnja strana centralne jedinice dobro je opremljena AV priključcima, uključujući 5 ulaznih HDMI priključaka s 4K prolazom, 1 izlazni HDMI priključak s omogućenim ARC-om, 2 digitalna optička audio ulaza, 2 digitalna koaksijalna audio ulaza, 2

analogna audio ulaza, 1 IR port za repetitore, 1 mrežni priključak za ažuriranje sustava i USB priključak za servisna ažuriranja. Bose Lifestyle 650 centralna jedinica ima i podršku za bežično spajanje putem Bluetooth, NFC (NFC čip je ugrađen u upravljačku konzolu blizu Bose logotipa na vrhu kućišta) i WiFi. Time je omogućeno da se glazba reproducira izravno s telefona ili tableta putem bežične mreže. Od ostalih značajki treba spomenuti ugrađene surround dekodere Dolby TrueHD, Dolby Digital Plus, DTS i višekanalni PCM.

Najzanimljiviji aspekt Bose Lifestyle 650 su njegovi OmniJewel satelitski zvučnici. OmniJewel su najmanji zvučnici koje je Bose ikada dizajnirao i ekskluzivni su za sustav Lifestyle 650. Oni imaju čak 50% manje volumena od tradicionalnog satelita JewelCube. Stari zvučnici niti u kojem slu-

Izbornik podešavanja izlazne razine zvuka u pojedinim kanalima

Slikovna objašnjenja funkcija i opremljenosti Bose uređaja

Izbornik koji pokazuje sve informacije sustava

Izbornik imenovanja određenog proizvođača s kojim želite upravljati pomoću Bose daljinskog upravljača

čaju nisu bili veliki ili glomazni, ali je nevjerojatno da je Bose uspio upakirati već ionako mali satelitski zvučnik u još elegantniji i moderniji zvučnik, ekstremno malih dimenzija. OmniJewel zvučnici su napravljeni od brušenog eloksiranog aluminija, a na vrhu je staklena kaljena ploča koja zvučniku daje dodatnu eleganciju. Unutar njega smještene su dva neovisna zvučnika. Za razliku od većine audio sustava, koji koriste visokotonac za visoke tonove i drugi zvučnik za niže frekvencije, oba ugrađena zvučnika su identična. Oba isporučuju iste frekvencije, ali je smjer zvuka različit. Kada bi se otvorio zvučnik, vidjeli bismo da su svi zvučnici nagnuti lijevo ili desno pod kutom od 30 stupnjeva. U središtu zvučne kutije vide se savršeno izbušene milimetarske rupe, koje zvuk iz zvučnika isporučuju u prostor od 360 stupnjeva. Sada više nije potrebno imati zvučnike usmjerene prema gledatelju ili slušatelju jer zvučnici stvaraju beskonačnu žarišnu točku, omogućujući korisniku da u potpunosti uranja u film ili glazbu koju sluša. Centralni OmniJewel zvučnik malo je izduženiji od satelita, a u njega je smješteno pet zvuč-

nika, dok su sa stražnje strane dva bas refleksna otvora, kako bi reprodukcija bas frekvencija bila još efikasnija. Za najdublje tonove cijelog sustava brine se Acoustimass bežični subwoofer. Njegov bežični raspon je do 9 metara od centralne jedinice, a prema potrebi korisnika, može se spojiti i žičanim kablom s centralnom jedinicom. Njegov izgled u potpunosti je skladu s ostalim jedinicama u sustavu, vrhunskog izgleda, čemu dodatno pridonosi gornja ploča od kaljenog stakla. Acoustimass subwoofer primjenjuje tzv. QuietPort tehnologiju, koja uklanja nepotrebna buku i rezonanciju, te utječe na niske frekvencije, dajući im čišći i dublji bas na gotovo svim izlaznim razinama zvuka. S naprednim DSP-om, moguće je isporučiti bas, koji se već osjeti i čuje na vrlo niskim glasnoćama, suprotno od onoga što se dobiva kod većine zvučnih sustava drugih proizvođača subwoofera. Subwoofer se može smjestiti bilo gdje u sobi, a korisnik će dobiti potpunu ravnotežu niskih frekvencija zvuka. Upravo je to, uz OmniJewel satelitske zvuč-

ke, jedna od najznačajnijih stvari, koji uistinu upotpunjuje Bose Lifestyle 650 sustav, čini ga značajnom nadogradnjom u odnosu na prethodne generacije Bose surround sustava. Dokumentacija koja se isporučena sa sustavom vrlo je površna i neinformativna, te će korisnik morati odmah krenuti u izbornike za podešavanje, kako bi podesio sve mogućnosti sustava. Na On screen grafičkom prikazu izbornika na TV ekranu, korisniku je jasnim pisanim uputama ili slikama, objašnjen postupak podešavanja određenih parametara.

Za automatsku kalibraciju surround zvuka brine se Bose ADAPTiQ sustav. Bose koristi jedinstveni sustav mikrofona za razliku od bilo kojeg drugog proizvođača. Korisnik dobiva plastične slušalice koje stavlja na glavu, a na njima se nalazi kalibracijski mikrofonski spoj s centralnom jedinicom. Pomoću određenih test tonova, pušta se zvuk kroz svaki zvučnik, a korisnik treba mijenjati svoju poziciju slušanja na pet različitih mjesta u prostoriji. Sustav tako mjeri jačinu i odjek zvuka na različitim mjestima u prostoru. Tijekom cijelog vremena trajanja kalibracijskog postupka korisnik mora imati slušalice na glavi. Na temelju dobivenih rezultata, kalibracijski program automatski proračunava sve potrebne parametre za zvuk, što omogućuje da zvuk bude optimalno usklađen s prostorom u kojem se sluša. Postupak traje oko pet minuta. Automatska kalibracija sustava bila je prilično dobro podešena, bez nekih većih naknadnih podešavanja (samo smo dodatno još malo podesili subwoofer, koji je imao nešto veću izlaznu razinu zvuka nego što bi po našem mišljenju trebao).

Korisnik obavezno treba instalirati besplatnu aplikaciju SoundTouch koja pruža veću kontrolu nad Lifestyle sustavom ili bilo kojim SoundTouch proizvodom, putem pametnog telefona ili tableta. Aplikacija se koristi za pregledavanje i kontrolu glazbe u svome domu. S obzirom na to da se Lifestyle 650 možete upariti s kućnom WiFi mrežom, s instaliranom aplika-

cijom omogućen je pristup višestrukim internetskim uslugama (npr. Tuneln, Deezer, itd.), preko 20.000 internetskih radio postaja, multi-room reprodukciji u više prostorija i mogućnost kontrole zvuka cijelog doma, samo s jednog mjesta gdje korisnik sjedi. Za sve one koji se vole "igrati" s novim tehnologijama, tu je i kompatibilnost s Alexa virtualnim pomoćnikom, s kojim korisnik može npr. upravljati reprodukcijom glazbe ili izlaznom razinom zvuka Bose Lifestyle 650 sustava.

Daljinski upravljač je nešto većih dimenzija pa je bez problema na njega stao i veći LCD displej. Na njemu se mogu pratiti sve funkcije s kojima se upravlja Bose uređajem. Raspored funkcijskih tipki je dobro raspoređen i tu ne bi trebalo biti nekih poteškoća kod upravljanja. Daljinskim upravljačem je moguće upravljati i drugim uređajima ako se nalaze u bazi podataka (bez problema smo upravljali Samsungovim TV-om i starijim Pioneerovim DVD uređajem). Daljinski upravljač ima pozadinsko osvjetljenje svih tipki što treba pohvaliti. Većina će najvjerojatnije posegnuti za upravljanjem uređajem putem besplatne aplikacije SoundTouch na mobitelu, s kojom su dostupne sve funkcije

kao i na dobivenom daljinskom upravljaču.

Zvuk

Zaista je bilo fascinantno slušati ogroman, širok zvuk ovog Bose Lifestyle 650 surround sustava, s obzirom na minijaturne OmniJewel zvučnike. Odmah je bilo primjetno da je zvuk dosta fokusiran, te da dolazi iz ravnine samih zvučnika, bez neke veće dubinske zvučne pozornice. Takav osjećaj je obilato "nadoknađen" odličnim raspršivanjem zvuka prema samom slušatelju, obzirom na mogućnost reprodukcije zvuka od 360 stupnjeva. Zvuk se doslovno širi od zvučnika prema slušatelju iz svih smjerala i dobiva se odlična prednja zvučna pozornica, što je itekako poželjno kod slušanja surround zvučnih materijala jer je slušatelj potpuno zaokružen zvučnom slikom, pogotovo što takav zvuk dolazi i sa stražnjih Bose OmniJewel zvučnika.

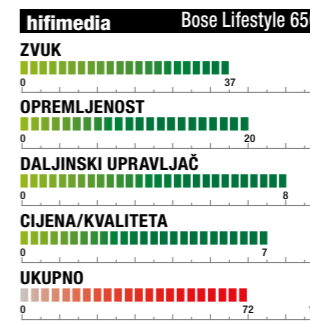

Iz centralnog zvučnika dolaze čisti i jasni tonovi, koji su u odličnom suglasju s malim OmniJewel satelitskim zvučnicima, pružajući suptilan i jasan zvuk. Reprodukcijski spektar je također izuzetna, uz evši u obzir veličinu samih zvučnika. Uopće nije bilo primjetnog "iskakanja" nijednog zvučnog dijela spektra. Bas frekvencije imaju vrlo eksplozivni i dinamičan karakter, što dodatno doprinosi odličnoj ukupnoj zvučnoj sceni, pogotovo kod akcijskih filmskih naslova. Bas je odlično kontroliran i bez ikakvih problema reproducira niske frekvencije bez izobličenja, čak i na većim izlaznim razinama zvuka.

Zaključak

Bose Lifestyle 650 surround sustav ima nesporno visoku cijenu i mnogi će čitatelji pomisliti da se s tim iznosom može kupiti "bolji" surround sustav, odvojenih komponenti različitih proizvođača, i možemo se djelomično s njima složiti. Naime, ovaj

Model	Bose Lifestyle 650
Surround modovi	
Dolby Digital, Dolby Digital Plus, Dolby TrueHD,	•/•/•
DTS	•
Multichannel PCM	•
Automatska kalibracija surround zvuka	ADAPTiQ
Prednji A/V	
Mikrofonski kalibracijski ulaz (slušalice)	•
HDMI	•
Zadnji video	
HDMI ulaz/izlaz	5/1 (ACR)
Zadnji audio	
Analogni stereo audio ulaz/izlaz	2/0
Digitalni optički Toslink ulaz /izlaz	2/0
Digitalni koaksijalni ulaz /izlaz	2/0
Ostali priključci	
Zvučnički priključci (par)	5
mrežni priključak	•
Daljinska kontrola IR	•
USB servisni priključak	•
Data priključak	•
3.5 mm izlaz za povezivanje sa Acoustimass bas zvučnikom	•
Ostalo	
Dimenzije uređaja (širina x visina x dubina / kg)	40,59 x 6,5 x 25,8 cm /4 kg
OmniJewel zvučnici (širina x visina x dubina / kg)	4,67 x 14,66 x 4,67 cm / 0,35 kg
OmniJewel centralni zvučnik (širina x visina x dubina / kg)	54,2 x 4,82 x 4,68 cm /1,2 kg
Acoustimass Bass zvučnik (širina x visina x dubina / kg)	29,5 x 32,5 x 29,5 cm /13,6 kg
Info	www.se-mark.hr, 01 4094 888
CIJENA	35.900,00 kn

- Bose Lifestyle 650**
- ↑ Elegantan i moderan dizajn cijelog sustava
 - ↑ Odličan zvuk OmniJewel zvučnika
 - ↑ Odlična raspodjela surround zvuka u prostoru
 - ↑ Bežično povezivanje stražnjih zvučnika i bas zvučnika
 - ↑ Podrška za reprodukciju 4K sadržaja
 - ↑ Odlična podrška HDMI priključaka
 - ↑ ADAPTiQ sustav kalibracije zvuka
 - ↑ Alexa kompatibilnost
 - ↓ Skromno korisničko sučelje
 - ↓ Malo zahtjevnija instalacija cijelog sustava
 - ↓ Cijena

surround sustav je namijenjen svima onima koji imaju moderan interijer u svome domu i ne žele izgled narušiti velikim zvučnicima i AV komponentama, ali ipak žele elegantan dizajn, kvalitetan proizvod i vrhunski zvuk. Mali Bose OmniJewel zvučnici u suradnji s Acoustimass bas zvučnikom po svim parametrima daju upečatljivu 5.1 surround zvučnu scenu na koju sumnjamo da će itko imati neku ozbiljniju primjedbu. Pojednostavljeno rečeno, trenut-

no na tržištu ne postoji niti jedan surround sustav sličnih dimenzija zvučnika i dizajna koji daje takav respektabilni surround zvuk. Svi korisnici koji su strastveni ljubitelji filmskih surround naslova, traže elegantan dizajn i ne pristaju na neke kompromise u zvuku, trebali bi svakako odabrati Bose Lifestyle 650 surround sustav na svoju najužu listu želja i poslušati ga. Uvjereni smo da će se ugodno iznenaditi njegovim zvukom. 📺

Osim formata koje koriste računalno ustrojani sustavi, streaming servisi, gomila protokola, visokorezolutni glazbeni formati, RS200 može poslužiti i za spajanje na televizor

MNOGO PITANJA I JEDAN ODGOVOR

piše: **Gordan Gaži**

Bezbrojna pitanja nameću se ljubitelju dobrog zvuka koji planira izgraditi svoj audio sustav, a odgovori su prečesto neodređeni i ovise uglavnom o tuđim iskustvima i dojmovima sakupljenima u sasvim drugačijim uvjetima koji su ponekad i sasvim subjektivni. U vrijeme kad sam i sam želio krenuti u takvu avanturu na polici sam imao glazbeni centar s pripadajućim zvučnicima na regalu i znao sam da treba krenuti dalje. No, osim velike sobe s kojom sam bio sretan nisam imao ideja niti previše sredstava za poneku nesigurnu avanturu. Recimo da je vrijeme događanja bilo prije skoro 40 godina u uvjetima u kojima je zapravo bilo dovoljno nabaviti

amplifikaciju, u doba tada popularnih receivera, gramofon, eventualno kazetofon, te zvučnike.

Ako se vratimo u današnje vrijeme situacija je mnogo složenija. Na tržištu su još fizički mediji uz sijaset formata koje koriste računalno ustrojani sustavi, streaming servisi, gomila protokola, visokorezolutni glazbeni formati i još nekolicina novih varijabli nastalih u međuvremenu. Tu prvenstveno mislim na kablove, audio namještaj i naravno prostor za smještaj svih segmenata sustava. Ovo posljednje je najčešće i primarni problem, jer je vrlo često teško izdvojiti jednu prostoriju u manjim stanovima za potrebe glazbe i zvuka.

Sa svim tim činjenicama na

umu mnogi odustaju od takvim nakana i okreću se jednostavnijim i manje kvalitetnim projektima. Situaciju u tom smislu prate i proizvođači i na svoj način pokušavaju razriješiti takve probleme. Naravno

Spajanje na TV je preko HDMI veze s ARC

i tu postoje cjenovne kategorije koje najčešće predstavljaju i kvalitativnu razinu proizvoda, a danas na testu imamo razmjerno skup, ali i vrlo kvalitetan uređaj koji zapravo u jednom kućištu inkorporira stereo sustav zvučnika uz mnoga rješenja koja sve navedene probleme svode na minimum, a s kojim se jednostavno upravlja i koji predstavlja jedan od snažnih i pravih odgovora na sve gore pobrojane dileme.

Mnogi će vjerojatno smatrati da je njegova cijena prevelika,

no jednostavnom matematikom i zbrajanjem troškova koji bi se u ovoj klasi mogli dobiti kombinacijom komponenata drugih proizvođača taj argument postaje pomalo blijed. Recimo i da RS200 nije namijenjen isključivo za glazbu već i za spajanje na televizor. Ugrađeni zvučnici u televizorima i vrlo rijetki soundbarovi mogu biti par modelu RS200. Podsjetimo da se ovdje radi o pojačalu od 650W u kombinaciji s dva seta zvučnika koji se sastoje od dvije 4 x 6 inch bas jedinice, 2 visokotonca od 20 mm i 4 srednjetonca od 50 mm. Spajanje na TV je omogućeno preko HDMI veze sa ARC (Audio Return Channel) mogućnosti ili optičkog ulaza. Za zahtjevnije korisnike na raspolaganju je opcija spajanja mono bežičnih zvučnika RS100 kako bi se stvorio pravi surround sustav.

Od ostalih ulaza koji su žičano ustrojani na raspolaganju nam je 3,5 mm audio ulaz kao i USB port kojim možemo spojiti računalo, a optički ulaz također može poslužiti i za spajanje različitih izvora zvuka kao što je CD reproduktor. Zanimljiv je i izlaz za spajanje aktivnog subwoofera kojim dodatno možemo osnažiti zvučnu sliku.

Na stražnjoj ploči osim nabrojanog nalazimo i prekidač za equalizer koji posjeduje 3 pozicije i pomaže prigodom finog namještanja zvuka u odnosu na slušaonice i poziciju na kojem je RS200 smješten u prostor. Bežične veze koje uređaj podržava su WIFI, Bluetooth 5 s podrškom za Qualcomm AAC, aptX HD koji ima osigurati kvalitetan visokorezolutni protok podataka, kao i aptX Low Latency čija je zadaća sinkronizirati zvuk sa slikom i prilikom reprodukcije sa servisa kao što je YouTube.

Tu su vrlo važni protokoli DNLA i DTS Play-Fi, a RS200 tako na svojoj listi mogućnosti ima i interface za mnoge popularne streaming servise kao što su Amazon Prime Music, Pandora, Qobuz, SiriusXM, Spotify, Tidal, Deezer, Napster, NPR,QQ, no lista servisa je podložna promjenama i ovisi o geografskim i pravnim čimbenicima. Play-Fi kojeg je osmislila tvrtka DTS omogućava precizan bit-by-bit streaming datoteka bez kompresije i transkodiranja do rezolucije 48 kHz/ 16 bita s brojnih servisa koji operi-

raju u različitim kvalitetama, a uz pomoć „Critical listening“ modusa u prigodi smo reproducirati visokorezolutne datoteke do 192 kHz / 24 bita bez kompresije ili downsamplinga. Gornja mogućnost internog pretvarača u uređaju je 24/192, a datoteke s kojima može raditi su klasični PCM ili Dolby Digital i DTS višekanalnim bit-streamovima. Lijepo je vidjeti i podršku za Amazonovu Alexa, kao i Appleov Air-Play i Siri. Tako je učinkovito dodano i upravljanje glasom. Tehničkih podataka bi se dalo nizati još, no mislim da je za ovakav prikaz i pomalo suhoparno baviti se samo tehničarima.

Za buduće korisnike, ipak mali savjet. Uređaj je lagan za upravljanje i postavljanje, no preporučujem pročitati odlično napisane upute. Sve je na kraju logično i očekivano, no znatno skraćuje vrijeme inicijalnog namještanja i upoznavanja uređaja.

Slušni test

Zvuk koji odašilje McIntosh RS200 je naglašeno dinamičan, snažan, zanimljiv i pomalo isturen prema slušaču. Slika je prostrana u širinu, nešto manje duboka uz znatno manje vidljivu treću dimenziju.

Vokali i solo instrumenti su fino definirani u prostoru, tonski i timbralno vrlo upečatljivi i vjerni, te pomalo većeg volumena. Pozornica je jasno ocrtana i nešto

plića, no vrlo čvrsta, te omeđena razmjerno mirnom tamno sivom pozadinom.

Separacija instrumenata je odlična uz napomenu da pri većim glasnoćama frontalna plošna forma slike postaje malo konkavna prema sredini. Taj efekt je čujan prigodom slušanja većih orkestara i donio je pomalo drugačiji odnos glazbenika koji su izgubili malo od zraka između sebe, no i dalje su ostali na svojim mjestima. Pokušao sam naći načina da vrlo teškim predlošcima dodatno kompromitiram reprodukciju i znatnije poremetim odnose u prostoru, no nisam doživio kolaps njezinih kvaliteta.

U ukupnoj slici sam eventualno mogao osjetiti snažnije redefiniranje po sredini prostora koje je za posljedicu imalo gubitak fokusa i koherencije. Rock glazba bila je vrlo uspješan spoj snažnog i prisutnog karaktera zvuka koji je činio snimke svježima, zanimljivim i dovoljno otvorenima. Bas područje je bilo dovoljno duboko, brzo i vrlo dopadljivo, te fino spojeno s ostatkom spektra.

Zbog građe i ustrojstva sustava posebnu pažnju sam usmjerio prema uniformnosti i povezanosti zvuka po cijelom spektru. Na tom mjestu nema većih prigovora. Ne bih ustvrdio da su svi spojevi potpuno i uvijek bešavni, no bilo bi nepošteno reći da tvrtka tu nije napravila odličan posao. Nedostatke sam doista

MCINTOSH RS200

Snaga:
650W (ukupna snaga za 8 zvučnih jedinica)
Frekvencijski raspon
40Hz - 20kHz
Masa
13,3 kg
Dimenzije (ŠxVxD)
62,99 x 14,48 x 32 cm
Cijena:
27.990 kuna
INFO:
Rotary Audio, tel. +385 1 55 12 705,
www.rotaryaudio.com

tražio dugo i po kriterijima koji nisu potpuno adekvatni ovakvoj vrsti uređaja. Potpuno drugačija situacija je sa zvučnicima koji su u prostoru slobodni i kao takvi u mogućnosti da se fino postavu u prostor.

O volumenu koje same zvučničke jedinice imaju unutar konstrukcije također treba povesti računa. Spomenimo i da su frekvencije skretnice 275 Hz i 4.000 Hz. Zbog toga je jedini objektivna zamjerka nešto manje rafinirano visokotonsko područje. Detalja u zvučnoj slici je dovoljno, no prigodom slušanja vokala ili žičanih instrumenata znalo je faliti malo finoće, poliranosti i svilenosti. No, nema sumnje da će ukupan dojam slušača biti i više nego pozitivan.

Zaključak

Namjerno nisam niti jedanput u tekstu spomenuo „Lifestyle“ kategoriju uređaja u koju McIntosh RS200 spada unutar interne raspodjele u katalogu tvrtke. Nisam to učinio, jer sam želio testirati i prihvatiti uređaj kao ravnopravan drugima koje sam testirao, te tako zadržati kriterij. Razvidno je da ovakva konstrukcija nosi sa sobom mnogo kompromisa i zamki. Zato mi je bilo drago čuti i osjetiti da su McIntosh inženjeri napravili i u tim okolnostima odličan posao. Sada je gotovo svejedno u koju kategoriju spada RS200. Bitno je da je pun dobre tehnologije, razmjerno jednostavan za korištenje, te atraktivnog i snažnog zvuka. I plavi legendarni potencijometri su, naravno, na svom mjestu. Zaokružena priča i pravi odgovor na mnoga pitanja dileme i želje. ■

FOKALNO ŽARIŠTE ZVUKA

piše: **Gordan Gaži**

Francuska tvrtka Focal je već desetljećima skoro nezaobilazno ime kad su tema zvučnici. Usudio bih se reći da su svojim rješenjima znali biti malo kontroverzni, ponekad izbirljiviji, što se tiče prateće opreme i prostora, no kad su naišli na odgovarajući sustav uglavnom su u njemu ostajali dugo. Počevši od jednostavnijih serija, pa sve do ogromnih konstrukcija kao što je model Utopia koji je i danas jedan od najupečatljivijih zvučnika serijske proizvodnje uopće, tvrtka je imala svoj stav i put, a posljedično i zvuk.

Prigodu da dobro upoznam njihov karakter posjedovao sam prije nekoliko godina kada sam imao sreće testirati njihov model Utopia Diablo koji je jedan od stvarno malobrojnih zvučnika koje sam distributeru vraćao

teške ruke. Ime Utopia veže se i za slušalice koje su izašle prije nekoliko godina i odmah se okitile najprestižnijim titulama i panegiricima u tisku. Ipak, visoka cijena i ustrojstvo odgovarali su slušanju u kućnim uvjetima za one odabrane koji si to mogu priuštiti. Zbog toga Focal pomalo migrira prema mobilnijim slušalicama koje se dnevno mogu koristiti s raznim izvorima zvuka bez potencijalnog smetanja okoline, ali koje će kvalitetom biti sposobne popratiti i želje zahtjevniji

jeg audiofila. Naravno da pretpostavke za takvo postignuće nisu sasvim jednostavne, no i konkurencija ovih mjeseci brine slične brige. Ostaje vidjeti za koja su se rješenja odlučili u Focalu.

Bezbolna suradnja s mnogim uređajima podrazumijeva sposobnost slušalica da uredno surađuju i s portabilnim reproduktorima ili mobitelima različite snage i kvalitete. Zbog toga se tvrtka odlučila ugraditi osjetljive zvučničke jedinice. Membrana je načinjena od kombinacije aluminijske i magnezijске u "M" obliku (njihov patent), driver je promjera 40 mm uz osjetljivost od 105 dB i frekvencijski raspon od 5 Hz - 23 kHz.

Preciznost izrade i odlični materijali dozvoljavaju konstrukciji da bude maksimalno štedljiva zbog čega su se i odlučili za zatvoreni dizajn. Njegove prednosti u tom segmentu su jasne, ali i komfor prigodom slušanja u javnim prostorima.

S druge strane zatvoreni dizajn ima i svojih upitnosti od kojih su najizrazitije vibracije i valovi koji se teoretski mogu zadržavati u čašicama. Zbog toga su u Focalu problemu pristupili tako da su ugradili ventile koji svojim optimiziranim radom odtjeruju parazitski pritisak na membrane i tako smanjuju vibracije, osiguravaju čistoću i pružaju definiciju cijeloj zvučnoj slici, a posebno ekstremima i bas području.

Jedinice su u želji da se postigne trodimenzionalnost u zvuku

Preciznost izrade i odlični materijali dozvoljavaju konstrukciji da bude maksimalno štedljiva zbog čega su se i odlučili za zatvoreni dizajn

lagano usmjerene i pozicionirane prema naprijed uz izvanredno elastičan i precizan ovjes kako se na tom mjestu ne bi gubili dragocjeni pomaci membrane. Fizičku osovinu konstrukcije čini posebno ergonomski oblikovana osnovica načinjena od čistog aluminija.

Na tjemenom dijelu nalazi se naglavna traka u kombinaciji kože i mikrofibre. Jastučići za uha (22 mm) su kombinacija memorijske pjene također prekrivene mikrofibrom, a od zanimljivih detalja tu je i odvojivi kabel s mehanizmom za zaključavanje i praktična i lijepa kutija za slušalice i opremu. Prva prava pohvala ide jednostavnom namještanju slušalica na glavu. Aluminijska osnovica (jaram) je dovoljno čvrst da nema većih teškoća sa inicijalnim smještajem, dok se jastučići gotovo sami smještaju na uha.

Namještanje po veličini glave i kod primjeraka s većim glavama nije nimalo problematično. Dakle, ništa u tom segmentu Francuzi nisu pridodali mimo osnovnog i logičnog i isplativo se. Za osnovnu ergonomiju i ugodnost koje slušalice pružaju na radnom mjestu i prije početka slušnog testa Elegije nose čistu peticu. O vanjskom izgledu samih slušalica nisam imao potrebu reći nešto posebno. Konstrukcija je sklopljena u Francuskoj, prepuna je vrhunskih rješenja i kvalitetnih materijala. Meni osobno slušalice su i vrlo lijepe i decentne, no slika govori više od riječi.

Slušni test

Osnovica zvuka koja je na početku testiranja izašla iz slušalica bila je kombinacija snažnog, dinamičnog, prozračnog karaktera s dosta detalja i jasno ocrtanim prostorom.

Kako je izvor zvuka bio smartphone ostao sam još malo vremena u istoj konfiguraciji znajući da mnogo slušača svoju glazbu uživa tako. I moram priznati da s izvorom zvuka koji se podrazumijeva u svakom džepu i nije bilo

loše. Slušalice su bile jasne, fino definirale prostor i instrumente, u slici je bila vidljiva i solidna doza mikrodinamike.

Sljedeća postaja bila je laptop (Asus ROG Strix II) u standardnoj konfiguraciji s „Realtek“ zvučnim podsustavom. Dinamika je već na ovom mjestu postala još bolja, detalja je u slici bilo osjetno više, a pozadina mirnija. Jasno je da već u ovakvim okruženjima slušalice imaju mnogo za pokazati, ali je bilo i razvidno da se isplati malo poradi na kvalitetnijim prepojačalima za slušalice i izabrati nekoliko testnih trackova koji nam mogu bolje približiti i opisati zvuk Elegije u primjerenim uvjetima.

Tako je na policu vraćen Pioneer U-05 kojem su dodani HAD Audiolab Maestral Two, Meridian Explorer 2 i Fiio X5. S malim Meridianovim DA pretvaračem i nekolicinom MQA datoteka stvar je već postala audiofilski definirana uz tamnu pozornicu, odličan timbar i potpuno neočekivano crtanje pozornice koje se posebice odnosilo na solo puhače i vokalne glazbu. Zvuk je u jednoj rečenici postao potpuno prostorno uredan, timbralno točan, ali i zanimljiv, brz dinamičan i pomalo bliži slušaču. Iskreno mi se dojmila kombinacija neotudivih audiofilskih elemenata s malo simpatične nepreciznosti i nehinjene prirodno-

sti u srednjem području. Svakako treba napomenuti za one koji eventualno žele isprobati ovu kombinaciju da je dinamika i zamah orkestrara, te prirodnost immanentna što nije svakodnevnica, posebno u cjenovnoj klasi.

Gotovo i da nema predloška koji nije zazvučao jasno, definirano, prirodno i pomalo atraktivno. Sljedeći korak bio je prijenosni reproduktor Fiio X5, ali nije tu bio i kraj ekstenziji koje slušalice mogu napraviti. Uz one kvalitete koje su slušalice pokazivale do sada najveći pomak se dogodio u količini mikrodinamike i bas području koje nas je odvelo nekoliko katova niže uz finu definiciju i puno detalja do samog dna spektra. Nije bilo teško primijetiti detalje i finese koje su prozele sliku, a napokon se u jasno ukazala i slojevitost glazbe, posebno one koje izvode veliki orkestri kojima je ponekad simpatično svirati glasno, snažno i koliko je god moguće duže održavati crescendo.

Na kraju su točku na slovo stavili Pioneer U-05 i HAD Audiolab Maestral Two svaki na svoj način. U oba slučaja zvuk je bio pun, široke i duboke pozornice s mnogo makro i mikrodinamike, te gotovo nepogrešiv u timbru, ali svejedno lako slušljiv. Detalji u visokotonskom području

bili su jasni, prisutni, svijetli, ali nikad neugodni. Focal naravno ima iskustva, znanja i tehnologiju kojom može preseliti mnogo svojih želja u praksu i stvarni život. Dapače, nema mnogo prigovora koje bih imao uputiti modelu Elegia. Slušajući ih skoro bez prestanka više od tjedan dana nedostajalo mi je možda malo topline, zavodljivosti i još malo prezensa kod slušanja vokala. No, i tome je naravno bilo lijeka. Cijevno pretpojačalo me posluzio s ponekom kapljicom topline i prisnosti zvuka.

Zaključak

U jednom tekstu spomenuo sam da volim slušati slušalice koje su svoje ime i reputaciju stekle primarno u izradi zvučnika. Ovih dana ispunio sam si još djelić te misije i moram ustvrditi da je Focal posao odradio odlično. Uvijek je moguće ponuditi više i drugačije, no odnos cijene slušalica s jedne strane u odnosu na kvalitetu izrade i zvuk koji možemo očekivati osobno nikako ne bih dovodio u pitanje. Kombinacija angažiranog, dinamičnog zvuka koji kroz cijeli spektar posjeduje dovoljno mikrodinamike, ali i odlično definiranih ekstrema uz odličan prostor. Slušni test je načinjen s velikim brojem izvora i pokazalo se da testirane slušalice mogu raditi s većinom uređaja poprilično kvalitetno i pomalo čekati upgrade kojeg zaslužuju. Za one koji već posjeduju kvalitetnije uvjete nema sumnje da su Focal Elegia odlične slušalice u svojoj cjenovnoj kategoriji.

FOCAL ELEGIA

Sustav: zatvorenog tipa
Impedancija: 35 Ohm
Driver: Dinamički, 40 mm, aluminij / magnezij
Osjetljivost: 105 dB SPL / 1 mW @ 1 kHz
Frekvencijski raspon: 5 Hz-23 kHz
Masa: 430 g
Cijena: 6.990 kuna
INFO: Dacco, Tel. 01 245 6666, www.dacco.hr

Kompaktan i muzikalan

CYRUS ONELINEAR

Tip zvučnika:

Dvosistemski / bas-refleks

Frekvencijski raspon:

50 Hz - 24 kHz (± 3dB)

Susretna frekvencija:

2.100 Hz

Osjetljivost:

86 dB (2,83V/1m)

Impedancija:

8 Ohma

Preporučena snaga:

20 - 120 W

Dimenzije (Š x V x D):

200 x 305 x 295 mm

Masa:

7 kg

Cijena:

3.350 kn / par

INFO:

Audio dream, Tel. +385 1 48 33 046, www.audiodream.hr

piše: **Jagor Čakmak**

Svijet ljubitelja dobrog zvuka je uvijek cijenio tvrtke koje imaju svoju jasnu misao vodilju u dizajnu, zvuku i pristupu. Malih proizvođača audio opreme koji pripadaju upravo navedenoj skupini je sve manje. Danas je relativno lagano napraviti zvučnik koji će zvučati dobro i na tržištu imamo sve više malih proizvođača koji to rade manje ili više uspješno, no oni svi padaju na jednom jednostavnom testu, a to je sposobnost masovne produkcije koja posljedično dovodi do pristupačne cijene. Testirati još jedan zvučnik koji košta kao solidan auto nije niti zanimljivo niti dobar savjet kupcima. Cyrus je jedan od rijetkih proizvođača koji uspijeva održati svoj jasan prepoznatljiv stil i zvuk, a opet cijenu drži u razumnim granicama. Veliki broj drugih audio proizvođača iz Ujedinjenog Kraljevstva nije se uspio prilagoditi modernom tržištu i novim načinima slušanja glazbe. Neke stare i tradicionalne tvrtke kupile su korporacije koje su imali više ili manje uspjeha u transformiranju tih malih manufaktura, no u svakom slučaju

možemo reći da su izgubile identitet. Postoje i vrlo svijetli primjeri uspješne suradnje korporacija i malih tvornica, sjetimo se samo fenomenalnog Wharfedalea 8.1 koji je koštao 1.500 kn ili recimo Quad 11L zvučnika koji je koštao otprilike 3.600 kn. Proizvesti dobar zvučnik za razumnu cijenu u serijskoj proizvodnji je izazov, a čini se da je Cyrus našao pravi recept sa svojom novom serijom.

ONE serija je napravljena za slušanje glazbe u doba streaming servisa gdje se traži maksimalna jednostavnost korištenja. U ponudi se nalaze dva integrirana pojačala koja se razlikuju zapravo samo u mogućnosti povezivanja s ostatkom digitalnog svijeta i jedan model zvučnika namijenjenih smještaju na stalke. Minimalni sustav za ugodno slušanje glazbe. Tema ovog broja je upravo zvučnik ONElinear. Za početak radi se o vrlo jednostavnom i lijepom dizajnu. Vanjšina zvučnika može biti crna ili bijela izvedena u laku visokog sjaja. Zvučnici su pomalo neuobičajenih dimenzija (200 x 305 x 295 mm, ŠVD) skoro su podjednako duboki koliko i visoki. Korištene zvučničke jedinice su provjerena kombinaci-

ja kevlarskog bas srednjetonca promjera 12,5 cm i visokotonca mekane kupole napravljene od tekstila od 25 mm. Zanimljivo je kako upravo gore navedeni zvučnici koje pamtimo po fenomenalno odnosu dobivenog i uložene imaju identični ustroj zapravo. Impedancija je 8 Ohma, a osjetljivost je 86 dB. Maksimalna snaga je 120 W. Cyrus tvrdi kako je zvučnik prilagođen njihovom pojačalu iz iste serije napravljen s hibridnim sustavom u D klasi, ali smo ga mi testirali s komponentama koje su nešto drugačijeg koncepta - klasičnim tranzistorskim pojačalom (Pioneer A-40E) odnosno cijevnim od 40 W (Prima Luna). Zvučnici na stalcima izgledaju vrlo jednostavno i lijepo, a na slikama bijeli lak kutije u kombinaciji s crnim zvučničkim jedinicama izgleda jednostavno odlično.

Zvuk

Cyrus se hvali u promotivnim materijalima kako je zvučnik napravljen prvenstveno s linearnošću odziva na umu, odnosno prema klasičnoj Engleskoj školi zvuka, što je samo po sebi malo kontradiktorno. Kutija ovog zvučnika zbog iznimne dubine zapravo

nije malena bez obzira na malenu prednju ploču. Zvuk koji je dopirao iz ovih zvučnika je s lakoćom ispunio prostoriju. Srednjetonsko područje je dobro kontrolirano, nešto većeg volumena i prepuno detalja. Visoki dio spektra je detaljan, mekan ali nikad u prvom planu. Pozornica je ispravne veličine u sve tri dimenzije i lagano je pomaknuta naprijed prema slušaču. Svi izvođači u jazz sastavu su imali dovoljno prostora između sebe. Reprodukcijska vokala ide izvrsno ovim zvučnicima, taj dio srednjetonskog spektra je na razini puno skupljih zvučnika. Bas područje ide sasvim dovoljno duboko, čvrsto ali zadržava topliju notu neovisno o materijalu koji se sluša. Prelazak na kompleksniji materijal orkestralne klasičke pokazuje kako su ovi zvučnici ugodni za slušati čak i kada je dinamika velika i udarci orkestra brzi. Timpani zvuče moćno i veliko. Detalja u visokom dijelu spektra ima sasvim dovoljno i ni pri najvećim uzletima taj dio spektra na završi u napornoj kakofoniji. Dinamičkih ograničenja naravno ima, ali ONElinear se vrlo uspješno nosi s njima unutar svojih mogućnosti. Zanimljivo je naravno čuti kako se zvučnici nose s modernim glazbenim materijalom. Skladba Adore skupine Savages je imala taman dovoljno grubosti kako bi zvučala uvjerljivo, rokerski. Za kraj smo ostavili nešto moderne elektro produkcije, Burry a Friend od Billie Elish je reproducirano odlično. Duboki i spori udarci bas sampleova reproducirani su uvjerljivo i moćno.

Zaključak

Svakih par godina pri testiranju nađemo na proizvod koji preporučujemo kupcima koji žele kvalitetno i bezbrižno slušati glazbu bez da potroše cijelo bogatstvo. U nekim prošlim vremenima je to bio Quad 11L i Monitor Audio Bronze BX2, izgleda da će u sljedećim mjesecima to biti Cyrus ONElinear. 📺

OLED. Bogat. Zadivljujući. Izuzetan.

OLED pikseli su brzo izmjenjujući umjetnici s nevjerojatnom svjetlinom. Kada su isključeni, crni su. Potpuni mrak. S vremenom odziva od manje od mikrosekunde. Ovaj kontrast rezultira zapanjujućom eksplozijom boja. Kao vatromet na noćnom nebu. Uživajte u najsuptilnijim nijansama nevjerojatne jasnoće, za spektakularno realističnu sliku.

Provjerite Loewe OLED asortiman. www.loewe.hr
#Loewe #OLED #Opulence

LOEWE.

KORAK DO SNA

piše: **Gordan Gaži**

Trend novih uređaja za osobno slušanje glazbe već duže drži primat po broju predstavljenih modela, noviteta, te se čini da nema namjeru posustati. U igru su uključeni proizvođači s manje ili više povijesti i tradicije u audio svijetu kao i mnogi koji su se željeli okušati ili čak brendirati i svoje ime na snažnom valu koji je sa sobom donio prikaze, testove, usporedbe i koji je omogućio ogromnom broju ljubitelja glazbe pravi audio doživljaj uz minimalnu količinu ulaganja i komplikacija. Tako je za početak uz bolji pametni telefon potrebno nabaviti ponešto glazbe i slušalice. Jednostavnije doista ne može, a kad uzmemo u obzir i uštedu prostora i mobilnost takve kombinacije dolazi jednostavnog zaključka da je manje zapravo više.

O audiofilima koji imaju mogućnost slaganja i slušanja kućnih sustava u ovom trenutku nije riječ, no i oni svakako imaju odličnu prigodu uživati u glazbi i daleko od svoje omiljene fotelje i slušaonice. Slušajući svu silu modela različito ustrojenih slušalica primijetio sam da me najviše privlače modeli koji su produkt tvrtki koje su najpoznatije po proizvodnji zvučnika. Naime, takve tvornice obično već imaju izgrađen i prepoznatljiv kućni zvuk na koji smo pomalo navikli. Istraživati koliko je tih soničnih osobina ugrađeno i u slušalice i kako su proizvođači na ovom mjestu strukturirali zvuk zna biti vrlo intrigantno i zasluživalo bi i jedan poseban tekst. Kada je u pitanju "Sonus Faber" također sam očekivao ugodan, gladak, detaljan i fin zvuk,

no uz te kvalitete bio sam uvjeren da su slušalice još jedan dizajnerski podvig. Tvrtka je, kao i uglavnom većina posjedovala uspješnije ili manje uspješne modele zvučnika, no sam dizajn nikad nije došao i pitanje. Znaajući da je Paolo Tezzon prvi čovjek odjela za istraživanje i razvoj u tvrtki bio potpuno uključen u razvoj slušalica dalo je naslutiti da su i sonične kvalitete modela Pryma 01 na najvišoj razini. Recimo i da je u proizvodnji korištena specijalna tehnika koja inkorporira posebne materijale veličine ljudske glave u koju su inkorporirani mikrofoni kako bi se simulacijama u laboratoriju definirao najbolji mogući set parametara koji je poslužio kao kostur finom podešavanju zvuka. Dakle, "Sonus Faber" se uhvatio u koštac s 3 osnovna cilja koje je trebalo ugraditi u projekt. Prvi je naravno vrhunski zvuk, na drugom mjestu se svakako nalazi njima uvijek značajan dizajn i napokon potreba da slušalice budu što prenosivije i jednostavnije za korištenje u svakoj prilici. Kako je skup takvih potreba umještan i u

Prve slušalice u ponudi renomiranog proizvođača zvučnika

kojim količinama je podijeljen imat ćemo priliku vidjeti i čuti odmah. Pryma 01 spomenimo i to spada u "World of McIntosh" proizvode. Radi se zapravo o talijanskoj tvrtki "Fine Sounds Group" koja okuplja velikane audio industrije Audio Research, McIntosh, Sonus Faber, Sumiko i Wadia a koja je kasnije preimenovana u "McIntosh Group" i koja je imala za cilj uz vrhunsku elektroniku ponuditi posebno kvalitetno i luksuzno opremljene trgovine i kao jedna od najvećih grupacija tog tipa biti ključni igrač na sceni. Ručno izrađene i Italiji od vrhunskih materijala i s puno malih detalja koje ih izdvajaju od konkurencije slušalice su tako i "WOW" produkt.

rencije slušalice su tako i "WOW" produkt.

Anatomski slušalice možemo podijeliti na nekoliko glavnih dijelova. Čašice su izrađene od brušenog aluminija koji uz čeličnu osnovicu pruža čvrstoću, a konstruktore je zadovoljio malom težinom i drugim osobinama. Kako bi taj dio konstrukcije koji je najviše izložen prljanju bio čist na njega je nanesen sloj "Print Proof" prema za, a osobitost su mu i mali otvori nazvani "Helmet resonators" koji poboljšavaju reprodukciju bas područja. Jastučići za uha su ugodni i u mojem slučaju bili su taman toliko veliki da fine obujme školjku i dobro izoliraju od vanjske buke. Naglavni remen je priča za sebe. Izrađen od vrhunske kože koju talijanski majstori koriste u najfinijim i zahtjevnim aplikacijama i s donje strane obogaćene dodatkom od mikrofibre zamišljen je da uz vrhunski izgled ne zamara pritiskom na glavu. Sa šalicama se povezuje putem odgovarajućih okretnih gumbića što je odlična ideja za one koji žele potpuno zamijeniti naglavnik i jedno od rješenja koja korespondira s dizajnerskom i modnom stranom proizvoda. Audiofilima će pak biti vrijednija informacija da su u konstrukciji koriš-

ne 40 mm membrane od Mylara koji svojim fizikalnim svojstvima u kombinaciji s Neodimijskim magnetima i solidno dimenzioniranom zavojnicom koja je izrađena od OFC bakra obećavaju dobar zvuk i mirno baratanje i sa snažnijim zahtjevima na sklop. Tu je još i odvojivi kabel i napokon prilika da se nakon ove male šetnje po najvažnijim tehničkim osobinama i čuje što to jedan "WOW" par zatvorenih slušalica ima za ponuditi slušaču.

Slušni test

Impedancija od 32 ohma i osjetljivost od 118 dB daje široke mogućnosti spajanja na raznovrsne izvore zvuka. Prvi izbor je i onaj najbliži. Pametni telefon je uz nekoliko snimaka klasične glazbe i ženskih vokala otvorio i primarni dio testiranja. Za početak recimo da slušalice na glavi stoje poprilično čvrsto, ali čašice ponekad zbog specifičnog načina vezanja s naglavnom trakom znaju biti pomalo živahne i izgubiti položaj. Trebalo je nekoliko dana da se pomalo naviknem i da taj problem postane prošlost. Zvuk koji je izašao iz slušalica djelovao je kremasto, lagano toplo i vrlo ugodno. Instrumenti su bili jasni, dinamika naglašena, no sve zajed-

no je djelovalo plošno, ali i atraktivno i lako za slušanje. Bas područje bilo duboko, odlične definicije i ritma. Rock glazba je u ova-kvoj konfiguraciji donijela još malo dobrodošle izravnosti i tranzijenata, a glasnoća s kojom su slušalice mogle raditi bez čujnih distorzija bila je i više od dovoljne za dobar provod. Za više od toga trebalo je upotrijebiti nešto ozbiljniju elektroniku. Odabir je pao na "Pioneer U5" koji je i nosio veći dio testiranja. S istom glazbom situacija se pomalo promijenila i tu je konačno bilo i mjesto za zapisati ozbiljnije zaključke. Osnovni zvuk je i dalje bilo snažno i ugodno bas područje uz odlično definiran vokal koji je u ovom slučaju bio jasno odvojen od pozadine i usmjeren prema slušaču, dok se kad je u pitanju klasika izdvojila separacija instrumenata, dinamika, te mnogo uvjerljivija pozornica zavidne širine. Ton i timbar instrumenata bio je odličan, a kao šlag na tortu u slici su se pojavili i dodatni detalji. No, još uvijek je nedostajalo mikrodinamike prema vrhu spektra. Pokušao sam s različitim materijalom isprovocirati slušalice na malo više angažmana u tom segmentu, no bez većih rezultata. Tada sam odlučio napraviti pauzu i usvirati slušalice dodatnih 48 sati, te sabrati dojmove i nastavi-

test. Istina nakon tog tretmana u zvuku se pojavilo nešto više finesa, ali njihova energija jednostavno nije bila takva da budu značajnije prisutni u strukturi zvuka. U bas/srednjetonskom području situacija je bila mnogo povoljnija i te fine nježne strukture koja čini onaj posljednji dojam u slušanju bilo je dovoljno. Solo klavir je posjedovao čvrsto mjesto u prostoru, odličan timbar i gabarite, te jasno i čujno suptilno istitravanje žica. Za kraj sam ostavio nešto od elektronske glazbe i tu su slušalice doista imale što pokazati. Čvrst, definiran bas, mnogo ritma, zamaha i odličan balans završavali su priču o ovim zanimljivim slušalicama koje su kroz solidno dugo testiranje pokazale svoj sonični genom.

Zaključak

Ovoga puta mi nije niti malo jednostavno napisati zaključak i barem dva dobra razloga. U prvom redu jasno je da proizvođač nije dvojio o karakteru zvuka kako bi slušalice bile što univerzalnije i sposobne za rad s uređajima od ranga mobitela do vrhunskih audio sustava. Uz to Pryma 01 su u slušnom testu pokazale poprilično kvaliteta koje će nekome tko sluša mnogo i u glazbi traži zadovoljstvo značiti mnogo više od pokojeg izgubljenog detalja. No, moj posao je bio opisati zvuk onakvim kakav je bio u kombinaciji s opisanim uređajima. Treba reći i da sam pokušao koristiti i cijevno pojačalo za slušalice, no slika je tu postala pretopla i nešto sporija. Dakle, fina definicija instrumenata, solidna dinamika posebice bas područja, kvalitetan timbar, separacija i dobar prostor, te sposobnost da ne zamaraju važne su osobine. Ako su ove karakteristike, uz prepoznatljiv talijanski dizajn, na listi vaših prioriteta imate favorita. U obrnutom slučaju potraga se nastavlja. 📺

Prepoznatljiv talijanski šarm u dizajniranju Sonus faber zvučnika nije mogao zaobići niti njihove prve slušalice

SONUS FABER PRYMA 01

Sustav: zatvorenog tipa
Impedancija: 32 Ohm
Driver: Dinamički, 40 mm, aluminij / magnezij
Osjetljivost: 118 dB SPL / 1 mW @ 1 kHz
Frekvencijski raspon: 10 Hz - 25 kHz
Masa: 320 g
Cijena: 3.900 kuna (1.600 kn na akciji)
INFO: Rotary audio, Tel. 01 55 12 705, www.rotaryaudio.com

MARSHALL BLUETOOTH I MULTI-ROOM ZVUČNICI

piše: **Josip Crnićki**

Švedska tvrtka Zound Industries koja stoji iza Marshall slušalice, odlučila se i za izradu Marshall prijenosnih zvučnika, a osim Bluetooth zvučnika, modela s Google Assistantom i modela s Amazon Alexom, u ponudi su se također našli i multi-room zvučnici Acton, Stanmore i Woburn.

Oba zvučnika, osim veličine i snage, imaju isti dizajn i iste mogućnosti povezivanja, a dostupni su u crnoj i bež boji.

Dizajn je očekivani Marshallov s prepoznatljivim natpisom Marshall na prednjoj strani, a 4 potenciometra, 3,5 mm ulaz i dvije tipke za prethodnu i iduću pjesmu smješteni su s gornje strane u udubljenje. Sa stražnje strane nalazi se utičnik za naponski kabel, a kod Stanmore mode-

la tu je i RCA ulaz. Potenciometri imaju funkcije kontrole glasnoće zvuka, kontrole glasnoće basa, kontrole glasnoće visokotonaca i promjenu ulaza zvuka, kao i brze promjene predefiniраниh playlista/radio postaja.

Povezivanje je moguće putem 3,5 mm kabela, Bluetootha i Wi-Fi na 2,4 i 5 GHz. Prije povezivanja zvučnika na Wi-Fi, potrebno je na pametni telefon ili tablet

Podržavaju Chromecast, Apple AirPlay i Spotify Connect

preuzeti Google Home i Marshall Multi-Room aplikacije i onda pratiti upute u Google Home, a zatim i u Marshall Multi-Room aplikaciji.

Iako se na prvu čini da je stvaranje Google Home okruženja nepotrebno, zbog ugrađene Chromecast podrške, kasnije uvelike olakšava korištenje zvučnika. Osim Chromecasta, zvučnici također podržavaju i Apple Airplay, te iako nije dostupan u Hrvatskoj, Spotify Connect.

Nakon što su zvučnici povezani na Wi-Fi, većina upravljanja i podešavanja, odrađuje se iz Marshall Multi-Room apli-

kacije, dok se neke stvari ipak moraju podesiti iz Google Home aplikacije. Multi-Room reprodukcija nije baš idealno riješena pa je prvo potrebno otvoriti Marshall Multi-Room aplikaciju, sve željene zvučnike prebaciti u Multi mod, nakon toga odabrati npr. Spotify i onda još jednom u Spotifyu odabrati Multi-Room sustav.

Reprodukcija na pojedinačne zvučnike nije toliko komplicirana nego je samo potrebno iz želje-

ne aplikacije odabrati izlaz zvuka, bio on Chromecast i Airplay.

Marshall Acton, manji model zvučnika, idealan je za spavaću sobu ili ured, a dolazi s dva pojačala D klase snage 10 W za visokotonce i jednim pojačalom snage 30 W za bas. Stanmore je po snazi još jači, a unutar kućišta smješteni su dva 15 vatna pojačala D klase za visokotonce i 50 vatno pojačalo za bas. Acton je dovoljno glasan i jak da Hendrix, AC/DC ili Guns N' Roses zvuče dobro, a Stanmore je osjetno bolji. Na Actonu gitar-ski rifovi savršeno pašu, vokali su čisti i jasni, a bas je vrlo dubok, dok je na Stanmoreu sve još jače, veće i masivnije. Međutim, ovi zvučnici nisu samo za rock, jer i pop i elektronska glazba zvuči jako dobro. Možda je potrebno da se korisnik malo "poigra" s pojačavanjem ili stišavanjem basa ili visokotonaca kako bi ugodio reprodukciju po svojem ukusu, ali zvuk se poprilično ujednačeno reproducira i vrlo je čist i jasan.

Na kraju ovog testa proizlazi vrlo očigledan zaključak. Ako ste ljubitelj rock glazbe i u potrazi ste za Bluetooth zvučnikom, poslušajte Marshall Acton i Stanmore, mogli bi vam se jako svidjeti i dizajnom i zvukom. 🎧

MARSHALL STANMORE MULTI-ROOM

Snaga:

1x 50 W / bas jedinica
2x 50 W / visokotoni

Princip zvučnika:

bas refleks

Maksimalni SPL:

108 dB @ 1 m

Frekvencijski raspon:

50 Hz – 20 kHz

Povezivost:

Wi-Fi, AirPlay, Bluetooth v4.2 EDR A2DP, Chromecast, Spotify

Glasovna podrška:

Google Assistant

Dimenzije (ŠxVxD):

350 x 185 x 185 mm

Masa:

4,7 kg

Cijena:

3.399 kn

INFO:

Ronis, tel. +385 40 396 536, www.ronis.hr

Marshall Acton i Stanmore multi-room zvučnici nisu samo za rock, jer i pop i elektronska glazba zvuči jako dobro

MARSHALL ACTON MULTI-ROOM

Snaga:

1x 30 W / bas jedinica
2x 10 W / visokotoni

Princip zvučnika:

bas refleks

Maksimalni SPL:

103 dB @ 1 m

Frekvencijski raspon:

52 Hz – 20 kHz

Povezivost:

Wi-Fi, AirPlay, Bluetooth v4.2 EDR A2DP, Chromecast, Spotify

Glasovna podrška:

Google Assistant

Dimenzije (ŠxVxD):

265 x 160 x 150 mm

Masa:

2,8 kg

Cijena:

2.599 kn

INFO:

Ronis, tel. +385 40 396 536, www.ronis.hr

3D REVOLUCIJA

piše: **Josip Crnički**

Audeze, američka tvrtka poznata po svojim high-end slušalicama s planar-magnetnim zvučnicima i brojnim nagradama koje su osvojili, odlučili su napraviti i prve na svijetu planar-magnetne gamerske slušalice i definitivno su u tome uspjeli.

Odmah je potrebno spomenuti da se radi o "over-ear" zatvorenim slušalicama s kućištem od plastike i jastučićima od umjetne kože i memorijske pjene što praktički eliminira znojenje ušiju, a masa, s ugrađenom baterijom, od samo 350 grama, omogućava višesatno korištenje bez ikakvog pritiska na glavu. Uz slušalice dolaze USB-C na USB-C, USB-A na USB-C i 3,5 mm kabele, mikrofon i vrećica, a slušalice su dostupne s plavim detaljima i detaljima u boji bakra. Standardno, sve kontrole i priključci nalaze se na lijevoj slušalici, a njih je kod Mobiusa popriličan broj, što ne čudi zbog mogućnosti koje ove slušalice nude.

S bočne strane nalaze se tipka za paljenje koja ujedno služi za pokretanje ili pauzu glazbe, javljanje ili prekidanje telefonskog poziva, odbija-

Poslušali smo Audeze Mobius, trenutno najbolje gamerske slušalice na tržištu, a vjerojatno i ponajbolje Bluetooth slušalice

nje poziva i pokretanje bluetooth povezivanja, a iznad tipke za paljenje nalazi se i prekidač za paljenje/gašenje mikro-

fona. Na donjem dijelu nalaze se redom 3D tipka za centriranje 3D zvuka, promjenu 3D moda i promjenu ulaza zvuka (USB, AUX, BT), utor za spajanje mikrofona, USB-C utor za punjenje baterije i korištenje slušalica u USB modu, 3,5 mm ulaz, kodač za glasnoću mikrofona te kodač za glasnoću slušalica. Kodačici, osim glasnoće, imaju i druge funkcije. Tako kodač za mikrofon služi i brzu promjenu postavki ekvilajzera i promjenu moda slušanja (7.1, 2.0, Hi-Res), a kodač za glasnoću slušalica služi za prebacivanje na prethodnu ili iduću pjesmu te brzo povezivanje sa zadnjim Bluetooth izvorom. Sama promjena moda slu-

šanja je dosta bitna značajka kako bi slušalice u svakoj situaciji dozele puni potencijal pa je za glazbu pametnije prebaciti mod u Hi-Res kako bi se ugasio surround i omogućila 24bit/96kHz kvaliteta zvuka, a film će naravno biti bolji u 7.1 modu.

Osim ovih modova, tu je i 3D praćenje glave koje je moguće koristiti u ručnom i automatskom modu. Kada je upaljen ručni mod, slušalice/glava se centriraju u početnoj poziciji i okretanjem glave lijevo ili desno, dolazi do stišavanja ili prekida zvuka po kanalu koji je ostao u pozadini. U automatskom modu, slušalice se automatski centriraju nakon pro-

hifimedia
PREPORUKA

mjene smjera glave te se zvuk vraća kao val. 3D je naravno moguće i ugasiti jer zna smetati u standardnom korištenju, a i kod gledanja ravno u monitor 3D praćenje nema nekog smisla.

Sve postavke, kao i ekvilajzer i nadogradnju firmwarea, moguće je podesiti u Audeze HQ aplikaciji za Windows i macOS-a. Što se tiče

mikrofona, on zna raditi probleme kod bežičnog spajanja na Windowse, ali rijetko. Sam zvuk mikrofona nije savršen, ali Mobius su gamerske slušalice i mikrofon je bolji od većine drugih s kojima se možete susresti u online svijetu. Također, zbog kvalitete zvuka slušalica, do izražaja dolazi loša kvaliteta drugih mikrofona, pa su možda Audeze Mobius trenutno predobre slušalice za igranje, a to možda potakne druge proizvođače na pomak naprijed.

O ukupnom dojmu zvuka možemo samo dati pohva-

le jer slušalice nisu razočarale u nijednom segmentu slušanja. Impresivnu reprodukciju 3D zvuka, osim samih zvučnicima, Audeze je postigao koristeći tri tehnologije - lociranje zvuka, sustav za praćenje položaja glave i emulacija prostora. Preciznim praćenjem i najmanjem pokretu glave s brzinom od 1000 puta u sekundi i u sprezi s 3D algoritmom emu-

AUDEZE MOBIUS

Sustav: zatvorenog tipa
Impedancija: 35 Ohm
Driver: Planar-magnetni, 100 mm
Osjetljivost: 105 dB SPL / 1 mW @ 1 kHz
Frekvencijski raspon: 10 Hz - 50 kHz
Masa: 350 g (s baterijama)
Cijena: 2.990 kuna
INFO: Sonus art, Tel. 01 4813 025, www.sonusart.hr

lacije prostorije, slušalice mogu stabilno održavati lokaciju izvora zvuka bez obzira na kretanje korisnika i to rade fantastično.

Iako su ovo gamerske slušalice, a ne njihova audiofilska LCD serija, velika većina korisnika će biti zadovoljna sa njihovim zvukom i u standardnom Hi-Fi okruženju. Jako je važno obratiti pozornost u kojem su slušalice modu jer glazba može

zvučati prosječno i jeftino, a može i skoro savršeno. Ista stvar

je i kod igranja i gledanja filmova. Jedini minus ovih slušalica kojeg se možete sjetiti je trajanje baterije, pa iako Audeze navodi 10 sati korištenja, rijetko su dogurale do 8 sati.

Sve u svemu, kao zaključak ovog testa možemo reći da su Audeze Mobius trenutno najbolje gamerske slušalice na tržištu, a vjerojatno i ponajbolje Bluetooth slušalice, te zaslužuju biti u kolekciji svakog pravog igrača video igara ili ljubitelja surround filmova. 🎧

www.facebook.com/hifimedia

www.issuu.com/hifi

www.twitter.com/hifimedia1

www.instagram.com/hifimedia/

PRATITE NAS I U DIGITALNOM OBLIKU

hifimedia

VITAMIN Q

piše: **Neven Kos**

Novu seriju 3000 britanskog proizvođača Q Acoustic čini pet modela zvučnika (od kojih dva za smještaj na stalke, jedan samostojeći, subwoofer te centralni zvučnik). Osim njih, seriju oplemenjuju i nadopunjuju stalci (podni i zidni) i Q paket kućnog kina. Q3020i model je predviđen za smještaj na stalak (ili policu?). Kad zvučnik otpakirate, uzmete u ruke i dobro pogledate, prvo vam, osim pozitivnog dojma koji zvučnik ostavlja, pada na pamet pitanje kako je moguće za 2.400 malo-prodajnih kuna (u što je uračunat i PDV od 480 kn) napraviti ovako lijep, čvrst i kvalitetan zvučnik. Za sad se nadam da niska cijena nije posljedica manje dobrog zvuka.

S povijesno-tehničke strane, Q3020i predstavlja unaprijeđenu verziju prethodnog modela s 25% većim volumenom kutije (dubina zvučniku daje određenu autoritarnost i sklad, a dimenziju u dubinu kutije veća je i od njene visine), s ugrađenim P2P sustavom unutar-njih ojačanja, po kutiji strateški raspoređenih temeljem kompjutorskih simulacija i izračuna. Zaobljene stranice kutije tu su i radi zvuka, a ne samo zbog ljepote, a ugrađeni driveri su potpuno novi 125 mm bas/srednjetonac i 22 mm visokotonac meke kupole, koji nije čvrsto vezan, tj. odvojen je i pluta u odnosu na prednju stranicu zvučničke kutije. Dodatno, zahvaljujući plitkim zvučničkim terminalima kutije je moguće pogurati sve do stražnjeg zida. Terminali su predviđeni za prihvat kabela s bananama, a nama je uspjelo nekako ugura-

ti i goli kabel promjera 3 kvadrata. Ipak mislim da bi nešto veći zvučnički terminali našli svoje potpuno opravdanje, ako ništa, radi sigurnosti kontakta i lakoće rukovanja. Pazilo se na detalje poput magnetnih zaštitnih mrežica, odličnog finiša bez greške pa i predinstalirane gumene nožice govore o usredotočenosti na ukupan dojam. Tom konačnom dojmu svakako doprinosi i masa od 5,5 kg po kutiji. Sam zvučnik ne bi trebao biti velik problem za pojačalo, uslijed nominalne impedancije od 6 Ohma (minimalno 4 Ohma) i osjetljivosti od 88 dB (2,83V@1m). Snagu koju je zvučnik u mogućnosti podnijeti je od 25-75W te se kao idealan partner da kao pojačalo (i izvor zvuka) koristimo odličan integritrac Exposure XM5 pokazala više nego opravdanom (testirali smo ga u broju 102). Istina, XM5 košta 4 puta više od zvučnika, ali predstavlja odlično rješenje ako ne želite u sobu utrpiti previše odvoje-

nih komponenti. Mi smo tako na koaksijalni S/PDIF digitalni ulaz XM5 spojili digitalni signal iz streamera temeljenog na Raspberry Pi3B+/HifiBerry DIGI+ kartici te PiCore Player (PcP) softveru. Ne biste vjerovali kako dobro ova digitalna kombinacija radi! Da nam je bilo do dodatne uštede od 300-

Uvjerljivo nameće "muzikalnost" kao dominantnu vrijednost

njak kuna, mogli smo i Pi3B+ putem USB-a direktno ukopčati u USB ulaz pojačala. Međutim, i ovako smo uživali u zvuku jednostavnog sustava. Povezavši pojačalo

i zvučnike s Furutech F-μ-2T (250 kn/m) zvučničkim kabelima dobili smo široku i dinamičnu zvučnu sliku s detaljima koje nismo očekivali u ovoj klasi zvučnika. Klavirski pasaži, posebice u izvedbi solo klavira pri interpretaciji klasičnih djela, pružali su dozu uvjerljivosti i težine, neuobičajene za zvučnike ne samo ove cijene već i ovih dimenzija. Ova težina i odličan fundament oduševljavali su nas prilikom slušanja svake vrste glazbe, a kod one glazbe kod koje je bas žila kucavica instrumentalnog toka, dubina, kontrola i kvaliteta basa bile su izuzetno upečatljive. Dubina i težina basa te lakoća kojom je zvučnik ispunio sobu od kojih 25 kvadrata, bez umjetno izazvanih pikova kako bi se pojačao doživljaj stavili su točku na i muzikalnosti i snage zvuka ovog malog zvučnika. Povećanim volumenom kutije postignut je

dakle lijep i zaokružen bas (što bi rekli američki proizvođači automobila: no replacement for displacement – ništa ne može nadomjestiti zapremninu!). Sad kad smo krenuli od zdravih osnova, spomenimo kako se bogatstvo tona nastavlja i u srednjetonskom području, koje naravno ne pruža takav uvid u glazbenu strukturu kako kod skupljih zvučnika, niti to itko očekuje, ali zato uvjerljivo nameće "muzikalnost" kao dominantnu vrijednost. Slično je i s visokotonskim područjem koje je dovoljno iskričavo i zanimljivo da vas održi budnim i koncentriranim. Na kraju, ukupni dojam koji Q3020i ostavlja bolji je od dojma koji stječemo ponekad bespotrebim i suvišnim seciranjem pojedinog segmenta glazbe. Kao paket ovaj zvučnik daleko premašuje cijenu koju je za njega potrebno platiti, a dokaz tome je kako i s elektronikom puno više cijene i kvalitete koja mu prethodi, uspijeva postići kod slušatelja glazbeno zadovoljstvo, ne ustežući niti jedan bitan element glazbene reprodukcije. U prilog tome govori i činjenica kako reprodukcijom govornih emisija putem internetskih radio stanica ne dominira bačvasti i nazalni glas spikera, već zvučnik umjereno i nenapadno u slušaonicu unosi glas živog čovjeka.

Iako su se Q3020i ovog puta našli okruženi uređajima ponešto većeg dometa od onog kojeg bismo uobičajeno očekivali, pokazali što mogu i pri tome ostali vjerdostojni i neokrnjeni. Ako mene pitate, svih pet prstiju gore za Q3020i !!! 📺

Q ACOUSTICS 3020I

Tip zvučnika:

Dvosistemski / bas-refleks

Frekvencijski raspon:

64 Hz - 30 kHz (+3 dB, -6 dB)

Susretna frekvencija:

2.400 Hz

Osjetljivost:

88 dB (2,83V/1m)

Impedancija:

6 Ohma

Dimenzije (Š x V x D):

170 x 278 x 282 mm

Masa:

5,5 kg

Cijena:

2.400 kn / par

INFO:

Sonus art, Tel. +385 1 4813 025, www.sonusart.hr

MusicStyle

GLAZBENI PRILOG ČASOPISA HIFIMEDIA

Prikaz:
ELTON JOHN
Rocketman

MERCURY REV VS. BOBBIE GENTRY
Drama s Dubokog juga

In memoriam:
DR. JOHN
Pijanistički čarobnjak iz New Orleansa

Razgovor:
BRANFORD MARSALIS

Recenzije:
David Gray, Damien Jurado, Vampire Weekend, Lambchop, Steve Gunn, Sharon Van Etten, Rival Sons, Glen Hansard, Todd Snider, The Coathangers, Yola, Branford Marsalis Quartet, The Bodhisattwa Trio, Bill Frisell / Thomas Morgan, Joe Lovano

hifimedia
BEST BUY

Nakon više od pola stoljeća, spušta se zastor na karijeru Eltona Johna, karijeru koju je u povijesti popa moguće s malo čim usporediti

ELTON JOHN: zaslužena mirovina velikog pop radnika

U kinima igra biografski film "Rocketman"

piše: **Matko Brusač**

To je to, barem se tako čini. Pozitivne megalomanske kvalitete moguće je prepoznati i u samoj završnici. Jer, kao i sve ostalo u karijeri Eltona Johna tako i kraj sada ne može biti iznenađan i kratak i lagan – u stavljanje ključa u koncertnu bravu potrebno je uložiti herojski napor i zapanjujuću količinu rada. Uostalom, u posljednjih više od pola stoljeća britanski glazbenik zapravo nije niti mogao niti znao funkcionirati na bilo koji drugi način. Blago rečeno, situacija je proturječna, u njoj je istovremeno moguće prepoznati i džepove

scenskog prostor koji određene mogućnosti ostavljaju otvorenima i težak zastor čije će sporo spuštanje označiti definitivni kraj. S jedne strane, u kojoj je mjeri moguće da netko tko je veliku većinu svog ovozemaljskog vremena proveo radeći bez prestanka zadovoljavajuću dozu sreće pronađe u konvencionalnom penzionerskom životu? S druge strane, je li baš ta nevjerojatna količina uloženog rada iz iste osobe konačno iscijedila i posljednju kap pop goriva?

Naime, u trajanju je posljednja, oproštajna turneja Eltona Johna. Paralelno s turnejom, nedavno, u kino-distribuciju pušten je i biografski igrani film "Rocketman" u režiji Dextera Fletchera u kojem Eltona Johna igra Taron Egerton. Drugim riječima, u distribuciju se pušta igrani film o glazbeniku koji se glazbom još uvijek aktivno bavi pa ta činjenica sama po sebi sugerira jedinstveni tip profesionalnog trajanja.

I naziv turneje je zgodan: "Farewell Yellow Brick Road – The Final Tour". Turneja je otvorena osmog rujna prošle godine u Pennsylvaniji, dok je kraj najavljen za prosinac 2020. godine, kada bi Elton

Eltona Johna nije zanimalo niti kantautorsko fetišiziranje individualnog izraza niti opterećivanje posebnim formalnim ambicijama. "Glazba treba biti potrošni materijal", znao je reći.

John u londonskoj O2 areni trebao održati posljednji koncert u svojoj karijeri. Dakle, za kraj još pune dvije godine rada. "Nakon više od pola stoljeća koncertnih aktivnosti i jedinstvene karijere zahvaljujući kojoj je redefinirao kulturni pejzaž i zahvaljujući kojoj je postao istinska globalna ikona, Elton John najavio je svoje posljednje koncerte", stoji, između ostalog, u službenoj najavi oproštajne turneje. Opis je točan i precizan, karijera uistinu jedinstvena – izdržljivost, dugotrajnost, šira relevantnost i prisutnost Eltona Johna na internacionalnoj pop mapi uvijek je bila u nezgodnom

raskoraku s njezinim ukupnim estetskim rezultatom. Ali kod Eltona Johna ionako se nikada nije radilo o narušavanju estetskih pop normi. Upravo suprotno.

Periodiziranje povijesti popa po desetljećima možda više nije popularno, a u slučaju 21. stoljeća vjerojatno niti analitički adekvatno. Međutim, druga polovina dvadesetog stoljeća nije poznavala izobilje i fragmentaciju suvremenog popa pa se o popu moglo smisljeno govoriti u terminima dominantnih trendova. Pojava i popularnost Eltona Johna u tom je smislu mnoge koji su bili plaćeni smisljeno govoriti o popu svejedno zatekla nespremnima. Elton John bio je centralna figura popa tijekom sedamdesetih, odnosno barem do kraja tog desetljeća i kritičarske legitimacije punka kao forme koja je svima razočaranim vratila nešto izgubljene pop vjere.

Ako je u šezdesetima, u razdoblju između Elvisa i Beatlesa, u Detroitu i na križanju Broadwaya i

jalan način ispunio ju je upravo Elton John, posebno u svjetlu antimodernističkih sentimenta prog-rocka, vjerojatno najupadljivije pop forme iz spomenutog kratkog razdoblja. Eltona Johna nije zanimalo niti kantautorsko fetišiziranje individualnog izraza niti opterećivanja posebnim formalnim ambicijama. "Glazba treba biti potrošni materijal", govorio je, svjestan da između pop pjesme i limenke Coca-Cole u frižideru dućana kao proizvoda nema nekakve poseb-

ne razlike. Citirana rečenica, naravno, ne znači da jedan ili drugi proizvod zbog toga ne mogu biti dobri ili da kod potrošača ne mogu proizvesti pristojne količine užitka – ne uvijek, ali dovoljno puta, Elton John svojim je radom dokazao upravo to.

Kratki pregled biografije otkriva određenu dozu društvenog determinizma u formiranju takve autorske pozicije. Elton John rođen je kao Reginald Kenneth Dwight u predgrađu Londona 1947. godine. Kao iznimno talentirani mladi pijanist transfer iz klasičke u pop obavio je 1964. u sklopu sastava Bluesology. Tri godine kasnije počeo je raditi kao skladatelj kod Dicka Jamesa, engleskog pjevača i izdavača koji je osnovao etiketu DJM Records. Bio je to početak suradnje s Berniejem Taupinom. Međutim, upoznali su se tek nakon pola godine. Taupin je bio zadužen za stihove, Elton John za aranžmane, a materijali su se razmjenjivali poštom. Svejedno, radni ritam bio je nevjerojatan – prvom je navodno bilo potrebno sat vremena da napiše jednu pjesmu, drugom jedan dan da je sklada. Nakon dvije godine hiperprodukcije odlučili su se osamostaliti, a radne navike zadržati.

U ljeto 1969. godine Elton John objavio je tako debitantski album "Empty Sky". Reakcije su bile solidne, prodaja nikakva. Drugi album ("Elton John", 1970.) bio je presudan. Okićen gudačkim aranžmanima Paula Buckmastera tim je albumom Elton John prokročio put prema američkom tržištu kojim će u kombinaciji s Taupinom dominirati do 1976. godine. Redom – iste godine objavljeni su albumi "Tumbleweed Connection," "Friends" i "Madman Across the Water", zatim su uslijedili "Honky Chateau" (1972.), "Don't Shoot Me I'm Only the Piano Player" (1973.), "Goodbye Yellow Brick Road" (1973.), "Caribou" (1974.), "Empty Sky" (1975.), "Captain Fantastic and the Brown Dirt Cowboy" (1975.), "Rock of the Westies" (1975.) i "Blue Moves" (1976., dvostruki album koji je objavila izdavačka kuća MCA). Riječ je o setu albuma koji u užem smislu predstavljaju zapravo jedinu značajnu ostavštinu Eltona Johna povi-

jesti popa. I u komercijalnom smislu niz je bio izvanredan. Da stvar bude bolja, barem polovina materijala s nabrojanih naslova u najboljem je slučaju prosječna i u najgorem razočaravajuća.

Ukratko, kada je riječ o estetskom vrednovanju, cijena koja se morala platiti za mahnliti ritam proizvodnje jednostavno je bila previsoka. Taupinovi stihovi i u nekim povoljnijim uvjetima vjerojatno ne bi bili ništa manje banalni, dok je Elton John bio i ostao pjevač koji svoj glas može koristiti u samo dva režima – baladno-ispovjedničkom i rokerskom. Ali vrijedni je dvo-

se mogli svrstati u "rokersku kategoriju". Poznata je, primjerice, formulacija Roberta Christgau da je najbolje pjesme Rolling Stonesa u razdoblju između albuma "Exile On Main St." (1972.) i "Some Girls" (1978.) snimio Elton John. Dovoljno je poslušati pop dragulje poput "Saturday Night's Alright For Fighting" ili "The Bitch Is Back" kako biste se uvjerali da spomenuta dosjetka drži vodu.

Sve ostalo manje je bitno, ali u široj slici ne i manje vrijedno. Godine 1976. Elton John priznao je za Rolling Stone da je biseksualac samo da bi kasnije priznao

"Vrijeme je da prestanem s koncertima i u potpunosti se posvetim sljedećem važnom poglavlju u svom životu", rekao je Elton John kada je oproštajna turneja najavljena.

jac svoj posao obavljao pošteno, bez prodavanja magle, s komercijalnom iskrenošću karakterističnom za zlatno doba poslijeratnog kapitalizma. Pojedinačni rezultati bili su fantastični, posebno oni koji su

kako se radilo o djelomičnom priznanju, jer je unatoč ogromnoj popularnosti još uvijek bio prestrašen stvari nazvati pravim imenom. Nažalost, nema nikakve dvojbe oko toga da je to hrabro priznanje bilo dodatni uteg. Međutim, veće količine kreativnih zaliha bile su iscrpljene već sredinom sedamdesetih i nikada uspješno obnovljene. S vremenom je glazba logikom stvarri nekako pala u drugi plan, a Eltonu Johnu analitički je postalo plodonosnije pristupiti iz perspektive "persone".

Naravno, nije niti prvi niti zadnji čija se karijera nakon vrhunca razmatrala prema sličnom modelu. Interes koji još uvijek postoji za njegove nastupe samo svjedoči o tome o kakvom se vrhuncu uopće radilo. A radu koji je uloženo u njegovo osvajanje teško je pronaći primjerenu usporedbu u gotovo stotinu godina povijesti ove glazbe koju toliko volimo. "Vrijeme je da prestanem s koncertima i u potpunosti se posvetim sljedećem važnom poglavlju u svom životu", rekao je Elton John kada je oproštajna turneja najavljena. Nadamo se da u tom poglavlju sada ostaje dovoljno vremena i za poneki zaslužni predah

Šestoga lipnja,
u dobi od 77
godina otišao
je još jedan
veliki glazbenik
– skladatelj,
pijanist i pjevač
Dr. John.

PIJANISTIČKI ČAROBNIJAK IZ NEW ORLEANSA

piše: **Denis Leskovar**

Njegov doprinos kulturnom nasljeđu New Orleansa, te američkoj i svjetskoj glazbenoj baštini prošlog i djelomično ovog stoljeća nemjerljiv je. Na svojim albumima kombinirao je rhythm and blues, jazz, funk, zydeco, voodoo mističizam, afrokubanske ritmove, psihodeliju i rock and roll, ostavivši dubok i neizbrisiv trag na stvaralaštvu mnogo poznatih imena – ne samo onih iz redova vlastite generacije, nego i pripadnika suvremene rock scene.

Protegnuvši svoje utjecaje na nekoliko generacija, 'dobri doktor' nikada nije dosegao komercijalni status mnogo poznatih glazbenika s kojima je povremeno surađivao. No Mick Jagger, Eric Clapton, Frank Zappa, Van Morrison i Aretha Franklin samo neki iz niza njegovih suvremenika na čije je stvaralaštvo ostavio trajan kreativni pečat, gdjekad pojačan i izravnom zajedničkom suradnjom. Zapaženu je ulogu odigrao 1976. u koncertnom dokumentarcu Martina Scorsesea 'Posljednji valcer', posvećenom grupi The Band. Njegova vizualna i još više kantautorska karizmatičnost, nije ostavila traga samo na glazbenike njegove generacije. Na izvrsnom albumu *Anutha Zone* iz 1997. ugostio je britanskog novovalnog veterana Paula Wellera, te neke članove bendova Primal Scream, Supergrass i Spiritualized. Posljednji pak dokaz neugasla zanimanja za njegovu ostavštinu suradnja je ostvarena s danom Auerbachom iz grupe The Black Keys, čiji produkcijski i koautorski potpis stoji na studijskom projektu *Locked Down* objavljenom u travnju 2012.

Njegov značaj ne manifestira se samo u snazi skladateljskog rukopisa i unikatnoj kla-

virskoj tehnici, nego u jednostavnoj činjenici da je bio prvi glazbenik koji je na globalnoj razini premostio specifičnosti kulturnog krajolika New Orleansa s iskustvima psihodelije, bijelog bluesa, art-rocka i angloameričkog popa. Početna estetika Doctora Johna formirala se unutar karakterističnog kolaža različitih kultura i rasa, zvukova i boja, okusa i mirisa – drugim riječima, unutar mozaike koji je New Orleans izdvajao ne samo od ostatka američkoga Juga nego i Sjedinjenih Država općenito. Naravno, specifičnosti te mikro-scene izviru i iz činjenice da je – prema općem stajalištu teoretičara popularne glazbe – upravo taj grad početkom prošlog stoljeća odigrao presudnu ulogu u formiranju jazz-a kao zasebnog žanra. Mitski položaj New Orleansa na karti globalnih kulturnih zbivanja rezultat je kombinacije još nekih lako uočljivih elemenata. Primjerice, preplita-

nje etnički suprotstavljenih vibracija i različitih religijskih uvjerenja rezultiralo je izraženim poliritmičnim impulsima koji će biti ugrađeni u njegov kulturni identitet. Spontanom sintezom mnoštva kulturnih obilježja – francuskih, španjolskih, talijanskih i afričkih – najveći grad Louisiane tako je postao sinonim za sjecište različitih svjetova, starih i novih. Pretvorio se u simbol podneblja koje, prema ocjeni kritičara, u sebi čuva 'karipsku misterioznost, tugu afričkih robova i nade odbjeglih europskih avanturista.'

Pravim imenom Malcolm John "Mac" Rebennack rođen je 20. studenog 1941. u New Orleansu. Prvi doticaj s glazbom omogućio mu je otac, koji ga upoznaje s opusom velikih jazz umjetnika poput Louisa Armstronga, te njegova mentora, Joea 'Kinga' Olivera. No Malcolm nije proveo djetinjstvo okružen samo glazbom s ploča; zvuci lokalnih religioznih napjeva i frenetičnih ritmova okultnih plesova iz neposrednog okruženja također su pridonijeli formiranju početnih ambicija mladog Rebennacka.

Prvi veliki val rock and roll pionira poput Little Richarda i Fatsa Domina (s kojim će nastupati kao petnaestogodišnjak), također će doprinijeti razvoju njegova stila.

No u tom pogledu nitko nije odigrao veću ulogu od legendarnog lokalnog blues pijanista Professora Longhaira. Upoznali su se kada je Rebennacku bio trinaest godina, a fascinirani učenik kasnije će priznati kako je ostao zapanjen svime što je bilo povezano s Longhairom – od vizualnog identiteta do sviračkog i pjevačkog pristupa. Macov glazbeni dar prvi je zamijetio Johnny Vincent, producent u diskografskoj kući Ace Records, koji mu je ponudio angažman u društvu nekih od ključnih izvođača spomenute etikete, poput Jamesa Bookera i Earla Kinga. Kada je 1968. snimio i objavio svoj prvi album, *Gris Gris*, Dr.

Kako su kulturni indie rock prvaci rekonstruirali country/soul klasik iz 1968?

DRAMA S DUBOKOG JUGA

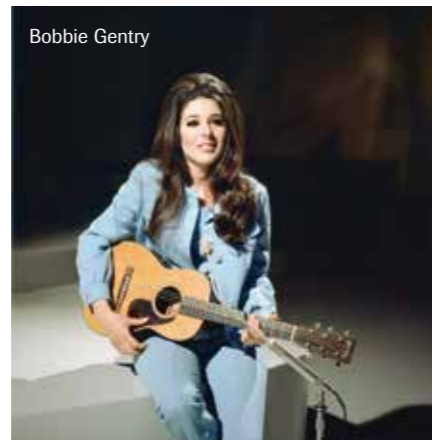
piše: **Denis Leskovar**

Kao što znaju svi upućeniji indie-frikovi starije generacije, karijera grupe Mercury Rev može se razdijeliti na dvije strogo odvojene stvaralačke faze, pri čemu je svaka obilježena specifičnim estetskim principima i autorskim afinitetima. Prva je teže prohodna i obilježena psihodeličnim pokusima. U drugoj (koja počinje od sredine 1990-ih) grupa se u rekonfiguriranoj postavi usavršila u glazbi koja, u nekom neobičnom stilskom obratu, podjednako duguje klasičnom art-rocku Davida Bowieja i ranih Floyd, klasičnom indie-rock svjetonazoru (Sonic Youth) te folk-rocku (odnosno američani) na tragu Neila Younga i grupe The Band s čijim su članovima ostvarili suradnju.

Upravo ta vrsta afiniteta dovela je do njihovog posljednjeg projekta Bobbie Gentry's The Delta Sweete Revisited. Riječ je o rekonstrukciji zanemarenog albumskog klasika The Delta Sweete kantautorice

Bobbie Gentry, izvorno objavljenog 1968. Za tu prigodu Mercury Rev su odabrali niz suvremenih ženskih vokala – od Norah Jones do Hope Sandoval i Rachel Goswell iz grupe Slowdive – te učinili temeljit remake onoga što je David Fricke opisao prvom country-rock operom.

Da kritičarski kliše "izgubljeno remek-

Bobbie Gentry

djelo" ne postoji, vjerojatno bi ga nehotice stvorila Bobbie Gentry, piše Zach Shonfeld u osvrtu u magazinu Paste. Pjevačka i kantautorska inovatorica iz Mississippija imala je, podsjeća on, tek 25 godina kad je njezin gothic-hit "Ode To Billie Joe" svrgnuo Beatlese s vrhova top ljestvica i dotad malo poznatu autoricu pretvorio u zvijezdu. I bilo joj je tek 36 kad se zauvijek povukla s glazbene scene. U tom razdoblju Gentry je potpisala sedam studijskih albuma. Onaj iz 1968, konceptualno dizajnirani The Delta Sweete, po izlasku je doživio ograničeni uspjeh, no vremenom je stekao status zaboravljenog remek djela. Iako nije iznudio niti jedan hit-singl, album je ponudio raskošno ozvučen, međusobno povezan niz vinjeta koje su funkcionirale poput dramatičnih refleksija na autoričino odrastanje u Mississippiju. U srcu onoga što označava engleska sintagma Deep south.

Pola stoljeća poslije izvornog izdanja, album The Delta Sweete predstavljen je novom naraštaju na mnogo maštovitiji način nego što to podrazumijeva uobi-

čajen obrazac diskografske industrije (koji se najčešće manifestira proširenim i remasteriranim i vizualno nadograđenim box setom). U sklopu novog tribute-projekta grupe Mercury Rev i njihovih gošći, Bobbie Gentry's The Delta Sweete Revisited njegove vrijednosti, šarm i vrline poprimile su nova estetska obilježja.

Vokalni doprinosi prepušteni su gostujućim ženskim glasovima, dok Mercury Rev – grupa koju od sredine devedesetih predvodi Jonathan Donahue – preuzima ulogu pratećeg i dakako, "mozga" cijele operacije. Mercury Rev, dakle, funkcioniraju kao kreativna, ali razmjerno suzdržana prateća postava. Podsjetimo, grupa je osnovana 1989. u Buffalu, u državi New York, prevalivši neobičan put od indie rock formacije na rubu eksperimenta do kolektiva koji se (nakon odlaska nekadašnjeg vođe Davida Bakera) počeo priklanjati manje radikalnim, konvencionalnijim formama na razmeđu art-rocka, komornog popa i roots stilizacija na tragu protagonista žanra kao što su The Band ili – Bobbie Gentry. Vrhunac karijere dosegli su 1998, ključnim izdanjem Deserter's Songs koje je postiglo značajan uspjeh, osobito u Britaniji i ostatku Evrope.

U kontekstu svojega vremena i odabranog idioma, Gentry je (kao i Mercury Rev u vlastitoj vremenskoj i žanrovskoj zadanosti) bila predodređena na kulturni status, odnosno na ograničen broj sljedbenika, slabiji komercijalni odjek ali i na podršku većeg dijela kritike. Ipak, kao što je sada vidljivo, njezin drugi album The Delta Sweete ostavio je najdublji trag ne samo na suvremenoj country-soul sceni nego i na modernoj indie pozornici. Zanimljivo je da je album u SAD-u reizdan i rekonfiguriran već 1971. (tri godine poslije izvornog izdanja) i to pod novim nazivom Tobacco Road. U Velikoj Britaniji album se 1972. pojavio – vizualno redizajniran – pod naslovom Way Down South, što je po svoj prilici dodatno zbnulo potencijalnu publiku.

Bobbie Gentry's The Delta Sweete Revisited prvi je album grupe Mercury Rev od 1993. koji nije izgrađen na specifičnim vokalnim stilizacijama Jonathana Donahuea, podsjeća Zach Shonfeld u ranije spomenutom ogledu. Njegov visoki, ekscentričan vokal zamijenjen je nizom pjevačica. To je, piše kritičar časopisa Paste, ispravna odluka s obzirom na sadržaj i naglašeno feminizirani karakter materijala. Hope Sandoval (iz tandema Mazzy Star) pokazala se u svojem najboljem sanjivom izdanju interpretirajući skladbu "Big Boss Man".

Na izvornom albumu, The Delta Sweete, Bobbie Gentry poslužila se stilskom paletom i produkcijskim postupcima koji su u

velikoj mjeri odraz onoga razdoblja; kombinirajući blue-eyed soul, neuglađene country motive i vlastitu ekspresivnost, Gentry je oslikala kontroverzni, nerijetko mračni, svakodnevnog ugođaj američkoga Juga. Dakako iz svoje emotivne perspektive.

S druge strane, na projektu Bobbie Gentry's The Delta Sweete Revisited Mercury Rev su učinili potpunu rekonstrukciju izvornika ponudivši ugođajnijiji, gotovo filmičan pogled na istu temu – uz zadržani respekt prema originalnom autorskom rukopisu. Bobbie Gentry's The Delta Sweete Revisited dočekan je na valu gotovo unisone podrške kritike. Jedan od kreativnih vrhunaca albuma, prema mišljenju većine, odnosi se na skladbu "Sermon"; njezin ton i karakter definirala je Margo Price – jedna od najprominentnijih i najcjenjenijih country kantautorica na suvremenoj sceni. Valja naglasiti i činjenicu da je 32-godišnja norveška kantautorica Susanne Sundfør u interpretaciju blues standarda "Tobacco Road" unijela posebnu dinamiku. Promatrajući u retrospektivi, Delta Sweete u vrijeme izlaska 1968. očito nije bio predodređen za uspjeh u dinamičnoj, promjenljivoj i uvijek varljivoj srednjoj struji. Razlog tome njegov je eklektični karakter, izražena autorska osobnost i atipično baratanje alatima različitih žanrova premda je fokus, dakako, uvijek u western-

Mercury Rev

Bobbie Gentry's The Delta Sweete Revisited (Bella Union, 2019.)

★★★★☆

estetici američkog 'dubokog Juga'. Vrijedi ponoviti, a o tome svjedoči i tribute grupe Mercury Rev, da se prava vrijednost albuma počela prepoznavati tek u novije vrijeme.

Potražnja za opusom Bobbie Gentry kulminirala je nedavno, objavljivanjem izdašnog box seta The Girl from Chickasaw County, koji objedinjuje svih sedam ostvarenja izašlih između 1967 i '71. godine. Glazbenice koje su joj (u kombinaciji s grupom Mercury Rev) odale počast na albumu Delta Sweete Revisited dale su svoje – vrlo slobodno – tumačenje nekih njezinih ključnih pjesama. S druge strane, brojne kantautorice koje ne sudjeluju na projektu, poput Kacey Musgraves ili Neko Case, u vlastitu su estetiku odavno utkale nasljeđe gorko-slatke, nerijetko zlokobne i sumorne americane koja je nezamisliva bez intrigantnih ali nažalost predugo zaboravljenih ostvarenja kao što je Delta Sweete. 📺

David Gray

Gold in a Brass Age
(IHT Records, 2019)

★★★★☆

Uz sadržaj Grayova bestseler White Ladder (1998) – ujedno i jednog od najvećih popkulturnih/komercijalnih fenomena u novijoj povijesti rocka – veže se i jedna

zanimljiva terminološka oznaka: folktronica. Taj pojam, koji obuhvaća toplu akustičnu instrumentaciju u kombinaciji s prividno hladnim 'mehaničkim' dance i hip hop ritmovima te drugim iskustvima suvremene elektroničke glazbe i studijskih postupaka, spominje se i danas, u povodu jedanaestog studijskog albuma. Naravno, vremena su se promijenila, pa Gold in a Brass Age (snimljen u produkciji Bena De Vriesa) neće zvučati poput njegovog dvadeset godina starog prethodnika – no poveznice se lako mogu prepoznati. Gray je uvijek bio introspektivan autor, no 2019. to je uočljivije no ikad. Uvodna "The Sapling" jedan je od boljih njegovih trenutaka uopće – elegantna, sjetna melodija ugrađena je u diskretnu, sporovozeću podlogu, bogato istkanu teksturu i prateće ženske vokale na rubu gospela – vokale koji su ovdje integralni dio cjelokupne strukture, a ne puki dekoracijski detalj. Naslovna tema, "Gold in a Brass Age", jedva

da je išta slabija, uz napomenu da je u njezinu slučaju elektronički element još istaknutiji. Općenito, ritam je – a ne melodija – očito bio početna točka kod skladanja: Gray je objasnio da je novi materijal pisao vodeći računa o prirodnoj ritmičnosti jezika, a mnogo manje o tome hoće li neki lingvistički sklop funkcionirati kao refren. Ukratko, pjesma se tijekom skladateljskog procesa razvija od zgodno oblikovanih fragmenata, a ne kao unaprijed napisana melodija. Takav, eksperimentalni pristup donosi, prema autorovim riječima, odklon od "narrativne" u smjeru apstraktne strukture što se podjednako odnosi na stihove i glazbu. Ako Gold in a Brass Age postigne bilo kakav uspjeh na hirovitom i nepredvidljivom tržištu, bit će to zahvaljujući temi "A Tight Ship" – najjednostavnijoj, najpitkijoj a možda i najpoletnijoj (ako se takav izraz može koristiti u Grayovu slučaju) skladbi na albumu. Pjesmu "Hall of Mirrors" također pokreće dinamični beat, ali ona pripada onim neuhvatljivim, melodijski manje fokusiranim primjerima. Grayova privlačnost krije se, na općenitoj razini, u neobičnom spoju melankoličnih, gotovo tjeskobnih opservacija i smisla za aranžmanske detalje, uključujući (vrijedi ponoviti) ritam, pa makar on bio diskretan, prigušen, tek površno naznačen ili posve apstraktan. On je bitan čak i u baladama kao što je "Mallory" – skladbi koja, poput većine drugih na albumu Gold in a Brass Age, sve svoje vrline otkriva tek ponovljenim preslušavanjima.

DENIS LESKOVAR

Joni 75: A Birthday Celebration

Various
(Decca, 2019)

★★★★☆

Majka svih kantautorica, jučerašnjih, današnjih i budućih? Nema sumnje. Referentni glazbeni portal allmusic.com proglasio je najvažnijim i najutjecajnijim ženskim izvo-

đačem s kraja dvadesetog stoljeća – ne bez razloga. Iako je od njezina debi albuma Song to a Seagull prošlo više od pedeset godina, Joni Mitchell pripada uskoj i povlaštenoj skupini glazbenika i glazbenica čije stvaralaštvo i u novom stoljeću zrači nesmanjenom vitalnošću, kompleksnošću, unutarnjom snagom i, dajmo, utjecajem.

U studenom 2018. proslavila je 75. rođendan, što je što je još jedan povod za podsjećanje na ključne domašaje njezine karijere – ili barem na pjesme koje su nekome značile više od ostalih. Norah Jones, Graham Nash, James Taylor, Glen Hansard, Chaka Khan, James Taylor, Kris Kristofferson, Diana Krall i Rufus Wainwright tek su dio koncertne postave koja se okupila na pozornici dvorane The Dorothy Chandler Pavilion u L.A.-u kako bi uživo, pred publikom još jednom ukazala na značaj ostavštine Joni Mitchell. Njezinu glazbu odlikuje nesumnjiv intelektualni naboj, golema ambicija, upornost i kreativni "živac" – a to su osobine koje će je tijekom godina i desetljeća pomicati naprijed, na sve sofisticiraniji i zahtjevniji stilski i žanrovski teren.

Naravno, koncert je snimljen što je rezultiralo filmom i live albumom. Odabrani gosti (uključujući Seala koji ovdje jedini pripada drugoj ligi) doista su se potrudili odati počast nadahnutim izvedbama. Uz izuzetak klavirske balade "Our House", koju je Graham Nash napisao za album Déjà Vu, nadahnut njihovom davnom romantičnom vezom, sve pjesme proizašle su iz Mitchellina autorskog pera. I sve su različite u svojim izvornim namjerama, te aranžmanskim i produkcijskim postupcima; napokon, one pripadaju različitim kreativnim etapama. Primjerice, "Amelia" i "Coyote" dolaze s mitskog albuma Hejira (1976) koji je upućivao na radikalniji autoričin zaokret prema jazzu. Prva skladba dopala je Dianu Krall, koja jednostavno, gotovo umornom pijanističkom izvedbom nije mogla dostići original. Glen Hansard unio je mnogo više energije u "Coyote"; njegovo "čitanje" izvornika zapravo je savršena ravnoteža između tehničke preciznosti i koncertne spontanosti. Norah Jones očekivano je decentna i pouzdana u naslovnoj temi još jednog prijelaznog

folk/jazz albuma, Court and Spark. S obzirom na podmaklu dob i narušeno zdravlje Kris Kristofferson herojski je, uz svesrdnu pomoć Brandi Carlile, iznio "A Case of You". Stari prijatelj James Taylor djeluje elegantno i jedva nešto manje emotivno u džeziranoj izvedbi klasičara "River", dok je Chaka Khan jednu od najpopularnijih pjesama u Mitchellinu katalogu, "Help Me" posve logično prevela na jezik razmjerno opuštenog funk-soula. Set listom dominiraju dragulji napisani tijekom zlatnog razdoblja sedamdesetih: "All I Want", uvodna tema s albumskog klasika Blue (1971) doživjela je kompleksnu reinterpretaciju u rukama muzikalnog Rufusa Wainwrighta i to je nesumnjivo jedan od vrhunaca albuma. Njegovo dno – u skladu s očekivanjima – Sealovo je tehnički korektno ali posve promašeno "ispjevavanje" standarda "Both Sides Now", no to nije bitno umanjilo vrijednost ovog koncertnog dokumenta.

I na samom kraju: pojačana postava Los Lobosa pojavljuje se dvaput. U finoj izvedbi teme "Nothing Can Be Done" sa strahovito potcijenjenog albuma Night Ride Home (1991), te u pjesmi "Dreamland" koju su vukovi iz istočnog L.A.-a pretvorili u nepotrebnu, razvučenu latino feštu. Uz malo mašte opus Joni Mitchell može biti bilo što, ali on svakako nije površni tulum.

DENIS LESKOVAR

Damien Jurado

In the Shape of a Storm
(Mama Bird Recording Co., 2019)

★★★★☆

Damien Jurado jedan je od najcjenjenijih modernih kantautora, a takav ugled nije stigao niotkuda. Karijeru je počeo sredinom devedesetih na populzivnoj sceni

Seattlea. Povezavši se s cijenjenom nezavisnom etiketom Sub Pop, reputaciju je najprije stekao izvođač low-fi folk koji je vremenom prerastao u konvencionalniji (jako ništa manje impresivan) iskaz – otprilike na tragu kantautorskog rocka, folk-rocka i country-rocka ranih sedamdesetih, ali s dodanim "viškom novomilenijske vrijednosti." Albumima kao što su Rehearsals for Departure, Ghost of David i Where Shall You Take Me Jurado je ponudio vlastitu interpretaciju urbanog folka i suvremene akustične glazbe, izvedene iz indie rock perspektive. Recenzirajući njegov prošlogodišnji album The Horizon Just Laughed kritičar portala Pitchfork Grayson Haver Currin opisuje ga kao "jednostavnog pjevača i sofisticiranog stilista", no spoj prividno različitih obilježja tek je jedan aspekt njegove

Vampire Weekend

Father of the Bride
(Columbia, 2019.)

★★★★☆

kada je u pitanju potraga za, kako se to kaže, inspiracijom – selidba Ezre Koeniga iz New Yorka na Zapadnu obalu, točnije u Los Angeles. I čak osamnaest novih pjesama koji taj geografski transfer registriraju na ovaj ili onaj način. U prvom redu na razini formi, jer se radi o istovremeno stilski najheterogenijem i najsintetičnijem albu-

mu u karijeri grupe kojoj kolažiranje različitih komadića pop povijesti ionako nikada nije bilo pretjerano strano. Dominantni utjecajni element u ovom je slučaju zvuk suvremenog countryja koji je, recimo, utjelovljen na posljednjem albumu Kacey Musgraves. Ostali sastojci? Pop, rhytm & blues, electro, čak i gospel, mjestimično. Iako Koenigovo pisanje nikada nije bilo jasnije, tematika nije ništa manje kompleksna od logičke aranžiranja – od, naravno, razrađivanja teorije ljubavnog odnosa do razgrađivanja teorije načina života viših klasa. Ambiciozno i hrabro, sve skupa, ali i funkcionalno. Pa iako je album naišao na relativno podijeljeni glazbeno kritičarski prijem, jedini zaključak koji se nameće je onaj da se Vampire Weekend kao grupa nastavljaju kotrljati prema naprijed.

MATKO BRUSAČ

estetike. Ono što kritičare fascinira u najvećoj se mjeri odnosi na činjenicu da je razina kvalitete njegovih radova nakon dva desetljeća karijere zapravo narasla. Ugođaj, bez obzira na temu, u pravilu odiše melankolijom i samotnom sjetom, što se još jednom potvrdilo – ovoga puta kroz deset solo akustičnih vinjeta snimljenih tijekom jednog popodneva, u samo dva sata. Povremene dodatne gitarističke ukrase potpisuje Josh Gordon, a sve ostalo Juradovo je djelo. Intimističke vinjete i romantične balade (nerijetko povezane metaforama o vremenu u meteorološkom smislu, o čemu svjedoči i naziv albuma) izvedene su savršeno tiho. U ispovjedničkom ili, ako vam se tako više sviđa, 'konver-

zacijskom' tonu. Da biste samo s gitarom i vokalom zadržali slušateljsku pažnju, bolje vam je da u džepu imate vraški dobro napisane pjesme, a Jurado ih ima pregršt: primjerice, "South" je jedna od boljih u njegovu katalogu, a istoj skupini pripada i uvodna "Lincoln". Obje (kao i većina ostalih, uključujući izvrsnu naslovnu temu) evociraju stanje tjeskobnog, izgubljenog, dezorijentiranog i katkad zaljubljenog pojedinca na velikom i otvorenom prostoru (wide open spaces?), pa nije čudno da autor kao polazne točke više spominje neka filmska ostvarenja (poput Wendersova Paris, Texas) nego kapitalne albume. Ukratko, Jurado stvara filmične, oskudno

aranžirane pjesme o stanju posustalog duha. Premda In the Shape of a Storm nije album za početnike nego za stare sljedbenike (i premda nisu sve pjesme kvalitetom na razini spomenutih), njegov spartanski šarm je neporeciv.

DENIS LESKOVAR

Lambchop

This (Is What I Wanted to Tell You)
(City Slang, 2019)

★★★★☆

Suptilno kombinirajući estetiku soula sedamdesetih s elementima country balada i ugodnom letargijom onoga što je u popkulturnoj terminologiji poznato pod nazivom "lounge", Lambchop su odavno osigurali – a glasovitim albumom Nixon zapečatili – reputaciju krajnje unikatne pojave. Kreativna okosnica njihove brojne i fluktuirajuće postavke (koja katkada sadrži više od deset članova i suradnika) i dalje je Kurt Wagner, pjevač i autor koji nastoji brisati granice koje jedan žanr odvajaju od drugog, često posve različitog i suprotstavljajućeg u odnosu na prethodni. Tako će elementi alt-countryja i estetika soula, jazza ili post-rocka u njihovu slučaju funkcionirati kao potpuno prirodna sinteza, a ne kao usiljena fuzija zamišljena zato da impresionira kritičarsku elitu.

Potkraj ožujka grupa se oglasila novim studijskim projektom This (Is What I Wanted to Tell You), ispunjen glazbom koja ih – možda više no ikada ranije, s izuzetkom albuma FLOTUS – udaljava od prvotnih žanrovskih ishodišta. Riječ je o albumu na rubu eksperimenta, o albumu s Auto-Tune filozofijom, o albumu s Wagnerovim ionako specifičnim vokalom provučenim kroz vokalni procesor TC-Helicon Voicelive 2. Rezultat tog vocoder-efekta u najmanju je ruku neobičan, a dodaje se tome i pojačana upotreba

elektroničkih postupaka, dobivamo tipično usporen komad glazbe na razmeđu organskog

Steve Gunn

The Unseen In Between
(Matador, 2019)

★★★★★

Crno bijela fotografija govori više od tisuću riječi: na ovitku svojeg novog, četvrtog albuma The Unseen In Between Steve Gunn pozira u klečećem položaju, u mirnom urbanom ambijentu, blago pognut prema koferu gitare i odjeven u traper jaknu. Sve, uključujući

naočale za sunce i frizuru, neodoljivo podsjeća na propulzivnu rock and folk sezonu 1966/67 negdje u Bostonu, njujorškom Greenwich Villageu ili Londonu, svejedno. Gunn, doduše, nije rođen u New Yorku nego u Pennsylvaniji, ali trenutno živi i radi u kreativno poticajnom Brooklynu. Svoj je svoj profil i umjetničku osobnost, uz ostalo, izgradio i kroz suradnju u pratećoj postavi nešto poznatijeg indie rock glazbenika Kurta Vilea. No riječ je o osobe-noj figuri koja se razvila u drugačije profiliranog autora te u fingerstyle gitarista čija se glazba naslanja na opus najboljih predstavnika te sviračke tehnike. Primjerice, na ono što je stvorio John Fahey.

i "programiranog" – glazbe jest bogata teksturom ali nije primjerena prosječnom, nena-viknutom uhu. O njihovim tekstovima ionako nije lako smisljeno govoriti, no teme poput "Everything for You" zapravo pripadaju klasičnim Wagnerovim intimno-socijalnim opservacijama:

There's no rules to this disorder

I cup my hands, I drink the water

The news was fake, the drugs were real

The dream was gone, not its appeal

Wagnerove tmurne, žalobne, polurazumljive kontemplacije vremenom su izgubile nekadašnji emotivni naboj i pretvorile se u svojevrsni manirizam. Nažalost, glazba je također ostala zaklinuta za dio melodijske ljupkosti koja je krasila izvrsne ploče kao što su What Another Man Spills, Nixon, Is A Woman ili tek za nijansu slabiji par albuma Aw Cmon / No You Cmon. U osam novih skladbi bend se više bavio zvukom nego pjesmama, mjestimično stvarajući uisti-

Na svojem novom, četvrtom albumu The Unseen In Between, Gunn je gitarističku tehniku svjesno potisnuo u drugi plan i posvetio se skladanju melodioznijih skladbi, podjednako pod utjecajem folka, americane i estetskih načela rocka šezdesetih. U tu svrhu autor je aranžmanski oplemenio devet novih izvedbi, nadograđivši temeljnu postavu gudačkim pasažima i povremenim potezima harmonike i klarineta. To, daka-ko, ne znači da je Gunnovo muziciranje zanemareno, manje čujno ili manje inovativno; njegova tehnika i dalje je fluidna i po svim parametrima besprijekorna, a u (razmjerno) asketski aranžiranoj temi "Morning Is Mended" još uvijek podsjeća na Faheya.

Unatoč tome, riječ je (barem formalno) o konvencionalnijem albumu, o toplo produciranoj zbirci pjesama koju je – bez obzira na ranije spomenute reference – teško bez ostatka strpati u neku od brojnih žanrovskih ladica. Gunn se i dalje drži podalje od srednje struje, no The Unseen In Between ugodan je album, gotovo mekan u strukturi i izvedbi, ali nikada pretjerano sentimentalno – čak niti onda kad se, na specifičan način, referira na smrt; beskrajno dirljiva "Stonehurst Cowboy", posvećena preminulom ocu, jedna je od najboljih pjesama u Gunnovu cjelokupnom katalogu.

The Unseen In Between njegov je bez sumnje najimpresivniji album i jedno od boljih ostvarenja u prvoj polovici ove godine – u bilo kojem žanru.

DENIS LESKOVAR

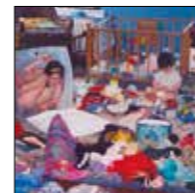
nu intrigantnu, iznimno ugodajnu glazbu i elegantno melankoličnu – jedan od argumenata je naslovna tema – ali cjelina bi, unatoč bljeskovima, mogla biti homogenija i autorski konzistentnija.

DENIS LESKOVAR

Sharon Van Etten

Remind Me Tomorrow
(Jagjaguwar, 2019.)

★★★★★

Sramežljivi tematski skok prema vedri- ni na svom petom studijskom albumu "Remind Me Tomorrow" napravila je Sharon Van Etten. Ako je toksična ljubavna veza koju je proživjela u dvadesetu

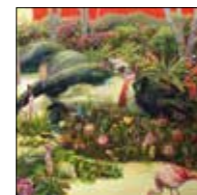
tima bila glavna tematska preokupacija u njezinom dosadašnjem kantautorskom radu, onda deset novih pjesama predstavljaju neobavezno seciranje ovog ili onog aspekta zdravijeg i sretnijeg životnog razdoblja koje traje već nekoliko godina. Uostalom, okvir je postavljen prvim stihovima prve pjesme na albumu ("I Told You Everything"): "Sitting at the bar, I told you everything/You said, Holy shit, you almost died". Ali to se nije dogodilo, a formalna strategija za obradu veseljih motiva je zanimljiva – više elektronike, više klavira, više synth stilema i manje gitare. Svi ostali karakteristični elementi njezine poetike – kontrolirani ritam, gotovo klasična strukturiranost pjesama i vokalna širina – prisutni su na novom albumu. Ali najbolje pjesme ostaju prozračni, pop dragulji poput "Seventeen" ili "Comeback Kid". Ukratko, sve skupa, uvjerljiva demonstracija novostečenog samopouzdanja.

MATKO BRUSAČ

Rival Sons

Feral Roots
(Atlantic/Dancing Bear, 2019)

★★★★☆

Uvodna "Do Your Worst" počinje tvrdom gitarističkom start-stop frazom koja evocira primarni arse-nal Zeppelina s njihovog monstrozno-og (i monstrozno dobrog, možda i najboljeg) albuma Physical Graffiti. No, to je tek početak: od samih ishodišta karije-

re koja se protegnula na desetak godina, Rival Sons samouvjereni žongliraju različitim hard-rock trikovima posuđenima iz arhive tog žilavog, neuništivog žanra, od Zeppelina, Black Sabbath i Deep Purplea do Black Crowesa, Soundgardena ili, primjerice (oprosti im, Bože) The Culta. Ne bi bilo fer zaključiti da je riječ o isključivom fotokopiranju prohujale, mitske prošlosti. Pjevač Jay Buchanan, gitarist Scott Holiday, bubnjar Michael Miley i basist Dave Beste izgradili su profil razmjerno autentičnih nastavljača tradicije uz napomenu da su – uz sve ograde i apstrahiranja – paralele s Plantom, Pageom i ekipom doista najutemeljenije. Poput Zeppelina, Rival Sons shvaćaju privlačnost kontrasta: tvrde-mekše, tamno-svijetlo, električno-akustično.

A to pak znači da nije sve u vrištećoj, metaliziranoj grmljavini kakva se čuje na pjesmama poput "Back In The Woods", "The End of Forever" ili "Too Bad". Na primjer, "Look Away", barem u uvodnome dijelu, očito citira obrasce s Led Zep III, dok je naslovna tema kompleksan i inteligentno skrojen komad post-psihoedelične meditacije. "All Directions" još je jedna solidna, aranžmanski nepredvidiva (polu)balada, dok finalna "Shooting Stars" poseže za iskustvima gospela, zajedno s vokalnim zborom pojačanim do maksimuma. Dakle, ništa "do pola" ili "tek tako". Potjerati stvar do maksimuma glavno je obilježje benda koji, bez obzira na mane i pretjerane manirizme, zaslužuje pohvalu za trud, predanost i najmanje tri-četiri vrlo nadahnute pjesme po albumu. I za detaljno poznavanje povijesti, naravno.

DENIS LESKOVAR

Glen Hansard

This Wild Willing
(Anti, 2019)

★★★★☆

Hansardova slava, prisjetimo se, počinje osnivanjem grupe The Frames, šarmantnim indie filmom *Once* i Oskarom nagrađenom pjesmom

"Falling Slowly". I dakako, suradnjom s češkom glazbenicom Marketom Irglovom.

Na solo izdanjima Hansard se dokazao kao vrhunski kantautor koji se inteligentno koristi nasljedem njegova heroja Vana Morrisona, ugrađujući elemente trubadurske rock estetike, irskog folka, old-school soula i country-rocka u vlastiti, posve individualan izraz.

Irglova se - uz ostale suradnike, mahom vrhunske instrumentaliste - pojavljuje i na novom, četvrtom studijskom albumu *This Wild Willing*. Poput Morrisona iz najboljih dana, Hansardova glazba dojmljiva je sinteza autorske preciznosti, melodičnosti i aranžmanske izdašnosti. On je, također, majstor dinamike i kontrasta - osobina koju moderni, lijeni indie-cvilež ne poznaje: tiho, glasno, rafinirano, sirovo, sve je jednako važno unutar cjelokupne strukture pjesme.

Dinamika na nekim Hansardovim pjesmama mogla bi se koristiti kao primjer u školi. Jedna od najboljih, "Don't Settle" položena je na jednostavnoj klavirskoj frazi, vodeći slušatelja na šestominutno putovanje od šapata i prigušene strasti do vriska i gotovo orkestralnog krešenda. Riječ je, zapravo, o svojevrsnom polueksperimentalnom albumu; uobičajenu kantautorsku poetiku Hansard je zamijenio ambi-

cioznim, dugačkim pjesmama s dodanim viškom utjecaja: elektroničke teksture osigurani su Deasy i Dunk Murphy, a povremene (blisko)istočne nijanse rezultat su spontane studijske suradnje s tri klasično obrazovana iranska glazbenika (braća Khoshraveh) koje je Hansard upoznao u Parizu za vrijeme snimanja ploče.

Ugodač je refleksivan, tempo spor (bliznava "Race to the Bottom" rijedak je izuzetak), a teme uobičajene: emotivno

iskupljenje, intimne preokupacije, ljubav, ljubomora. Besprijeckorno muziciranje, atipično prigušen vokal, nerijetko bliže šapatu nego vrisku, stvar čini zanimljivijom i "otpornom" na ponovljena preslušavanja. Od uvodne "I'll Be You, Be Me", folkom protkanih "Mary" i "Threading Water" do elegične, keltske meditacije "Leave a Light", Hansard je opet dokazao svjetsku klasu.

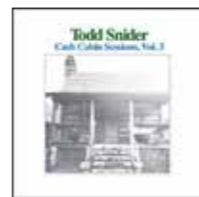
DENIS LESKOVAR

Todd Snider

Cash Cabin Sessions, Vol. 3
(Aimless Records, 2019.)

★★★★☆

Alt-country veteran Todd Snider na posljednjem se izdanju odlučio vratiti korijenima - preciznije, akustičnoj gitari i glasu kao jedinim dvama alatima koji su potrebni da se nešto pametno kaže o onome što vidite oko sebe. Više-manje sve napravio je sam, a kon-

tekstualna prtljaga je u tom smislu također zgodna, jer album je snimljen u studiju Cash Cabin. Tko je, uostalom, oslanjajući se na glas i gitaru suvremeni svijet, doduše uz dosu patosa koja Snideru nije urođena, komentirao bolje od Johnnyja Casha? Iako su uvjeti proizvodnje bili oskudni, to ne znači da je posao obavljen površno i iz dvanaest pjesama koje su završili na albumu stoji ozbiljna količina minucioznog rada, što se, naravno, najupečatljivije ogleda na razini stiha. Tematski je zahvat širok, izveden iz perspektive rastegnute od autopoetičke do sociološke, a motivi upakirani u forme brbljavog bluesa, balada i folk napjeva, dakle formi tradicije kojoj Snider ponosno pripada. Uratko, još jedno solidno izdanje inteligentnog, duhovitog autora i još jedna potvrda da se na rijetke tipove poput Snidera u vremenima koja su daleko od idealnih isplati računati.

MATKO BRUSAČ

The Coathangers

The Devil You Know
(Suicide Squeeze)

★★★★☆

Pop bi, između ostalog, trebao biti i zabavan, a The Coathangers (Atlanta, GA) na svojim albumima dobru zabavu proizvode već više od

deset godina. Riječ je o nominalno ženskoj punk grupi koja je u međuvremenu od kvarteta postala trio. Ali to nije razlog zašto pjesme na albumu "The Devil You Know" u određenoj mjeri zvuče pitomije u odnosu na to kako su zvučale pjesme s najranijih izdanja. Jednostavno, grupa je s vremenom postala tehnički pismenija i profesionalnija, na planu skladanja harmoničnija i na konceptualnom planu zrelija. Drugim riječima, u pitanju je odrastanje. Kao ilustracija svega nabrojanog može poslužiti uvodna "Bimbo", baš kao što ista skladba može poslužiti i kao ilustracija ostatka albuma. Ali repetitivnosti nema, i iako se proces odrastanja približava kraju, The Coathangers nisu izgubile entuzijazam kakav je grupu karakterizirao u onoj fazi u kojoj je ona bila samo izlika za izbjegavanje monotonosti slabo plaćenog posla na Jugu SAD-a. Uostalom, dovoljnu dozu svežine u svako izdanje grupe garantirano uvodi dinamika između vokala Stephanie Luke i Julije Kugel-Montoye, posrijedi je vokalna kombinacija čija učinkovitost u suvremenom punk polju teško ima premca.

MATKO BRUSAČ

Yola

Walk Through Fire
(Easy Eye Sound/Dancing Bear, 2019)

★★★★☆

Ako je neka glazba - uključujući njezinu strukturu, ugođaj, tempo - odraz mjesta na kojemu je nastala, onda bi se Bristol, britanska luka na jugozapadu

Engleske i prijestolnica trip hopa, vjerojatno mogao opisati kao sumoran, hladan, tjeskoban grad (istina je možda drugačija; ako je vjerovati Wikipediji, to je jedan od manje oblačnih britanskih gradova).

Iako je ondje rođena i odrasla, Yolanda Quartey, umjetničkim pseudonimom, logično, Yola, očito se u Bristolu uvijek osjećala kao u nekom stranom svijetu, dalekom od mjesta o kojemu je maštala. Istina, sudjelovala je u grupi Phantom Limb i pjevala back-vokale za ekipu iz Massive Attacka - na Glastonburyju 2008., primjerice - no njezini afiniteti očito su mnogo povezani s glazbenom tradicijom i kulturom američkoga Juga nego u neurotičnoj bristolskoj fuziji elektronike, hip hopa, duba i psihodelije.

U tom smislu, njezin samostalni prvi-jenac *Walk Through Fire* čini se kao prava, autentična početna točka karijere. Za snažan i neizbrisiv retro-okus pobri- nuo se Dan Auerbach (Black Keys) koji je dvanaest pjesama snimio u svojem nešvilskom studiju te ih pomogao ogrnuti u toplu

produkciju s ishodištima u omiljenom razdoblju popularne glazbe (prijelaz šezdesetih na sedamdesete), uzimajući u obzir primarne utjecaje: soul, country, nešto gospela i pop-rock.

No, amalgam spomenutih žanrova (mjestimično usporediv s onodobnim opusom Mavis Staples, te s monumentalnim albumom Dusty In Memphis njezine sunarodnjakinje Dusty Springfield), nije ključna vrlina sama po sebi. Već je uvodna "Faraway Look" jasan znak da je Yola (uz Auerbachovu koautorsku asistenciju) vodila računa i o kvaliteti sadržaja, a ne samo o stilu, odnosno o općenitom zvučnom konceptu.

Yolin snažan ali sugestivan, rafiniran i da, topao vokalni stil kao da je skrojen za raskošno aranžirane brojeve kao što je "Ride Out In The Country". Riječ je o raspjevanoj, melankoličnoj pjesmi o rastanku koja evocira The Band i koja, osim o "vožnji prirodom na mekom ljetnom povjetarcu", ne govori mnogo. No, na nepretencioznom, dopadljivom albumu poput ovoga i to je više nego dovoljno.

"It Ain't Easier" je još jedna balada u tradiciji country-rocka Zapadne obale koja zvuči kao da je 1969. za mikrofon Flying Burrito Brothers umjesto Grama Parsonsa stala vrsna crna gospel-soul pjevačica. U melting potu arhivskih stilova u nekim pjesmama katkada ispliva i pop senzibilitet ("Love is Light", "Still Gone"), ali čak je i to više vrlina nego mana. U najvećem dijelu *Walk Through Fire* impresivan je balans ambicije, sviračkog rafinmana, prirodne ležernosti i dobrog ukusa.

DENIS LESKOVAR

Uvijek sviramo kao da nam je to zadnji koncert u životu

piše: **Davor Hrvoj**

Slavni sopran i tenor saksofonist i skladatelj Branford Marsalis je prošle godine sudjelovao na Svjetskom kongresu saksofonista u Zagrebu. Nastupio je u nekoliko prigoda s ansamblima klasične glazbe te kao solist uz Jazz orkestar HRT-a.

Višestruki dobitnik Grammyja, Marsalis se još tijekom školovanja na Berklee School of Music u Bostonu, kao dvadesetogodišnjak pridružio ansamblu slavnog bubnjara Arta Blakeya s kojom je prvi put ostvario turneju po Europi i snimio album. Zahvaljujući toj suradnji postao je svjetski poznatim jazz glazbenikom. Poslije je svirao u jazz orkestrima Lionela Hamptona i Clarka Terryja. Svirao je i s drugim velikanima jazza poput Milesa Davisa, Sonnyja Rollinsa, Dizzyja Gillespiea, Herbiea Hancocka... Suradivao je s glazbenicima raznih stilova, od blues pjevača Joea Louisa Walkera i brass ansambla Dirty Dozen Brass Band, preko pop pjevača i basista Stinga i sastava Grateful Dead, do freeovca Davida S. Warea.

Nakon sviranja u kvintetu brata Wyntona, započeo je samostalnu karijeru. Skladao je i izvodio glazbu za filmove - jedan od najpoznatijih je "Mo' Better Blues" Spikea Leeja - a u nekima se pojavljivao i kao glumac. Kao solist suradivao je i s klasičnim orkestrima poput English Chamber Orchestra i Philharmonia Brasileira, kao i detroitskim, čikaškim i dizeldorfskim simfonijskim orkestrima, snimao je albume klasične glazbe koja je imala snažan utjecaj na njegov glazbeni razvoj, a na njegovu su repertoaru djela Coplanda, Debussyja, Glazunova, Iberta, Mahlera, Mihauda, Villa Lobosa i drugih poznatih skladatelja.

Porenimp
esperum cor
asped quodipsa
saperferi am,
cum rem quis
quatum et
parum im

Utemeljitelj je sastava Buckshot LeFonque koji je spajao rock, hip-hop, jazz, reggae i elemente afričke glazbe te rap pjevanje, a uključuje i suradnju DJ-a. Kao vođa skupina snimio je brojne albume za Columbia Records za koju je radio i kao producent, a 2002. utemeljio je izdavačku tvrtku Marsalis Music. Za nju objavljuje vlastitu, te glazbu drugih poznatih, ali i nedovoljno afirmiranih jazzista čiji je talent prepoznao, kao i legendarnih glazbenika za koje smatra da zaslužuju veće poštovanje. Objavio je dvadesetak vlastitih albuma, a za CD "Contemporary Jazz" iz 2000. dobio je nagradu Grammy u kategoriji najboljeg instrumentalnog jazz albuma.

Glazbenik je suvremena jazza koji poštuje tradiciju. Učio je slušajući glazbu Sidneya Becheta, Johnnija Hodgessa, Charlieja Parkera, Dextera Gordona. Poštovanje prema značajnim

Objavio je dvadesetak vlastitih albuma, a za CD "Contemporary Jazz" iz 2000. dobio je nagradu Grammy u kategoriji najboljeg instrumentalnog jazz albuma

jazzistima pokazuje i izvedbama njihovih skladbi, a nekima je svirao posvete. Jedan je album posvetio Stanu Getzu, a na album "Footsteps Of Our Fathers", koji je među ostalima posvetio Johnu Lewisu i Miltu Jacksonu, uvrstio je izvedbe skladbi Ornettea Coleman, Sonnyja Rollinsa, Johna Coltranea i Johna Lewisa.

Aktivan je i na polju edukacije prenoseći znanje studentima na glazbenim radionicama, te na sveučilištima Michigan State, San Francisco State, Stanford i North Carolina Central. Kroz vlastiti interaktivni program pod nazivom Marsalis Jams provodi novi pristup koji se temelji na nastupima i jam sessionima u suradnji s vodećim jazz glazbenicima.

Glazba bi trebala biti dijalog

Zašto ste odlučili doći na ovaj kongres u Zagreb?

Idem na sve kongrese kad mi to vrijeme dozvoljava. Na njima možemo čuti puno uglednih saksofonista koje inače nemamo priliku slušati, a koji mi uvijek pomažu s detaljima u vezi tehnike sviranja, položajima prstiju i usta. Postanete li prijatelji s tim sjajnim sviračima ne morate uzimati lekcije od njih, oni vam sami daju pouke, jer stvarno su divni ljudi. U tom području dobro je biti okružen sa stvarno ozbiljnim glazbenicima, između ostalog i saksofonistima.

Na ovom kongresu svirali ste s nekoliko sastava, uglavnom klasičnu glazbu. Zašto volite svirati i klasiku, jer ipak, prvenstveno ste jazz glazbenik?

Nije mi važno za što me ljudi smatraju. Ja sam glazbenik. Kad sam imao petnaest ili šesnaest godina uopće nisam volio jazz. Nisam ga ni svirao, a kad sam navršio dvadeset godina počeo sam slušati jazz i pomislio: "Oh čovječe, to je stvarno dobro, to je... da, mislim da bih se time trebao baviti." Upustio sam se u tridesetogodišnju misiju proučavanja stvaralaštva velikih glazbenika i učenja sviranja jazza.

U klasičnoj glazbi morate se držati nota, ali u jazzu možete izmijeniti predložak, možete ga učiniti svojim.

Svaku skladbu mogu učiniti svojom svirajući note koje je skladatelj napisao, bilo da je to Prokofjev ili George Gershwin ili Fats Waller. Ne trebam mijenjati te skladbe kako bi ih učinio vlastitima. Već znam dovoljno skladbi jer sam puno slušao glazbu i imam dovoljno širok vokabular da svaku skladbu mogu odsvirati točno kao što je napisana, a i dalje ću zvučati poput sebe. Dakle, nemam tu slabost koju sam imao prije, da moram mijenjati skladbe drugih autora kako bi ih prilagodio vlastitom sustavu. Sad ih mogu uklopiti u njihov sustav.

Imamo rješenje za taj problem - imamo improvizaciju.

Većina toga što je navodno improvizirana glazba, zapravo nije improvizirana. Slušate li uokolo, čut ćete glazbenike koji prakticiraju sviranje istih skala i istih obrazaca koje će svirati te večeri. To nije improvizacija.

(Fotke: Branford Marsalis; snimio Davor Hrvoj)

RAZGOVOR / BRANFORD MARSALIS

Jezik?

Tko to radi zbog jezika?! Idete li kući praktirati riječi? Idete li kući i kažete: "Ooo, ako me netko pita pitanje odgovorit ću to i to." Ne, razgovor je zapravo improvizacija. Prije nego smo započeli razgovor nisam znao koja će biti tvoja pitanja. Postaviš mi pitanje, a ja ti dajem odgovor, a on se temelji na onome što znam. Da sam otišao kući i uvježbavao sve svoje odgovore, to bi možda mogao biti dobar intervju za nekog političara, ali to nije dijalog. Glazba bi trebala biti dijalog.

Što je autentično?

Je li to što ste rođeni u New Orleansu utjecalo na takav stav prema glazbi?

To je utjecalo na to kako čujem glazbu, jer živjeli smo u gradu s divnom glazbom, sjajnim ritmom, puno glazbenika koji imaju prirodnu sposobnost za sviranje te glazbe. Svirao sam klarinet u orkestru i zato sam morao naučiti čitati note. Bilo je izvrsno živjeti tamo gdje najbolji glazbenici u gradu nisu znali čitati note i to vas je poticalo da naučite kako svirati po sluhu. To je bilo jako važno za razumijevanje toga što je to swing, kako što treba odsvirati i sve vezano uz glazbu. To smo učili tijekom šetnje ulicom i slušanja svirki diljem grada, slušanja pjevanja ljudi, gledanja kako plešu. To je nevjerojatan grad. Imao sam sreću. Naime, sjajno je što je moj otac svirao i što moja braća sviraju, ali da smo kojim slučajem odrasli u Vermontu ne bismo bili glazbenici. Ne! Odrastali smo u gradu s bogate i raznolike kulture, a način na koji sviramo bliži je načinu na koji sviraju stariji glazbenici, na koji su svirali oni koji više nisu među živima. Ne sviramo kao novi glazbenici. Odrastanje u New Orleansu, uistinu mi je pomoglo da čujem razliku između onoga što je autentično i što nije, a to je bilo jako dobro.

Kakvo je vaše iskustvo sviranja s big bandovima i zašto je za svakog jazz glazbenika važno da u jednom razdoblju sjede u sekciji saksofonista u nekom big bandu?

To ovisi o vrsti glazbe koju sviraju. Iznimno je važno da glazbenici sviraju swing glazbu s puno saksofona. No, to zapravo uopće nije važno ako glazba nije sjajna i prisiljava vas da budete bolji nego što zapravo jeste. To sam dobio baveći se klasičnom glazbom, jer jazz glazbenici s time teško izlaze na kraj. Možemo

ne možete promijeniti ključ, ne možete tihe note svirati glasno, ne možete glasne note svirati tiho. To je bilo sjajno i prisililo me da postanem bolji saksofonist i bolji glazbenik. Mislim

Bilo je izvrsno živjeti tamo (u New Orleansu) gdje najbolji glazbenici u gradu nisu znali čitati note i to vas je poticalo da naučite kako svirati po sluhu.

naučiti jedan stil sviranja i ponavljati ga iznova. U klasičnoj glazbi ne možete promijeniti note,

da je isto s big bandovima. Ako vas to iskustvo prisiljava da postanete bolji glazbenik, onda to

vrijedi, ali ako je to samo petoro ljudi koji sjede u stolicama i sviraju glasno cijelo vrijeme, od toga nema koristi.

Kako je kad svirate s Jazz at Lincoln Center Orchestra?

Obožavam svirati s Jazz at Lincoln Center Orchestra. Tada svakako moram promijeniti način na koji sviram. Moram svirati zajedno sa sekcijom. Moram naučiti kako svirati tako. Naučio sam omekšati svoj zvuk kako bi uklopio, jer alt saksofonist je vođa sekcije, a ne ja. To je nešto što sam naučio raditi tijekom godina, samo od slušanja glazbe i slušanja glaz-

benika, čineći greške i dozvoljavajući im da me ispravljaju. Tako sam naučio kako to učiniti ispravno. Najveća je snaga Jazz at Lincoln Center Orchestra da glazba koju izvode uvijek ima melodiju i uvijek swinga. Zbog toga se dobro osjećam. To me usređuje. U tom orkestru nemate glazbenika koji pokušava nešto dokazati saksofonistima u publici. Smiješno je što publiku stvarno nije briga. Mnogi ljudi sviraju sve te saksofone, trube ili glasovire, a za samu skladbu to možda nije potrebno. To je kao da pokušavaju misliti na sebe kao da su John Coltrane, da moraju svirati sve što je on svirao.

Slušati ploče

Što to znači za održavanje tradicije big band glazbe i tradicije jazz?

Trebate izvrsne svirače da to učine. Ne izvrsne instrumentaliste nego izvrsne jazz glazbenike. Mislim da većina ljudi ne radi razliku među onima koji su izvrsni u sviranju svog instrumenta i onima koji su izvrsni u sviranju glazbe. Naime, postoji velika razlika i trebamo više sjajnih svirača koji stvarno mogu svirati jazz, koji će zvučati poput jazz glazbenika, ne zvučati kao veliki trubači ili veliki basisti nego jazz glazbenici. Zato što imamo toliko glazbenika koji to ne rade dobro, definicija jazz nastavlja se mijenjati i kretati. Ljudi kažu da je jazz inkluzivan. Ja kažem da je također ekskluzivan. Ne dopušta sve, a većina ljudi voli glazbu s popularnim ritmom, a svaku instrumentalnu pjesmu s popularnim ritmom sad nazivaju jazzom. Neću - nemam dlaka na glavi, ali da ih imam ne bih ih čupao. Zaista me nije briga, ali ako me pitaju reći ću da to nije jazz, da je dobro, ali da nije jazz. Na to kažu: "Zašto to nije jazz?" Odgovor je jednostavan - imate li pedeset jazz ploča koje slušate pet godina, znat ćete što je jazz. Ne pet pjesama na vašem popisu pjesama koje slušate dva tjedna. To je drugačiji način razmišljanja o glazbi i svemu drugom. Zato mislim da ljudi koji su predani očuvanju tradicije moraju naučiti tradiciju da bi ju znali sačuvati, a većina onih koji sviraju u današnje vrijeme nisu sposobni učiti tradiciju. Oni ne žele naučiti tradiciju, a to je njihovo pravo.

Koji su, prema vašem mišljenju, ti dobri glazbenici čije bi ploče svaki mladi jazzist morao slušati?

Mnogi koji su dobri glazbenici nisu etablirana imena, a neki koji su važna imena zapravo nisu dobri glazbenici. To je stvarnost. Ono što je popularno nije uvijek dobro. Ponekad jest, ali najčešće su samo popularni, a zato nestaju tako brzo.

Imena!

Primjerice, Dexter Gordon je bio pod snažnim utjecajem Lestera Younga i zato sam odlučio slušati Lestera Younga. Slušao sam osobu koju je Dexter slušao. To ne znači da ne poštu-

jem Dextera.

Evo ga, krenuli smo s imenima!

Oh, misliš na stare glazbenike koji više nisu među živima? O to su tisuće imena, znaš: Sidney Bechet, Louis Armstrong, Sid Catlett, Lester Young, Warne Marsh, Wayne Shorter, Steve Lacy, John Coltrane naravno, Sonny Rollins, Herbie Hancock, Charles Mingus, Cootie Williams, veliki Johnny Hodges, Jimmy Blanton, znaš, Oscar Pettiford... Ako nastavim nabrajati mnoge ću zaboraviti. Toliko je velikih glazbenika. Najviše sam naučio slušajući sve te ploče. Doslovno su me poučile kako svirati jazz, kako svirati sa snažnim ritmom, kako svirati solo temeljen na melodiji, a ne na strukturi akorda. Louis Armstrong me podučio kako svirati solo koji prolazi kroz skladbu umjesto da ju ocrtava. Često možete čuti da glazbenici kažu: "Pa, naš posao je da ocrtamo promjene." - "Ne, vaš je posao svirati skladbu, a ne ocrtati promjene.

Dobar glas daleko se čuje

Kako biste objasnili djelovanje s vašim kvartetom? Naime kad god vas slušam vatreno je i uzbudljivo. Koje su to sitnice što čine razliku?

Uvijek sviramo kao da nam je to zadnji koncert u životu. Izvodimo tu glazbu baziranu na swingu, sviramo s intenzitetom. Puno glazbe nazivam vertikalnom glazbom, jer kad slušate divnu glazbu osjećate da ide naprijed, uvijek se osjećate kao da ide dalje. Mnogo toga što danas slušam stoji u istom položaju, a sola se vrte oko toga, jer to su ostinato skladbe s improvizacijama u neuobičajenom

Imate li pedeset jazz ploča koje slušate pet godina, znat ćete što je jazz. Ne pet pjesama na vašem popisu pjesama koje slušate dva tjedna.

metru. Tako mnogi sviraju, i soliraju na to, ali sola se nikad ne kreću naprijed, ona ostaju na mjestu i lebde u zraku. Slušajući odlične ploče naučili smo kako svirati pokretljivo, kako gurati naprijed. Mi surađujemo. Naučili smo kako djelovati tako. Uvijek slušamo jedan drugoga, kao, neposredno prije nego što je Dexter umro - ako ste slušali Dextera Gordona na koncertu - on je svirao vrlo duga sola, a kad je bio gotov George Cables je svirao, a on je otišao za bar, posvetio se ispijanju pića i razgovoru s ljudima u publici. Nije se vratio na binu dok nije završio bubnjarski solo. Mi slušamo jedni druge. Kad Joey svira, slušam ga, gledam ga, kad Revis svira ja slušam, gledam ga. Šalimo se, pričamo viceve, razmjenjujemo informacije. Uvijek se nešto događa kad sviramo.

Komunikacija.

Komunikacija u stvarnom vremenu.

Ad hock. Spontano.

Sve može biti spontano, ali da. No, još uvijek morate imati nešto što ste pripremili. Sad, dok razgovaramo, ne izmišljam nove riječi, ali kako koristim riječi i nizove to je jedinstveno za mene.

Kako intuicija pospješuje uzbudljive izvedbe?

Intuicija je razvijena vještina. Morate imati kognitivno razumijevanje zvuka, a zatim se intuicija razvija kroz spoznaju. Mnogi glazbenici koji sam slušao ne čuju glazbu vrlo dobro, ali znaju nevjerojatnu količinu glazbe i kada govo-

re o glazbi govore o strukturi. Oni vam mogu reći sve o strukturi, ali poznavanje struktura se ne prevodi u zvuk. Primjerice, skladba bi trebala biti sretna, skladba bi trebala biti tužna, skladba bi trebala biti melankolična, skladba može biti ljutita, skladba bi trebala biti smiješna. Trebate promijeniti zvuk vašeg glazbala da biste prikazali te emocije. Ne postoji način na koji podaci mogu biti duhoviti. Podaci su samo podaci.

Treba li to biti osobno?

To se stvara nesvjesno, ali svačija je glazba osobna. Svi zvuče poput njih samih. Svi kažu da je neka osoba našla svoj glas. Naravno, svatko ima svoj glas, ali imate dobar glas ili loš glas. Kad sam imao šesnaest godina imao sam vrlo loš glas, a sad imam pedeset i osam godina i imam dobar glas. Za to je potrebno vrijeme. 📍

Branford Marsalis Quartet

The Secret Between the Shadow and the Soul

Marsalis Music / OKeh / Sony Music

★★★★☆

Svoj novi album tenor i sopran saksofonist Branford Marsalis snimio je sa stalnim, dugogodišnjim suradnicima, poznatim glazbenicima velike sviračke vještine i muzikalnosti: pijanistom Joeyom Calderazzom koji je u kvartetu od 1997., kontrabasistom Ericom Revisom, koji se pridružio 1998. i bubnjarem Justinom Faulknerom koji je kompletirao postavu 2009. Taj princip, da tijekom niza godina zadrži iste članove, iznimno je važan za razvijanje njegove glazbe s kvartetom. Naime, individualne sposobnosti su neupitne i nije imperativ da budu u prvom planu. Marsalis već više od trideset godina svoje stvaralaštvo promišlja kroz tu formaciju - saksofon i ritam sekcija - a fascinirano je kako ostvaruju potpuno razumijevanje i gotovo telepatsku komunikaciju, svirajući kao jedan, donoseći odluke na licu mjesta, a pri tom neizmjenno uživajući u solima, dijalogima i kolektivnim improvizacijama. Izvedbe za album snimili su usred australske turneje, krajem svibnja 2018. u studijskim uvjetima Alexander Theatrea na sveučilištu Monash u gradu Claytonu koji je zapravo predgrađe Melbournea. Marsalis je za snimanje CD-a odabrao tek jednu vlastitu skladbu, "Life Filtering From the Water Flowers", dvije Revisove i jednu Calderazzovu te skladbe dvojice uglednih pijanista: "Snake Hip Waltz" Andrewa

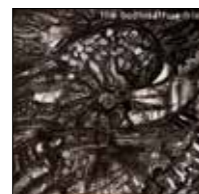
Hilla i "The Windup" Keitha Jarretta. Već u prvoj su zabrijali i poletjeli u nebo. Naime, Revisova "Dance of the Evil Toys" počinje "bezazleno", lijepom, melodičnom temom uz bubnjeve koji drže tenziju, a niti početak Marsalisovog sola ne daje nagovještaj bure koja se obruši u nastavku. Takav pristup - razigranost, dinamika, intenzitet, energija kao na koncertu, izmjena liričnosti i furioznih izvedbi, spoj mainstream i free jazz - odlike su i ostalih izvedbi na ovom sjajnom albumu. Branford Marsalis koristi svaku priliku da ukaže na važnost glazbenika koji su stvarali povijest jazz-a i na njega ostavili snažan utisak te pomogli u formiranju njegovog glazbenog karaktera. Ovim albumom zahvalio se utjecajnim glazbenicima koji su preminuli u zadnje dvije godine: ruskom saksofonistu Matveju Shirlingu, poznatom iz područja klasične glazbe, te jazzistima: trubaču i udaraljkašu Jerryju Gonzalesu, saksofonistu, flautistu i klarinetistu Sonnyju Fortuneu, bariton saksofonistu Hamiettu Bluiettu, trubaču Royu Hargroveu i pijanistici Gerri Allen.

DAVOR HRVOJ

The Bodhisattwa Trio

The Grey Album
(Intek Music, 2019)

★★★★☆

Treći album indijskog sastava The Bodhisattwa Trio poseban je i zanimljiv po više kriterija. Kao mali uvod možemo reći da je trio zapravo rezultat glazbenih promišljanja skladatelja i gitariste Bodhisattwe Ghosha koji svoje nadah-

nuće crpi podjednako iz raznih glazbenih pravaca i tradicija kao i iz vlastitih stavova i promišljanja o temama koje ga zanimaju, ali i nizu reminiscencija i bljeskova na događaje iz osobnog života. Glazbu koju možemo čuti na albumu teško je svrstati u čvrstu kategoriju, već ju je bolje konzimirati kao amalgam jazz-a, rocka, indijske tradicijske glazbe, drum 'n' bass-a i trip-hop elemenata, te raznih zvukova i detalja koji se uklapaju u široki teren na kojem sastav ima prostora za kombiniranje i prelagivanje svih utjecaja i elemenata. Album je snimljen kao live nastup u Blooperhouse Studiju u Kalkuti s bez kasnijih intervencija, a u istom gradu odrađen i je i miks za koji je zaslužan studio Outboard. Za finalni mastering bio je zadužen Marin Hrašćanec (Intek Music) u svom studiju u Koprivnici. Naravno da je pomalo neobično da sastav iz Indije uopće razmišlja o takvom potезu, no Ghosh čije su glazbene ideje pomalo bezgranične slično razmišlja i geografski kad je u pitanju promocija i širenja na ovaj dio tržišta. Preko svojih poznanstava došao je u kontakt s glazbenikom organizatorom i promotorom Sonirom Srdočem koji ih je uputio prema Koprivnici i suradnja je započela. Drugi zanimljiv aspekt sastava je njihova instrumentalna konfiguracija u kojoj nema klasičnog basiste. Nakon odlaska starog basiste Bijita Bhattacharya odlučili su se na zaokret i početkom prošle godine u sastav ulazi klavijaturista koji u zvuk unosi synt-bass i potpuno mijenja osnovni zvuk starog trija. Pripremajući se za ovu recenziju poslušao sam i ponešto od starijih snimaka i uvjerio se u potpuno novu prirodu zvuka kojem specifično muziciranje na klavijaturama daje osnovnu prepoznatljivost i notu posebnosti. Treća stvar koja je možda vrijedna spominjanja je sama konceptualnost albuma koju doista nisam očekivao od ovako strukturiranog sastava, ali koja materijal uokviruje i još malo podiže i bistri čitljivost ideja koje glazba ima poslati slušaču. Podjela albuma na Intro, dva glazbena bloka (Part I i II) te finale tako pomalo vuče i prema progresivnom rocku koji također spada u destilat svih pravaca u utjecaja koji su formirali album koji zvuči snažno, nadahnuto i drži pažnju kroz kompletan materijal. Potpuno je nevažno sviđa li se glazba koju izvodi The Bodhisattwa Trio konzumentu ili ne, no njezina energija i gomila zanimljivih zvukova i iznenađenja jednostavno privlači pažnju i djeluje iskreno, nadahnuto i odmaknuto od većine današnje glazbe čak i onima čije su preferencije daleko od mainstream tokova. Zbog toga je i vrlo teško opisati i sagledati njezinu pravu fizionomiju i i sažeti sve što se može čuti na albumu u nekoliko rečenica.

ca. No, za svakog tko želi poslušati nesvakidašnji spoj teško spojivih glazbenih elemenata i uživati u nečem malo drugačijem The grey album je prepun potencijala da bude ugodno iznenađenje. Uz vođu sastava odličnom svirkom će svakako oduševiti i bubnjar Premjit Dutta, te klavijaturista Arunava Chatterjee. Sposobnost improvizacije, ritmičke uvjerljivosti, kreacije bogate harmonijske strukture i duboke involviranosti u svirku donijele su glazbi visceralnu snagu, autentičnost i posebnost. Uvijek je ugodno poslušati glazbu koja je u isto vrijeme angažirana, opuštajuća, tradicionalna i moderna, te glazbenike koji su sposobni od kompleksnog materijala napraviti zaokruženo i zanimljivo djelo. U tom smislu The grey album je pun pogodak za sastav, ali i izdavača.

GORDAN GAŽI

Bill Frisell / Thomas Morgan

Epistrophy
(ECM, 2019)

★★★★☆

Smješten na njujorškoj Sedmoj aveniji, Village Vanguard nije običan jazz klub; riječ je o ikoničnoj kulturnoj točki Velike jabuke, o 83 godinestarom mjestu čiji se interijer, srećom, nije mijenjao desetljećima, od razdoblja u kojemu su (na njegovoj bini) nastajale ključne jazz snimke dvadeset-

tog stoljeća.

John Coltrane, Dexter Gordon, Sonny Rollins i Bill Evans samo su neka velika imena koja su nastupala u tom nevelikom ali mitskom prostoru - nesumnjivo najprestižnijem žanrovskom okupljanju u kontekstu žanra koji neki, pomalo nezgrapno, opisuju sintagmom "američka klasična glazba". Gitarist Bill Frisell i kontrabasist Thomas Morgan prvi su se puta u formi dua predstavili na koncertnom dokumentu Small Town, objavljenom 2017 za renomiranu njemačku kuću ECM. Snimke su zabilježene u Vanguardu godinu prije, 2016., reflektirajući zanimljivo složenu set-listu na kojoj su se, osim jazz standarda i originalnih sklad-

bi, našle i reinterpretacije nekih pop i folk skladbi i, uz ostalo, proslavljene James-Bond teme "Goldfinger".

Novi album Frisella i Morgana, Epistrophy, lišen je autorskih kompozicija ali također sadrži jednu skladbu Johna Barryja iz serijala o Jamesu Bondu, You Only Live Twice, koja je, poput ostatka materijala, snimljena u sklopu iste koncertne serije 2016. Nepotrebno je naglašavati, izvedba je briljantna u svojoj poslijeponoćnoj eleganciji. Iako je Epistrophy svojevrsan logičan produžetak njihove elegantne i intuitivne kreativne konverzacije na albumu Small Town, njegov se sadržaj može i mora slušati zasebno.

Ugođaj je intiman, a njihovo je muziciranje odmjereno, tehnički besprijekorno, intuitivno ali otvoreno improvizacijskim postupcima. Te se osobine lako mogu uočiti već u uvodnoj "All In Fun", arhivskom standardu tandem Jerome Kern / Oscar Hammerstein napisanom za brodvejski mjuzikl Very Warm for May iz 1939.

Odabir skladbi pokazuje krajnju eklektičnost, otkrivajući, uz ostalo, Frisellovu sklonost pop glazbi (super-melodiozna "Save the Last Dance for Me" Driftersa) te osebnom tumačenju americane (tradicionalna "Red River Valley" i "Wildwood Flower" iz kataloga grupe Carter Family). Standard "In the Wee Small Hours of the Morning" posuđen je, naravno, iz Sinatrinog repertoara, no album, da sve bude usklađeno jazz principima, sadrži dvostruku posvetu Monku, jednome od ključnih utjecaja Billa Frisella: izbor je pao na žustro "pročitano" naslovnu temu i ruminativnu baladu "Pannonica"; svaka od njih na svoj način pokazuje po jednu stranu iste interpretativne kemije. Ambiciozno, ali s mjerom i ukusom.

DENIS LESKOVAR

Joe Lovano

Trio Tapestry
ECM / Dancing Bear
★★★★☆

Dobitnik brojnih nagrada i priznanja, između kojih i počasnog doktora na Berklee College of Music, Grammyjem

nagrađeni saksofonist, klarinetist, flautist i bubnar Joseph Salvatore Lovano bio je proglašavan najboljim jazz saksofonistom i glazbenikom, a njegovi albumi najboljim jazz izdanjima. Pri tom za njega nikad nije postajala opcija svirati samo u jednom podžanru jazz. Na svojem novom albumu predstavio se u novom svjetlu, kao glazbenik koji se sjajno snalazi i u komornom, minimalističkom, free jazz izdanju. Nakon što je dvadesetak albuma kao vođa sastava objavio za glasovitu diskografsku kuću Blue Note za koju je počeo snimati u prvoj polovici devedesetih, ovo mu je prvi za ECM. Zapravo, logičan potez jer spomenuti pristup idealno se uklapa u koncepciju ovog izdavača, već godinama vodećeg na području jazz-a i ne samo jazz-a. Iako su dugogodišnji prijatelji, bubnar Carmen Castaldi mu se do sad pridružio samo na snimanju albuma "Viva Caruso" iz 2002.

Niti njemu koncept slobodne improvizacije nije nešto u što se često upuštao, ali odlično se snašao i bio je sjajan partner

(Fotke: Joe Lovano; snimio Davor Hrvoj)

u glazbenoj komunikaciji. Ovaj je pristup stilski najbliži pijanistici Marilyn Crispell koja je za ECM već snimila šest albuma. Kao da je glazba na CD-u osmišljena upravo po njezinoj mjeri. To je okružje u kojem se najbolje snalazi i u kojem je opuštena. S tim triom Lovano je ostvario uvjerljive izvedbe vlastitih skladbi, ako uopće možemo govoriti o skladbama. Možda su to ipak tek predloži na kojima zasnivaju kolektivne improvizacije, a nazivi se osmišljavaju, razumljivo, kad već postoji snimka izvedbe. Ipak, nije to Lovanu posve novo područje.

Izvodio je, primjerice, glazbu iz zadnjeg lrazdoblja karijere Johna Coltranea, upravo je on bio odabran da u klubu Birdland tjeđan dana u raznim situacijama svira posvetu velikanu, a u tim prigodama svirao je s raznim glazbenicima, među ostalima s glasovitim free jazz kontrabasistom Henryjem Grimesom. "Jazz je najkreativnija glazba kad je sviraš s pravim osobnostima", rekao je u jednom od naših razgovora izrazivši stav koji se očituje upravo u izvedbama na ovom albumu. "Kao vođa sastava svakom članu nastojim omogućiti da očituje vlastitu kreativnost. Zato se na svakom nastupu događa mnogo čarolija. To je jazz - čarolija koja se razvija izme-

đu osoba koje zajedno sviraju. Različiti pristupi, različite osobnosti koje se s povjerenjem i ljubavlju odnose prema onome što svaki od njih svira. Ne želim suradnju s glazbenicima koji će svirati jedino ono što je unaprijed dogovoreno i na svakom koncertu ponavljati isto. Želim da sastav svira spontano. Nastojim na to gledati, ne kao na free jazz nego kao na "jazz free" kroz koji ću sve elemente koji čine jazz uključiti na vrlo slobodan, organski način. Da bi mogao djelovati tako moraš imati mnogo povjerenja i samosvjesnosti.

Važno je koliko vremena posvetiš sviranju glazbala. Što više sviraš imat ćeš više hrabrosti da provedeš ono što si zamislilo. Što više znaš o glazbenim elementima, što više skladbi i harmonija znaš odsvirati, moći ćeš razvijati vlastiti način izvedbe i imat ćeš više samopouzdanja. Tada počinješ razvijati zvuk i sve sjedne na svoje mjesto." Tijekom svih tih suradnji, proučavanja glazbe, istraživanja zvuka i vježbanja Lovano je stekao samopouzdanje i hrabrost koji su neophodni da bi svirao kao u izvedbama na ovom albumu: neočekivano, spontano, neponovljivo, tajanstveno, meditativno, ispod glasa, ispoljavajući neku posebnu mirnoću i stvarajući opušten ugođaj.

DAVOR HRVOJ

FILM

Peter Dinklage Gluma iz drugačije perspektive

40 godina od prvog Aliena

DVD RECENZIJE:

Creed 2, Tyrel, Green Book, If Beale Street Could Talk, Post, Ben Is Back, The Miseducation of Cameron The Favourite

Gluma iz drugačije perspektive

Patuljcima se realno ne nudi puno uloga, osobito ne dramaturški raznolikih, ali Dinlage je bio ključan u dva projekta, u filmu "Čuvar postaje" i seriji "Igre prijestolja"

Posljednjih 15 godina najtraženiji je i najplaćeniji glumac patuljastog rasta, koji je svojim ulogama razbio stereotipe i doveo patuljke u mainstream produkcije kao ravnopravne likove

piše: **Branimir Farkaš**

Završna epizoda serijala "Igre prijestolja", u kojem nesuđena bijela kraljica zmajevima spali Dubrovnik do temelja, svojim je raspletom razočarala mnoge. Pa i završna sezona, uglavnom temeljena na spektakularnosti i pomalo forsiranom završnom obratu/iznenađenju, koji više djeluje zbrzan nego promišljen-tako da su potonula i odobravanja kritičara.

No otići kad si na vrhu uvijek je dobra formula, pa ništa više nije moglo narušiti senzacionalan uspjeh ove HBO-ove uspješnice, bazirane na bestselleru Georgea R. Martina, koja se emitirala 8 sezona, od 2012. do 2019.

"Game of Thrones" uvjerljivo je najgledanija TV serija svih vremena, već u četvrtoj sezoni zbacila je s trona "Sopranos" sa gotovo 19 milijuna gledatelja, a u posljednjoj sezoni gledanost se popela na nevjerojatnih 38 milijuna. Doduše, to su novi pokazatelji koji uključuju sve digitalne platforme (TV se danas gleda i na tabletima, kompjutorima i mobitelima), ali s obzirom na to da se u broj ne računavaju ilegalna milijunska skidanja putem torrenta diljem svijeta, u taj izniman uspjeh ne treba sumnjati.

"Svi muškarci moraju umrijeti, osim..."

Serijal s motom "Svi muškarci moraju umrijeti" zaista je ubio glavnog lika i glavnu zvijezdu Seana Beana na kraju prve sezo-

O autoru: Autor je novinar i urednik Hrvatske televizije, filmske kritike piše povremeno od početka devedesetih. Izdao je dvije drame, a jedna od njih - "Iskrice", imat će premijeru u listopadu u kazalištu KNAP.

PORTRET / PETER DINKLAGE

Peter (Hayden) Dinklage je američki glumac rođen 11.6.1969. (upravo navršava 50 godina) u New Jerseyu na istočnoj obali SAD. Studirao je glumu na privatnom "Bennington College-u" u Vermontu koji je od utemeljenja 1932-e zastupao liberalne progresivne ideje i uključivost. Debitirao je na filmu 1995-e, a posljednjih 15 godina najtraženiji je i najplaćeniji glumac patuljastog rasta, koji je svojim ulogama razbio stereotipe i doveo patuljke u mainstream produkcije kao ravnopravne likove. Kruna uspjeha mu je uloga u netom završenom serijalu "Igra prijestolja".

Izbor uloga:

- Život u zaboravu/Living in Oblivion (1995.)
- Čuvar postaje/Station Agent (2004.)
- Proglasite me krivim/Find Me Guilty (2006.)
- Smrt na sprovodu/Death at the Funeral (2007.)
- Kronike Narnije/Chronicals of Narnia (2008.)
- X-Men: Dani buduće prošlosti /X-Men: Days of Future Past (2014.)
- Pixeli/Pixels (2015.)
- 3 plakata izvan grada/Three Billboards Outside Ebbing, Missouri (2017.)

Kruna uspjeha mu je uloga u netom završenom serijalu "Igra prijestolja"

ne, da bi nakon toga uspješno nastavio njih još sedam.

Bez provokacije danas se ne može istaći ni uspjeti (a televizija - s obzirom da ulazi u svaki dom - još je pod najvećim povećalom sve manje glasnih dušebrižnika u Americi), pa je Igra prijestolja uspješno sablažnjivala javnost, osim već uobičajenog seksa i nasilja, ocomorstvom, incestom i sličnim opčinama, iako su one bile poprilično uobičajene u europskom srednjem vijeku, kojeg "IP/GoT" zapravo emulira. No, postoji i druga strana priče o kojoj se govori malo ili ništa - a to je socijalna uključivost, jer jedini muški likovi koji su preživjeli od prve do zadnje sezone jesu hendikepirani: dječak u kolicima (Bran Stark) i patuljak (Tyrion Lannister), koji je glavni lik naše priče.

Jon Snow je također prisutan od prve do zadnje sezone, ali on je ipak iznimka, jer nije "preživio" kao dvojica navedenih: on jest ubijen, ali je "uskrsnuo".

Bran, stradao jer je bio svjedok incestuozne veze u kraljevskoj obitelji, u nekim se sezonama pojavljivao sasvim sporadično, ili tek spominjao, ali onaj koji je bio u središtu zbivanja od početka do kraja, i pri tome prošao put od hedonističkog otpatka do stvaratelja kraljeva, je patuljak "Vražičak"

Michelle Williams i Peter Dinklage u filmu "Čuvar postaje"

u interpretaciji Petra Dinklagea. I svakako možemo reći ne samo to da je svojom interpretacijom bio jedan od ključnih za uspjeh serijala, nego se njom i izborio za svoju ključnu ulogu u završnici sezone, koja je pisana bez knjiškog predloška, i

svakako na temelju dojma koji je na publiku i na kreatore ostavila glumačka ekipa serije.

Dinklage je bio izražajan uvijek u prvoj mjeri, nikad teatralan, uvjerljiv ukupno i u svim svojim karakternim transformaci-

jama, nikad sladunjav kad je trebao izazvati sućut, nikad iritantan kad je orgijao u "eskapadama pretjeranosti", gradeći svoj lik mudro i odmjereno od početka, i to klasičnim vještinama vrhunskog glumca. Kao takav, on ima sve: pogled, mimiku lica, ton glasa, gestu, pozu, kretnju, stav. Iako je prešao put od oštećenog i revoltiranog hedonističkog buntovnika do glasa razuma, uvijek je uspio djelovati kao da obje sastavnice nosi u sebi, te ga događaji u seriji formiraju izvlačeći jednu ili drugu na površinu, što je odlika kojom je ovaj vrhunski glumac dao maksimum za svoju ulogu i uspjeh cijeloga projekta. Nije zato nimalo slučajno ni nezasluzeno da je upravo on dobio najveći broj cehovskih priznanja za svoju ulogu, iako treba uzeti u obzir i ono što sam napomenuo na početku, a to je da je jedan od par likova koji su bili prisutni u svim sezonama.

"Veliki glumac u malom tijelu"

Peter Dinklage je vrhunski glumac, koji nije počeo s "Igram prijestolja", a istakao se puno prije toga u manjim, ali značajnim projektima. Patuljcima se realno ne nudi puno uloga, osobito ne dramaturški raznolikih, ali Dinklage je bio ključan u jednom

Frances McDormand i Peter Dinklage u filmu "Tri plakata izvan grada"

koji zauzima posebno mjesto. Malo je reći da je film "Čuvar postaje/Station Agent" bio ugodno iznenađenje kad sam ga prvi put vidio sredinom 2000-ih. Osim što sam odmah zapazio Dinklage-a (kao i mnogi), film je po mom mišljenju bio na svoj način povijesni. Da bi se moglo reći prekretnica, moralo bi ga slijediti još mnogo takvih filmova. Mnogo filmova možda nije uslijedilo, ali je uslijedio mega uspješan TV serijal koji je taj povijesni iskorak približio masovnoj publici.

Naime: "Čuvar postaje", u kojem Dinklage glumi deziluziranog životnog gubitnika, koji svoje prikladno mjesto u svijetu sukladno predodređeno podređenoj

Toma McCarthyja i Petera Dinklagea a koja je ostvarila taj rezultat. No bila je to uloga koju je Peter Dinklage, možda u ime svih glumaca patuljaka, ali ne slučajno baš on i baš tada, čekao cijeli život i prihvatio objeručke.

"Povijesni" iskorak

Tom McCarthy, Amerikanac s prestižne istočne obale koji se obrazovao u Bostonu i na Yaleu, režirao je nekoliko kvalitetnih filmova nakon svog debuta ovim filmom, primjerice liberalnu dramu "Posjetitelj / Visitor" o ljudskosti i toleranciji, Disneyev animirani hit "Gore/Up", pa i nekoliko epizoda "Igre prijestolja", a Dinklage je bio

Iako ga hendikep nedvojbeno određuje, emocionalna reakcija koju kao gledatelj osjećate nije isprazno sažaljenje koje se brzo potroši

životnoj ulozi nalazi u uvrnutom hobiju i suvlasništvu dućana s modelima vlakova, a smrt prijatelja natjera ga na bijeg u samočuću, gdje nenadano ulazi u društvene konvencije s nizom outsidersa u maloj sredini u kojoj se zrcale njegove karakterne i društvene mijene - je prvi film kojeg se sjećam u kojem patuljak igra glavnu ulogu, a da je pritom karakterno jednakopravan. Iako ga hendikep nedvojbeno određuje, emocionalna reakcija koju kao gledatelj osjećate nije isprazno sažaljenje koje se brzo potroši, nego ga gledate sa involviranošću i razinom identifikacije s likom koja nadilazi njegovu tjelesnu manu, čemu doprinose i plastična iskazivanja svakodnevnih ljudskosti, poput pića, psovki, ili seksa.

Bila je to sretna podudarnost, konstelacija zvijezda koja je spojila autora filma

jedan od samo 2 glumca koje su kreatori "IP" najavili u izvornom izboru za serijal (uz Seana Beana, koji je stradao na kraju prve sezone).

Daljnji utjecaj nad svojom kinematografijom, prisutnošću, uspjehom - različit je za hendikepiranog glumca patuljka, nego za nekog drugog glumca: ponuda uloga je ograničena, pa je "izbor" uloga koji defini- ra glumce, nešto sasvim drugo za Dinklagea nego za Toma Cruisea ili Nicole Kidman - odnosno Kita Harringtona ili Emiliju Clarke. Tako da činjenicu da pišemo portret, i to ovako pozitivan, s referencom na samo dvije uloge, ne smatram neobičnim - nedostatnim ili pretjeranim (ovisi s koje strane se gleda), tim više što je s ove dvije uloge Peter Dinklage napravio takvu razliku u percepciji glumaca s fizičkim hendikepom. 📺

40 GODINA OD PRVOG ALIENA

Film koji je lansirao karijeru Ridleyja Scotta, ostvarenje u kojem će se kasnije moći prepoznati većina važnijih elemenata Scottove filmske poetike

A L I E N

40TH ANNIVERSARY

piše: **Matko Brusač**

Jedna od najsladnih humanističko-liberalnih podvala je ona prema kojoj je vrijednost umjetničkog djela određena njegovom bezvremenskom kvalitetom, sposobnošću da aktualna značenja proizvodi i dugo nakon vremena svoga nastanka – velika umjetnost, drugim riječima, nije određena okolnostima svoga nastanka, nego time da se na jedan ili na drugi način iznad tih okolnosti izdigla. Točnije, o podvali se može govoriti nakon što se pozicije čvrsto zauzmu, na kraju krajeva jedino pitanje je tko više naginje idealističkom, a tko materijalističkom kampu. Međutim, činjenica je da neka umjetnička posjeduju veće interpretativne potencijale od drugih.

"Nakon četrdeset godina, sci-fi horror remek-djelo još je uvijek smrtonosno suvremeno", započeo je, primjerice, prigodničarski tekst Peter Bradshwa, filmski kritičar The Guardiana. Riječ je, naravno, o "Alienu."

U svibnju 1979. godine u kino-distribuciju pušten je drugi film Ridleyja Scotta (debitirao je dvije godine ranije, s naslovom "The Duelists"), čija je inicijalna kritička recepcija bila prosječna. U međuvremenu, kako to obično biva, kritičarski je rad pojačan – status filma u tom smislu brzo se mijenjao. Danas je nekakav konsenzus da je riječ o najvećem sci-filmu, uz "Ratove zvijezda" i "2001: Odiseju u svemiru".

Dakle, prošlo je već neko vrijeme od kada je proces kanonizacije završen. Jedan primjerak pohranjen je 2008. godine u Kongresnu knjižnicu u Washingtonu. Što se novoga nudi u pogledu iz četrdesetogodišnje perspektive? Ne previše, pa preostaje tek još jednom obaviti inventuru. Ostanimo za početak na terenu povijesti filma. U pitanju je naslov koji je lansirao karijeru Ridleyja Scotta, ostvarenje u kojem će se kasnije moći prepoznati većina važnijih elemenata Scottove filmske poetike. Također, "Alien" je bio i odskočna daska za glumačke karijere Sigourney Weaver i Johna Hurta. Nešto bi se možda moglo opet reći i o vizualnoj estetici filma, o fotografiji, odnosno o onome što će kasnije označavati etiketa "lo-fi". A U drugom planu nekako je jedino ostao Dan O'Bannon, scenarist, čiji se doprinos u cijeloj

lomu projektu ne može precijeniti. Međutim, u posljednje vrijeme i da se nepravda polako počela ispravljati. Dobra potvrda toga, na primjer, može biti sjajan ovogodišnji dokumentarac "Memory: The Origins of Alien" Alexandra O. Philippa koji pokazuje u kojoj mjeri je na konačan proizvod utjecala simbiotska veza u radnom procesu između Scotta, O'Bannona i H.R. Giger.

U čemu je bila i još uvijek jest draž "Aliena"? Na neki način Scottovo remek-djelo je bilo odgovor na idealizirani koncept svemirskog prostranstva koji je bio zastupljen u filmovima poput "Ratova zvijezda" ili "Bliskih susreta treće vrste". Oba filma izašla su samo dvije godine prije Scottova "Aliena", ali oba po ambijentu zapravo više pripadaju kontekstu šezdesetih godina dvadesetog stoljeća. U tom smislu, "Alien" se može shvatiti i kao neki tip kritičkog komentara na modernistički optimizam utjelovljen, primjerice, u cijeloj priči oko slijetanja na mjesec deset godina ranije. Uostalom, sedamdesete su bile desetljeće krize, razdoblje u kojemu se poslijeratna slika zapadnog svijeta nepovratno mijenjala.

Film je od svog objavljivanja bio i predmet brojnih akademskih kritičkih analiza ili, kako se to često kaže, brojnih čitanja. Najzastupljenija bila su ona feministička i psihoanalitička. Budući da posljedice ekonomskih procesa koji su se odvijali tijekom sedamdesetih definiraju okvire svakodnevnog života većine ljudi i dan danas, neke od novih razloga zašto ambijentalna tjeskoba i strah "Aliena" smisljeno djeluje i četrdeset godina kasnije vjerojatno bi se mogli otkriti i u jednoj takvoj perspektivi. ■

Dopustite da vas zavede...

Balthus

Moderan zvučnik vrhunske kvalitete i tradicionalnog Davis zvuka.

Balthus 90

Balthus 70

Balthus 50

Audio Centar

Distributer za Hrvatsku i Sloveniju
www.davis-acoustics.com / www.audiocentar.hrMaloprodajni partner: Ronis VELESJAM
Avenija Dubrovnik 15A, Zagreb
Tel. +385 1 6620 705Ronis WEBSHOP
Tel. +385 40 396 536
www.ronis.hrhifimedia
PREPORUKA

Creed 2 (2018.)

Warner Bros Pictures, SAD, 130 minuta

režija: Steven Caple Jr.
igraju: Michael B. Jordan, Sylvester Stallone, Tessa Thompson, Wood Harris, Phylicia Rashad, Dolph Lundgren
žanr: drama, sportska drama

7/10

Steven Caple Junior je američki redatelj, producent i scenarist mlade generacije koji je do sada svoj redateljski pečat stavio na naslove kao što su 'The Land' (2016.), 'A Diferent Tree' (2014.) i

'Directing a Sample (2013.) Budući da je Ryan Coogler bio zauzet nekim drugim obavezama (ovdje se pojavljuje u funkciji producenta), Capleu je povjeren zadatak režiranja posljednjeg izdanka Rocky franšize, odnosno nastavka filma 'Creed' iz 2015. godine iza čijeg identičnog naslova sada stoji brojka dva. Prošlo je tri godine otkada je Adonis Creed (Michael B. Jordan) izgubio od Rickyja Conlana, ali u međuvremenu mladi je boksač opterećen očevim nasljedem nizao jednu pobjedu za drugom i dogurao do titule svjetskog prvaka teške kategorije. Sve teče rutinirano, ozbiljnijih protivnika nema na vidiku i Adonis se sve više posvećuje obiteljskom životu. Naime, Adonis se ženi s Biancom (Tessa Thompson), par se seli iz Philadelphije u Los Angeles (što Adonisu teško pada) i očekuje prvo dijete. U međuvremenu, na dugom kraju svijeta, Viktor Drago (sin, naravno, ozloglašenog Ivana koji je u ringu ubio Adonisoval oca) neljudskim naporima pokušava postati što bolji boksač. Velika borba, točnije dvije, su samo pitanje mjesta i vremena... Ipak slabiji od prethodnika, 'Creed 2' obožavateljima Rocky serijala ponudit će sasvim pristojnu dozu zabave i zadovoljiti više-manje sva bitnija očekivanja. Snaga filma je u paralelnoj posvećenosti dramatičnijem Adonisoval života izvan ringa, kao i u sada već poslovično solidnoj glumačkoj izvedbi Michaela B. Jordana.

Filmovi iz Rocky serijala su žanr unutar žanra, a publika očekuje ili čak zahtjeva da 95 posto filma

bude predvidljivo. Stoga kad čak i deset posto otpadne na iznenađenje, što je konzervativna procjena u slučaju ovog naslova - možemo govoriti o pobjedi. - Chris Kilmek, NPR

Tyrel (2018.)

Magnolia Pictures, SAD, 86 minuta

režija: Sebastian Silva
igraju: Jason Mitchell, Christopher Abbott, Michael Cera, Caleb Landry Jones, Michael Zegen, Philip Ettinger, Ann Dowd, Reg E. Cathey
žanr: drama, komedija

6/10

Sebastian Silva, čileanski umjetnički multipraktik (redatelj, glumac, scenarist, slikar i glazbenik!) složio je zanimljiv, prosječan film plitke metaforike i banalne razrade rasne tematike koji se ipak isplati pogledati.

Dramska situacije je, ukratko, sljedeća - muški toksična pijanka sjeverno od New Yorka, u gorju Catskills, s hrpom bijelaca i jednim Afro-Amerikancem. Čovjek koji se u startu na rodendanskoj zabavi u takvim uvjetima baš i ne može najbolje provesti je Tyler (Jason Mitchell, drugačiji raspored fonema - namjerno), koji mora napustiti New York na par dana nakon što zbog obiteljskih problema njegove djevojke stan postane prenapučen. Nekih velikih pretenzija i poanti u filmu nema. Iz redateljskog ugla, radi se samo o bilježenju situacije u kojoj se glavni protagonist ne osje-

Green Book (2018.)

Universal Pictures, SAD, 130 minuta

režija: Peter Farelly
igraju: Viggo Mortensen, Mahershala Ali, Linda Cardellini
žanr: drama, biografski, komedija

7/10

'Green Book', film Petera Farellyja, 'prošetao' se prošlogodišnjim Oscarima, kao što je dobro poznato - kupljeni su kipiči za najbolji film, najbolji originalni scenarij i najbolju mušku

ća ugodno, čak i manjim dijelom zbog rasne motivacije, a većim zbog toga što je okružen ljudima koji se uglavnom ponašaju kao obične budale. Potencijala za dublji ulazak u problematiku i iz jednog i iz drugog smjera je bilo, ali je propušten.

Mitchell odlično tumači ulogu lika kojemu je na zabavi sve samo ne zabavno, što je iksustvo vjerojatno dobro poznato većini ljudi. I ostatak glumačke postave posao je odradio korektno, posebno Michael Cera. Vrijedi istaknuti i način na koji je film snimljen - kamera je u ruci, što je postupak koji u tematskom 'party' kontekstu funkcionira sasvim solidno.

Uvjerljiva, gusta društvena satira koja govori o aktualnom trenutku, iako završava mlađo, a ne katartičnim udarcem u stomak koji biste očekivali. - Chris Nashawaty, Entertainment Weekly

sporednu ulogu (Mahershala Ali). Sasvim zaslužno, ako se igra odvija prema hollywoodskim pravilima, odnosno kada se kritike upućene na račun obrade rasnog pitanja u filmu u pravilu doživljavaju samo kao nepotrebna smetnja i zanovijetanje.

Frank 'Tony Lip' Vallelonga (Viggo Mortensen), američki Talijan iz New Yorka, po zaposlenju izbacivač, prisiljen je

tražiti novu gažu, jer se klub u kojem čuva red i mira mora renovirati. Tako dolazi do Doctora Dona Shirleyja (Ali), pomaknutog afro-američkog pijanista, koji se upravo sprema odraditi osmotjednu turneju po američkom Jugu i koji traži šoferu. Plan je za Božić vratiti se u New York, a dinamika između dva glavna lika u međuvremenu postaje predvidljiva. Recimo, prije odla-

If Beale Street Could Talk (2018.)

Annapurna Pictures, SAD, 117 minuta

režija: Barry Jenkins
igraju: KiKi Layne, Stephan James, Colman Domingo, Teyonah Parris, Michael Beach, Dave Franco, Diego Luna, Pedro Pascal, Ed Skrein, Brian Tyree Henry, Regina King
žanr: drama, ljubavni

8/10

Američki redatelj Barry Jenkins roman 'If Beale Street Could Talk' za ekran je adaptirao još 2013. godine, dok je projekt potvrđen tek četiri godine kasnije. Čekanje se, međutim, isplatio, jer posrijedi je jedan od najboljih filmova koje smo mogli vidjeti prošle godine. I National Board of Review i American Film Institute uvrstili su 'If Beale Street Could Talk' u izbor deset najboljih filmova prošle godine. Dodatne potvrde vrijednosti i kvalitete stigle

su i obliku brojnih nominacija i nagrada. U fokusu priče su Celestine 'Tish' Rivers (KiKi Layne) i Alonzo 'Fonny' Hunt (Stephan James), prijatelji od ranog djetinjstva koji u tijeku odrastanja razvijaju romantični odnos. U pitanju su sedamdeset godine u New Yorku, točnije Harlemu, razdoblje u kojem je grad pucao po šavovima, a mladi par pokušava pronaći podstanarski stan - uz dosta malo uspjeha, jer vlasnici stanova baš i nisu skloni podstanarima Afro-Amerikancima. Napokon, stan im iznajmljuje jedan Židov kojemu je drago što može pomoći mladom zaljubljenom paru. Iste noći Tish biva napadnuta u dućanu, a Fonny reagira i napadača izbacuje na ulicu. Tada se pojavljuje bijeli policajac Bell koji pokušava uhiti Fonnyja, ali ga ipak pušta nakon kritika koje mu na račun rasizma upućuje vlasnica dućana. Međutim, Fonnyju kasnije 'prišiju' silovane žene imena Victoria Rogers koje se dogodilo iste noći. Nevini junak filma završava iza rešetaka, Tish je trudna i on joj obećava da će se vratiti u Harlem prije poroda...

Kao što je već spomenuto, film je naišao ne bezrezervno pozitivan prijem. O tome ne svjedoče samo nagrade, nego i kritike. Film je pun energije, gluma dvoje glavnih glumaca je fantastična, a Jenkins se izvanredno snalazi u rekreiranju ambijenta koji sam od sebe nameće paralele sa suvremenom, kako vizualno tako i scenarijski.

Ovo je pravi film. Ono što je Baldwin činio s riječima, Jenkins čini s vizualnim materijalom. - Michael Phillips, Chicago Tribune

FILM / DVD RECENZIJJE

ska na turneju izdavač Tonyju daje priručnik ('Green Book') s uputama kako se Afro-Amerikanci mogu snaći u obavljanju elementarnijih svakodnevnih aktivnosti na segregiranom Jugu. U startu skeptičan, Tony kasnije logikom putovanja ipak spoznaje pravo stanje stvari na terenu...

Kako je ovaj blockbuster primljen kod kritike? U većoj mjeri pozitivno, gdje je glavni argument bila sjajna gluma i Mortensena i Alija, što je konstatacija kojoj je doista nemoguće proturječiti. Sitnije zamjerke ticale su se uglavnom scenarija, točnije način na koji je Alijev lik ipak ostao nedovoljno 'razvijen' ili toga kako je motivacija njegovih postupaka dirigirana očekivanjima najmanjeg zajedničkog naziva bijele liberalne publike. I nešto od tih prigovora stoji, ali općenito može se reći da je 'Green Book' solidan film koji je jednu veliku, ozbiljnu priču ispričao na uspješan način. Veliki plus ide i soundtracku.

Ukratko, zgodno napravljen i gledljiv film. U glumačkim izvedbama Alija i Mortensena moguće je prepoznati pravu toplinu. - Peter Bradshaw, The Guardian

Post (2018.)

FilmRise, Vertigo Releasing, SAD, 90 minuta

režija: Desiree Akhavan
igraju: Chloë Grace Moretz, John Gallagher Jr., Sasha Lane, Forrest Goodluck, Marin Ireland, Owen Campbell, Kerry Butler, Quinn Shephard, Emily Skeggs, Melanie Ehrlich, Jennifer Ehle
žanr: drama

6/10

Još jedan film o odrastanju, vizualni Bildungsroman. Složila ga je Desiree Akhava (romcom 'Appropriate Behavior', 2014.), 35-godišnja američka redateljica, prema romanu Emily M Danforth. Tema je mračna (terapija odvikavanja od homoseksualnosti u režiji fanatičnih kršćana), ali redateljska izvedba nije.

FILM / DVD RECENZIJE

Prva polovina devedesetih. Tinejdžerica Cameron Post (Chloë Grace Moretz) u tajnoj je vezi sa svojom prijateljicom Coley Taylor (Quinn Shephard). Jedne večeri dečko prve zatekne prvu u seksualnom odnosu u automobilu druge. Brže-bolje fanatična tetka šalje Cameron na 'odvikavanje'. Centar za odvikavanje vodi stroga doktorica Lydia Marsh u kombinaciji sa svojim bratom, svećenikom Rickom koji tvrde da su ga metode njegove sestre spasile od vlastite homoseksualnosti nakon što su ga dva vjernika izvukla i spasila iz gay bara. Gruba skica možda djeluje smiješno, ali nije, i film registrira patologiju grupe u kojoj su 'pacijenti' puno 'normalniji' od 'iscjelitelja'...

Film je prošle godine osvojio prvu nagradu na Sundance festivalu. Složen s puno empatije, pameti i prilično ozbiljne doze formalne kompetencije 'The Miseducation of Cameron Post' u svakom se slučaju isplati pogledati.

'The Miseducation of Cameron Post' je moćan podsjetnik bilo kome tko želi posramiti ljude tako što će oni zanijekati svoju vlastitu osobnost. Na neki skroman način, ovo je jedan od najhrabrijih filmova godine. - Glenn Whipp, Los Angeles Times

Ben Is Back (2018.)

Roadsie Attractions, Lionsgate, SAD, 103 minute

režija: Peter Hedges
igraju: Julia Roberts, Lucas Hedges, Courtney B. Vance, Kathryn Newton
žanr: drama

7/10

Prava pravcava obiteljska drama, u pozitivnom smislu riječi. Režirao ju je Peter Hedges ('Dan In Real Life', 2007., 'The Odd Life of Timothy Green', 2012.), a glumački izvanrednim izvedbama iznijeli Julia Roberts, Lucas Hedges i Courtney B. Vance. Dramaturški i tematski, stvar je postavljena na sljedeći način - materijalno privilegirani bijeli post-adolescent i ozbiljni problemi s drogom.

Holly Burns (Julia Roberts) za Božić dočekuje svog sina Bena (Lucas Hedges) koji je posljednjih nekoliko mjeseci proveo na odvikavanju i koji je dobio dopust samo kako bi blagdane proveo s obitelji. Majci je, naravno, drago što vidi svog sina, ali mu boravak s obitelji uvjetuje s tim da joj ne napušta vidokrug (vremenski raspon radnje je jedan dan). Holly i Ben obavljaju stvari po gradu koje članovi obitelji po gradu obavljaju uoči Božića. Međutim, Ben svojoj majci govori kako mu je što prije potrebna grupa terapija. Rastaju se, ovisnička kriza hvata zamah, Ben dolazi do droge, i tako dalje...

Može se reći kako je Julia Roberts u 'Ben Is Back' odigrala jednu od najboljih uloga u svojoj karijeri. Redateljski, ambijent pomiješanih obiteljskih osjećaja oko povratka problematičnog djeteta je uspješno uhvaćen, a scenarij je pametno napisan, klackajući se (uspješno) na granici između klišeja i pojačavanja mračnih tonova.

Film 'Ben Is Back' natjerat će vas da sanjate o svijetu u kojemu potrebe za filmom kao što

je ovaj ne bi bilo. - David Edelstein Vulture / New York Magazine

The Miseducation of Cameron The Favourite (2018.)

Fox Searchlight Pictures, Engleska, Irska, SAD, 120 minuta

režija: Yorgos Lanthimos
igraju: Olivia Colman, Emma Stone, Rachel Weisz
žanr: biografski, komedija, drama

7/10

Filmografija Yorgosa Lanthimosa obiluje razradama dinamike između članova obitelji ili ljubavnih parova. Teme su 'kućne' ili u prijevodu možda bolje rečeno 'domaće'. Ista je stvar i s njegovim filmom 'The Favourite' kojemu je radnja smještena u osamnaestoljetnoj Engleskoj. Djeluje ambiciozno i zahtjevno, ali grčki redatelj još je jednom odradio solidan posao.

Ratuje se s Francuzima, godina je 1708. i kraljica Ana (Olivia Coleman) zdravstveno baš i ne stoji najbolje pa joj je državničkih dužnosti puna kapa. Kolo tako vodi Sarah Churchill (Rachel Weisz), vojvotkinja od Marlborougha, Anina ljubavnica, vršeći svoj utjecaj na kraljicu. S druge strane je Robert Harley, vođa opozicije i zemljoposjednik koji se protivi povećanju poreza na vlasništvo nad zemljom kako bi se financirao rat. U priču upada i Abigail Hill (Emma Stone), siromašna rođakinja Churchilllove koja dolazi na dvor u potrazi za poslom (otac je sve prokockao). Na pomolu je ljubavni trokut...

Jako dobar film, kada je riječ o Lanthimosu vjerojatno je u pitanju autorsko ostvarenje najprijemčivije široj publici dosada. Veća količina odlične glume u izvedbi sjajnog glavnog trija i veća količina humora i zabave.

Unatoč povijesnom razdoblju u kojem se radnja filma odvija, ovaj naslov vjerojatno je do sada najuvjerljivije i najrelevantnije Lanthimosovo ostvarenje u karijeri. - David Sims, The Atlantic

CUBOT | Quest

IZABERI SVOJ PUT

PRVI SMARTPHONE ZA SPORTAŠE

Ultra lagan i tanak, vodootporan i otporan na udarce, sa zaštitom na kutovima i Corning Gorilla 5 zaštitnim staklom, Quest je prilagođen za sport i zahtjevne aktivnosti. Otključaj ga pogledom ili otiskom prsta i uživaj u najnovijem Androidu 9.0 Pie

CUBOT QUEST
1599 kn*

IP68
vodootporan

NFC
tehnologija

5,5" HD+ IPS zaslon
Corning® Gorilla®

4000 mAh
baterija

4 GB RAM
64 GB memorije

Octa Core processor
MT 6762 2.0 GHz

Android 9.0

12 + 2 MP kamera
Sony senzor, 6P lens

CUBOT J5
Dual Sim, 5,5" ekran, Android 9.0,
Quad Core, 16 GB, 2 GB RAM,
8 MP stražnja kamera,
5 MP prednja kamera

599 kn*

CUBOT X19
Dual Sim, Dual 4G LTE, 5,93" ekran,
Android 8.1, Octa Core, 64 GB,
4 GB RAM, 16 i 2 MP stražnja kamera,
8 MP prednja kamera, Fingerprint ID

1399 kn*

CUBOT MAX 2
Dual Sim, Dual 4G LTE, 6,8" ekran,
Android 9.0, Octa Core, 64 GB,
4 GB RAM, 12 i 2 MP stražnja kamera,
8 MP prednja kamera, Fingerprint ID

1599 kn*

PAMETNI SAT CUBOT F1
1,2" ekran, IP67 vodootporan,
kompatibilan s Android/iOS,
do 30 dana rada s jednim
punjenjem baterije

399 kn*

www.se-mark.hr
01/2009-060

PRODAJNA MJESTA:

Zagreb Emmezeta, Europhone, Foto-Plus, Harvey Norman, LANet, Mobis electronic, Moby shop Smiley, Retel, Ronis, Sancta Domenica, SE-MARK, Smartson, eKupi.hr (webshop), mobis.hr (webshop), bazzar.hr (webshop), Like-net (webshop), Telefutura, TIA, zutiklik.hr (webshop) Split Alo Alo, Emmezeta, Europhone, Eximo 46, Impuls, Sancta Domenica, Color trgovina Rijeka Emmezeta, Europhone, Foto metromarket, Mobilcentar, Ronis, Sancta Domenica, Telefutura Osijek Emmezeta, Plazma, Vacom Zadar Mobilcentar Dubrovnik Emmezeta, Tehnomobil Pula Moby Shop, Mobilcentar, Electronic shop, Telefutura Varaždin Bukal elektronika, Erla servis, Mars, SE-MARK, Zepelin Čakovac 36 info, AD electronic, Bukal elektronika, Ronis Novi Marof Comet, SE-MARK Ivanec SE-MARK Krapina PC automati Pretlog Bukal elektronika Klanjec Knjižara Slovenec M. Bistrica Trgovina Kralj Ludbreg Comet Virovitica BULA mobishop, Vacom Ivanič grad Vacom Križevci Birotehnika, Mobilnet, Vacom Petrinja Goga Bjelovar Comet, Electrosil, Tehno shop, Vacom Beli Manastir Bostel Daruvar Hallo shop, Vacom Našice Color trgovina, Vacom Požega Color trgovina, Vacom Vukovar Vacom Slavonski Brod Emmezeta, Optika Grivičić, Telefutura Garešnica, Vacom Kutina, Vacom Novska Vacom Nova Gradiška Bostel, Grid, Tehno Planet Vinkovci Bostel, Mobilis Pakrac Vacom Kutina Vacom Županja Bostel, Mobilis Sisak Tehno 2000, Vacom, Telefutura Dugo Selo SE-MARK Sesvete SE-MARK Karlovac Comet, Europhone, SE-MARK, Telefutura Samobor Europhone, Telefutura Jastrebarsko Telefutura, Telekoming Ogulin Europhone, Info-lab Gospić Buba Knin Alo Alo, Ispravljач Šibenik Alo Alo Trogir Alo Alo Omiš Alo Alo, Pilot Shop Benkovac Gladius Biograd n/m Gladius Vodic Gladius Sinj Impuls Imotski Ispravljач, Procesor Kaštela Emmezeta, Impuls, Murano Metković Melody Hvar Antoana Crikvenica Mobilcentar Opatija Mobilcentar Pazin Springer net, E computing, Telefutura Labin E computing, Mobilcentar Poreč Mobilcentar, Telefutura Rovinj Mobilcentar, Telefutura Umag Mobilcentar Velika Gorica Paun trgovina Hrvatska pošta, A1 • SERVISI Agramservis i SE-MARK

AUDIO-TECHNICA M50XBT

Japanka tvrtka Audio-Technica predstavila je ATH-M50XBT, Bluetooth verziju svojih kulturnih slušalica M50x, predstavljenih još 2007. godine. Iako su izašle prije 12 godina, ove slušalice dosad su prodane u 1,8 milijuna primjeraka, a koriste se u brojnim glazbenim studijima diljem svijeta. Novi model je od starijeg brata preuzeo sve audio performanse, a osim Bluetootha i baterija trajanja do 40 sati, dodane su kontrole na dodir za aktivaciju Google Assistanta ili Siri i mikrofona. Za povezivanje koriste Bluetooth 5.1, podržani su i audio kodeci aptX, SBC i AAC, a cijena im je 1.490 kuna. **INFO:** Sonus art, Tel. 01 4813 025, www.sonusart.hr

MICROSOFT PODRŠKA ZA IOT PLUG AND PLAY

Microsoft je objavio kako želi dodati Plug and Play mogućnost u svoj Azure IoT ekosustav. Dodavanje novog uređaja u IoT (Internet of Things) okruženje vrlo često zahtijeva jako puno vremena i programiranja kako bi svi uređaji savršeno komunicirali, a to je i vrlo bitna stavka koja koči širenje IoT-a. Microsoft IoT Plug and Play će tako omogućiti brzo povezivanje uređaja bez da implementator mora napisati jednu liniju koda. No Microsoft to ne može napraviti sam, pa je s brojnim kompanijama već sklopljen ugovor o implementaciji Plug and Play standarda, a neke od njih su Askey, Brainium, Compal, Kyocera, STMicroelectronic, Thundercomm i VIA Technologies. Više desetaka uređaja već su Plug and Play, a brojka raste iz dana u dan. **INFO:** www.microsoft.com/hr

NOVI ROBUSNI CUBOT

Cubot je u prodaju pustio svoj prvi robusni telefon, imena Quest, ponajprije namijenjen sportašima i rekreativcima. Dostupan je u dva finiša, potpuno crnoj boji i crnoj s crvenim detaljima. Zaslona je 5,5 inčni HD+, razlučivosti 720x1440 piksela, a unutar kućišta smješteni su MediaTek Helio P22 osmojezgreni procesor, PowerVR GE820 grafički čip, 4 GB RAM-a, 64 GB memorije (proširivo micro SD karticom do 128 GB) i Android 9.0 (Pie). Utor za sim karticu već standardno

podržava dvije nano sim kartice ili jednu nano sim karticu i micro SD karticu, baterija ima kapacitet 4000 mAh, a tu se i IP68 certifikat, USB-C utora za punjenje, NFC i čitač otiska prsta. Kamere su Sonyjeve i to dvostruka stražnja s 12 + 2 MP, te prednja s 8 MP. Dimenzije uređaja su 157x73,7x8,8 mm (VŠD), a masa iznosi 215 grama. Cijena kod domaćeg distributera, Se-Mark, iznosi 1.599 kn. **INFO:** Se-Mark, Tel. 01 4094 888, www.se-mark.hr

SAMSUNG GAMING MONITOR S G-SYNCOM I 240 HZ

Samsung je predstavio novi 27 inčni zakrivljeni CRG5 gaming monitor, s podrškom za Nvidia G-Sync i brzinom osvježavanja od 240 Hz. Zakrivljenost zaslona je 1500R, a koristi i RapidCurve tehnologiju koja uz brzinu osvježavanja od 250 Hz smanjuje kašnjenje slike i zamućene pokrete. Omjer kontrasta je 3000:1, a okomito poravnanje (VA) osigurava široki kut gledanja. Dio nove linije gaming monitor je i CRG9 dijagonale 49 inča s omjerom stranica 32:9, 1800R zakrivljenog zaslona i HDR1000, te razlučivosti 5120x1440 uz Quantum dot tehnologiju za preciznu reprodukciju boja. CRG5 gaming monitor u prodaji će se naći u rujnu ove godine.

INFO: Samsung Hrvatska, www.samsung.com/hr

NOVE BOSE SLUŠALICE

Bose je u prodaju pustio novu generaciju bežičnih Noise Cancelling slušalica, Bose 700, baziranih na QuietComfort 35 II, ali ujedno i slušalice s najvećim napretkom od QuietComfort modela. Bose 700 koriste novu generaciju noise cancellation tehnologije s unaprijeđenim smanjenjem buke, ali i novom elektronikom za uklanjanje takozvanog siktanja koje se može čuti u drugim slušalicama. Također, Bose je odlučio dodati i mod za razgovor, koji propušta sav zvuk u slušalice, praktički kao da slušalice nisu na glavi. Slušalice će biti izrađene od nehrđajućeg čelika i drugih vrhunskih dijelova, a baterija bi trebala imati trajanje do 20

sati korištenja. Također, tu je i podrška za Google Assistant, Alexu i Siri, kao i aplikacija za pametne telefone za podešavanje slušalica. Bose 700 dostupne su u crnoj i srebrnoj boji, a cijena u SAD-u iznosi 399 USD-a. Više informacija i dostupnost na domaćem tržištu potražite kod ovlaštenog distributera. **INFO:** www.lorex.si, www.se-mark.hr

EMITIRAN 8K SIGNAL PUTEM SATELITA

Samsung, Spin Digital i SES, po prvi su put u povijesti Europe izravno emitirali 8K signal na televizoru ravnog zaslona. Ovaj 8K sadržaj emitiran je putem satelita Astra, pri čemu je Spin Digital osigurao stručno znanje kod kodiranja 8K signala, SES širokopojasne veze za prijenos signala, a Samsung 8K televizor ravnog zaslona koji je primao, dekodirao i izravno prikazivao signal. Sadržaj je kodiran u razlučivosti 7680 x 4320 piksela s 50 frameova u sekundi pomoću HEVC uređaja za kodiranje pri brzini prijenosa 70 Mbps, što je dovoljno za visokokvalitetno emitiranje. Zatim je taj signal prenio SES preko pojedinačnog 33 MHz transpondera koristeći DTH parametre emitiranja, a Samsungov 8K Q950RB QLED televizor s dijagonalom zaslona od 82 inča izravno je primio ovaj signal i koristio DVB-S2 parametre prijenosa za potrebe ove demonstracije. Ovaj Samsungov televizor još je u procesu proizvodnje, ali bi uskoro trebao biti dostupan diljem Europe. **INFO:** Samsung Hrvatska, www.samsung.com/hr

TAG HEUER PREDSTAVIO NOVI RUČNI SAT IZ OGRANIČENE EDICIJE MONACO

Švicarska tvrtka TAG Heuer predstavila je drugi od ukupno pet Monaco satova u limitiranom izdanju, kako bi obilježili njegovu 50. obljetnicu, a svaki će označiti jednu dekadu njegovog postojanja. Drugi model u seriji predstavljen je na proslavi u Le Mansu, u kojem je 1971. snimljen istoimeni film "Le Mans", i u kojem je filmsko-automobilska ikona Steve McQueen nosio upravo originalni model sata - Monaco. Le Mans je američki akcijski film snimljen u režiji Leeja H. Katzina i premijerno prikazan 1971. godine. Protagonist, koga tumači Steve McQueen, je profesionalni vozač auto-utrka koji vozeći Porsche 917 sudjeluje na znamenitoj automobilskoj utrci 24 sata Le Mansa. Film se odlikovao izuzetnim realizmom, pa u njemu gotovo da nema dijaloga sve do trećine trajanja, a velikim dijelom je snimljen na samoj utrci u Le Mansu 1970. godine. Cijena sata je 5.950 eura. **INFO:** www.tagheuer.com

NOVA DENON GC LINIJA SLUŠALICA

Tvrtka Denon predstavila je novu seriju slušalica oznake GC, a glavna značajka im je korištenje u pokretu. Predstavljani modeli su AH-GC30 s Active Noise Cancelling načinom rada (2.625 kn) i Bluetoothom, AH-GC25NC sa žicom i Noise Cancellingom te AH-GC25W s Bluetoothom. Slušalice se oslanjaju na FreeEdge tehnologiju drivera koji se nalaze i u nagrađivanim AH-D9200 slušalicama, a akustika je podešena kako bi "oživjela" zvukove u filmovima. Na bežičnim modelima koristi se AptX HD Bluetooth, a za Noise Cancelling ugrađena su i četiri mikrofona uz digitalnu obradu zvuka. Također, dodana su i tri načina Noise Cancellinga, gradski koji eliminira buku na javnim površinama, uredski koji je podešen za tihi rad, te zračni koji eliminira zvukove motora zrakoplova. Sva tri modela za udobnost imaju ergonomske jastučiće od memorijske pjene i sintetičke

kože, a ugrađene baterije trebale bi izdržati do 20 sati korištenja Bluetootha i Noise Cancellinga, tj. do 25 sati ako se koristi samo Noise Cancelling. Za telefonske razgovore Bluetooth modeli imaju ugrađena dva dodatna mikrofona, dok žični model ima ugrađen jedan. Za više informacija i cijene ostalih modela kontaktirajte domaćeg zastupnika. **INFO:** Sonus art, Tel. 01 4813 025, www.sonusart.hr

BOSE

Najširi zvuk među pametnim zvučnicima.

NOVO

BOSE HOME SPEAKER 500

Vrlo je jednostavno. Bose Home Speaker 500 u potpunosti ispunjava bilo koju sobu stereo zvukom od zida do zida i omogućava vam jednostavno upravljanje vašom glazbom.

PRODAJNA MJESTA:

(Hrvatska) - AS komunikacije (www.ascomm.hr), BossaNova (www.bossanova.hr), Se-Mark (www.se-mark.hr) i Svijet medija (www.svijet-medija.hr)
(Slovenija) - Lorex Center (www.lorex.si), Big Bang (www.bigbang.si), Harvey Norman (www.harveynorman.si) i MimoVrste (www.mimovrste.com)

RUDY VAN GELDER STUDIO

Život u New Yorku ima i neke prednosti, a za mene jedna od najvećih sigurno je blizina i dostupnost poznatih jazz klubova i mogućnost slušanja dobrih jazz glazbenika uživo. Sticajem okolnosti prije desetak godina upoznao sam, kao klijenta kojem je trebala pomoć s Hi-Fi sistemom, Creed Taylora, osnivača CTI Records i producenta koji je izdavao ploče na kojima su svirale desetine velikana jazz glazbe (osnovao je još i Kudu Records, Impulse! i uveo Bossa Novu na američko tržište s Verve Records). Za CTI ploče znao sam još u Zagrebu i prije dolaska u NY, karakteristični su bili prestižni, luksuzno otisnuti omoti, prirodno dobra kvaliteta zvuka i često kompleksni miksevi s mnoštvom muzičara i orkestracija dodanih klasičnim jazz instrumentacijama. Većina CTI albuma snimljena je u Rudy Van Gelder studiju u Englewood Cliffsu u New Jerseyju u suradnji koja je s Rudy Van Gelderom trajala 45 godina i neizostavni je dio specifičnosti zvuka s CTI ploča. Uvijek mi je bila želja vidjeti taj čuveni studio, gdje je Rudy Van Gelder, kao jedan od najpoznatijih snimatelja u povijesti jazz glazbe, snimio nekoliko tisuća albuma za Blue Note, Prestige, Impulse!, Verve, CTI i mnoge druge. Snimanje dokumentarnog filma o Creed Tayloru dalo mi je priliku da s njim i njegovom obitelji odem tamo i vidim studio izbliza, što je bila prilika koju ljubitelj jazz glazbe, i svih vrsta uređaja u lancu od snimanja do reprodukcije, jednostavno ne može propustiti.

Sam studio nalazi se sada skoro skriven u zelenilu, na kraju malog pristupnog odvojka s velike prometnice, kao mala oaza u kraju koji se nepovratno promijenio od 1959. godine kada je studio izgrađen, svuda okolo nikle su velike, moderne građevine od stakla i betona. Studio je projektirao arhitekt David Henken, inspirirano radom Franka Lloyda Wrighta, s katedralnim drvenim krovom visokim 12 metara i odličnom akustikom. Unutra se nalazi velika kontrolna soba sa specijalno izrađenim Neve pultom i mnoštvom pomoćne opreme, s vremenom su izgrađene pomoćne kabine u sklopu glavnog prostora, za bubnjeve, bas i gitare, vokale, a zadnji dodatak velika je kabina za koncertni Steinway klavir. Tu je i meni najsimpatičnija kabina, za udaraljke, koju Creed Taylor zove "Airtro's Booth", po Airtro Moreiri, koji iz nje praktično nije izlazio kad god su bila snimanja. Airtro se volio

piše: Danko Šuvar

zafrkavati, i kad bi se predstavio nekome, pokazao bi prvo na oko ("Eye"), pa na uho ("Ear"), pa na nožni palac ("Toe"), što bi se izgovaralo zajedno kao i njegovo ime, Airtro. Iza kontrolne sobe stepenice idu dalje prema vratima na potkrovlju, gdje je Rudy imao svoj stan.

Ron Carter i Danko Šuvar

Rudy Van Gelder bio je nezavisni ton-ski inženjer i kao takav morao je često sam razvijati svoje uređaje i tehniku za snimanje, za razliku od snimatelja koji su radili direktno za izdavačke kuće. Do svog uspjeha došao je mukotrpno i uz puno rada, pa je tako bio i vrlo striktan u nekim svojim pravilima, nije doticao miksing pult ili mikrofone bez bijelih rukavica na rukama, a ako bi neko od muzičara pokušao dotaknuti ili pomaknuti mikrofoni, snimanje se prekida, muzičarima se plati vrijeme i dolazak, ali projekt se obustavlja. Niko normalno nije smio ulaziti u kontrolnu sobu, osim njega, asistenata i producenta, a sam pult se nije smio vidjeti ili slikati, metode i

specifičnosti njegovog snimanja držane su u najstrožoj tajnosti. Mikrofonu nisu smjeli biti na slikama s glazbenicima, da se ne vidi način njihovog postavljanja i odabrani modeli. Studio je radio do same smrti Rudy Van Geldera 2016. godine, a kako nije imao bliže rodbine s kojom se slagao, ostavio ga je svojoj asistentici snimanja u zadnjih 30 godina, Maureen Sickla. Ona i dalje povremeno vodi snimanja, a za snimanje dokumentarca otvorila je vrata studija. Došli su i Don Sebesky, aranžer i voditelj orkestra na mnogim snimkama CTI, i Ron Carter, po Guinnessovoj knjizi rekorda najsnimaniji jazz basista svih vremena (2.221 snimanja), a koji je 70-tih godina bio skoro isključivi basist na svim snimkama CTI. Ron Carter je i odsvirao dvije solo dionice, u predivnoj akustici studija gdje se jasno čuje svaki i najmanji zvuk bez obzira na udaljenost od instrumenta. On i Don Sebesky pričali su o Creed Tayloru i CTI Records za dokumentarac, Ron Carter je na primjer opisao doživljaje snimanja jazz materijala s bubnjarem kao što je Steve Gadd, i kako će to ispasti s obzirom na to da Steve Gadd i nije baš klasični jazz bubnar (ispalo je super, Steve je svirao kao da je rođeni jazz bubnar), i iskustvo sviranja u orkestralnom ugodaju s mnoštvom poznatih glazbenika, gdje Ron Carter treba biti u drugom planu na što on nije baš navikao. Usprkos tome, godine snimanja za CTI bile su mu najdraže u karijeri, nikad nije imao prilike stalno svirati s toliko dobrih glazbenika na jednom mjestu, i kreirati muzičke slike u kompleksnim orkestracijama i aranžmanima koje je često vodio baš Don Sebesky.

Teško je u malo prostora namijenjenog ovoj kolumni ispričati sve anegdote i dogodovštine koje sam tamo čuo, ali postoje slike koje možete pogledati na hifimedia Facebook stranici, nikakva priča ne može dočarati impozantan utisak i atmosferu koji studio ostavlja na posjetitelja, kao što to (barem donekle) mogu slike. Ovaj studio je povijesno mjesto za jazz glazbu, nadam se da će opstati i othrvati se komercijalnom pritisku okolnih velikih zgrada koje bi se tu htjele proširiti, a vlasnicima kojih ova jazz povijest vjerojatno ne znači puno. Sadašnji vlasnici studija pokušavaju studiju osigurati "landmark" status, koji bi ga zaštitio od rušenja i pohlepe legitimnih financijskih interesa poduzetnika koji bi tu radije vidjeli neki neboder i koje ne zanima što je tu John Coltrane snimio Love Supreme. ■

Evolucija savršenstva

PrimaLuna EVO

Četiri nove serije cijevnih integriranih pojačala, pretpojačala i pojačala te novi cijevni DAC

Pretpojačala i pojačala sadrže XLR ulaz sa spregom na transformator

Sva integrirana pojačala ujedno su i cijevna pojačala za slušalice vrhunske klase

Još veći i posebno dizajnirani toroidni transformatori u napajanju

Postanite stručnjak

Posjetite primaluna-usa.com ili naš YouTube kanal

EVO 400 pretpojačalo s balansiranim ulazima/izlazima sa spregom na transformator

PrimaLuna®
Music Illuminated™

Media
audio

Authorized Croatia Distributor

+385 21 323 550

www.mediaaudio.hr
info@mediaaudio.hr

PHILIPS

OLED+ 903

Postoji OLED, a postoji i OLED+

- + Bowers & Wilkins, zvučna perfekcija za Philipsov OLED televizor.
- + Druga generacija slikovnog procesora P5 za najrealističniju sliku do sad.
- + Sjaj Ambilighta koji prenosi akciju izvan okvira

OLED+

Razlika je stvarna.

www.philips.hr/oled

Sound by
Bowers & Wilkins